

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Karin Borko
Evalvacija projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci
Magistrsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Karin Borko

Evalvacija projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci

Magistrsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Maša Filipovič Hrast

Ljubljana, 2020

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Karin Borko

Naslov magistrske naloge: Evalvacija projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci

Mentorica: izr. prof. dr. Maša Filipovič Hrast

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Št. strani: 127

Št. prilog: 7

Št. preglednic: 3

Št. slik: 1

Ključne besede: socialna izključenost, prostorska izključenost, mobilnost, medgeneracijska solidarnost v skupnosti, prostovoljstvo

Povzetek:

V teoretičnem delu sem najprej predstavila tematiko tveganj v starosti, kjer sem posebej izpostavila socialno ter prostorsko izključenost v povezavi z mobilnostjo starih ljudi. Že izvedene raziskave dokazujejo, da je dostop do številnih storitev v ruralnih območjih omejen, istočasno pa je pereč problem tudi neustreznost javnih prevozov. Trenutna situacija zato kliče po inovativnih rešitvah na področju mobilnosti starih ljudi, zato sem kot potencialen primer dobre prakse na tem področju izbrala projekt Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci, ki sem ga raziskovala v empiričnem delu. V teoriji sem kot dva pomembna akterja pri preprečevanju izključenosti v starosti opisala lokalno skupnost ter socialno delo. Razčlenila sem tudi formalne oblike oskrbe, ki pomembno prispevajo k procesu medgeneracijske solidarnosti na mezo ravni. Nazadnje pa sem v teoriji zajela tudi pomen neformalnega prostovoljstva v skupnosti, na katerem temelji izbran projekt evalvacije. V empiričnem delu naloge sem prikazala ugotovitve kvalitativne raziskave, v kateri sem proučevala projekt Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci v občini Središče ob Dravi, ki je ena izmed manjših ruralnih občin pri nas. Podatki so pridobljeni tako s strani starih ljudi, voznikov prostovoljcev ter izvajalca projekta (občine). V evalvaciji projekta sem odkrivala, zakaj so se vključeni odločili za sodelovanje, za kakšne namene so stari ljudje potrebovali prevoz, ovrednotila sem njihovo zadovoljstvo, možnosti za nadaljnje sodelovanje v projektu ter zbrala predloge za boljšo izvedbo projekta v prihodnosti. Raziskovala sem tudi položaj starih ljudi, kjer sem se osredotočila na strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo, na vsakdanja tveganja ter na oblike pomoči, ki bi jih potrebovali ali pa jih že prejemajo. Ugotovila sem, da so stare ljudi v odločitvi za uporabo prevoza privedle zdravstvene težave, nedostopna pomoč drugih ter številna strukturna tveganja, ki predstavljajo slabosti ruralnega okolja. Kljub okrnjenim možnostim, okolje ponuja tudi prednosti, ki so omogočile lažjo organizacijo ter dostopnost projekta. Največ jih je prevoz uporabljajo za dostop do splošnih storitev, zlasti zdravstvenih. Vključeni projekt ovrednotijo zelo pozitivno, kljub temu pa predlagajo nakup osebnega avtomobila, ki je lažje dostopen za stare ljudi. Opozorijo tudi na pretirano izkoriščanje prevoza, podelijo negativne občutke sramu ter izrazijo potrebo po oddolžitvi prejete pomoči. V projekt bi se velika večina vključevala še naprej, ker so številni odvisni od tega prevoza. To potrebo zaznava tudi izvajalec. Na koncu naloge sem našla še predloge za izboljšano izvedbo projekta, za razvoj novih storitev v občini ter za raziskave na tem področju v prihodnosti.

Title of the Master's Thesis: Evaluation of the Project Enabling the Elderly Transport with Volunteer Drivers

Keywords: social exclusion, spatial exclusion, mobility, intergenerational solidarity in the community, volunteering

Abstract:

In the theoretical part, I first presented the topic of risks in old age, where I particularly highlighted social and spatial exclusion in connection with the mobility of the elderly. Research already made, has shown that access to many services in rural areas is limited, but at the same time the inadequacy of public transport presents a critical issue. The current situation therefore calls for innovative solutions in the area of mobility of the elderly, which is why I have chosen as a potential example of good practice in this area the project Enabling the Elderly Transport with Volunteer Drivers, which is researched in the empirical part. In theory, I have described the local community and social work as two important factors for the prevention of exclusion in old age. I have analyzed the formal presentations of care that contribute to the process of intergenerational solidarity at the meso level. Finally, in theory, I have covered the importance of informal community volunteering, which the selected evaluation project is based upon. In the empirical part of the thesis, I presented the findings of a qualitative research where the project Enabling the Elderly Transport with Volunteer Drivers in the municipality of Središče ob Dravi was examined; Središče ob Dravi being one of the smaller rural municipalities in our country. Data were obtained from the elderly, volunteer drivers and the project contractor (municipality). In the evaluation of the project, I examined reasons for participation of those involved, purposes of transportation of the elderly; I evaluated their satisfaction, opportunities for further participation in the project and collected suggestions for improvement of the project implementation in the future. I also researched the situation of the elderly, focusing on strategies for tackling spatial exclusion, everyday risks, and the forms of help they would need or are already receiving. I have found that the elderly had decided to use transport due to ill health, inaccessible help from others, and several structural risks that pose weaknesses of the rural environment. Despite the reduced possibilities, the environment also offers advantages that have made it easier to organize and make the project accessible. Most of them use transportation to access general services, especially the healthcare. They evaluate the project having a positive contribution, but nevertheless suggest the purchase of a personal car that is more easily accessible for the elderly. They also draw attention to the excessive exploitation of transport, give negative feelings of shame and express the need to repay the aid received. The vast majority would continue their involvement in the project, as many depend on this transport. This need is also perceived by the contractor. At the end of the thesis, I listed appropriate recommendations on the conduct of the project, suggestions for improvements for the development of new services in the municipality and for research in this area in the future.

KAZALO VSEBINE

1	TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1	Staranje in tveganja.....	1
1.1.1	Socialna izključenost	3
1.1.2	Mobilnost in prostorska izključenost.....	5
1.2	Skupnost kot akter preprečevanja izključenosti v starosti	9
1.2.1	Skupnost kot prostor.....	9
1.2.2	Medgeneracijska solidarnost v skupnosti skozi odsev formalnih skupnostnih oblik oskrbe	11
1.2.3	Prostovoljstvo v skupnosti.....	15
1.3	Socialno delo v skupnosti in njegova vloga pri krepitevi medgeneracijske solidarnosti	18
2	PROBLEM.....	23
3	METODOLOGIJA.....	26
3.1	Predstavitev občine Središče ob Dravi	26
3.2	Predstavitev projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci.....	27
3.3	Vrsta raziskave.....	28
3.4	Merski instrumenti ali viri podatkov	29
3.5	Populacija in vzorčenje	30
3.6	Zbiranje podatkov	30
3.7	Obdelava in analiza podatkov	31
4	REZULTATI.....	33
4.1	Vključitev v projekt	33
4.2	Zadovoljstvo	35
4.3	Predlogi za izboljšanje projekta	36
4.4	Trajnost projekta	37
4.5	Položaj starih ljudi	38
4.6	Prostovoljstvo	40
4.7	Nastanek in potek projekta	41
5	RAZPRAVA	44
6	SKLEPI	50
7	PREDLOGI.....	53
8	UPORABLJENA LITERATURA	55
9	PRILOGE.....	61
9.1	Priloga št. 1: Smernice za intervju s starimi ljudmi	61
9.2	Priloga št. 2: Smernice za intervju z vozniki prostovoljci	61
9.3	Priloga št. 3: Smernice za intervju z izvajalcem projekta	62

9.4	Priloga št. 4: Intervjuji.....	62
9.5	Priloga št. 5: Določitev enot kodiranja.....	74
9.6	Priloga št. 6: Odprto kodiranje	84
9.7	Priloga št. 7: Osno kodiranje	119

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Časovni pregled pobude za projekt.....	27
Tabela 3.2: Število izvedenih prevozov po mesecih v letih 2019 in 2020.....	28
Tabela 3.3: Primer odprtega kodiranja.....	31

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Indeks staranja po občinah v Sloveniji za leto 2018.....	27
---	----

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Staranje in tveganja

Tveganje je zelo širok koncept, ki se navezuje na raziskovanje negativnih vidikov in je neizogibno povezan z drugimi koncepti ter ravnmi raziskovanja, ki upoštevajo makro, mezo in mikro raven. Tveganja moramo razumeti v luči širših družbenih sprememb, na njih pa istočasno vplivajo tudi socialna omrežja ljudi in tvegana ravnanja posameznika. Podobni koncepti, ki se povezujejo s konceptom tveganja, so npr. kakovost življenja, socialna izključenost, zaupanje itd. (Kavčič, 2011, str. 162).

Besedo tveganje si po svoje vé razložiti vsak izmed nas, vendar pa je pojem na družboslovnem področju dokaj kompleksen in nima točne definicije. Avtorji uporabljajo različne razlage in opredelitve, ob tem pa dodatno kompleksnost dodaja subjektivnost posameznika in njegovo razumevanje tveganja (Kavčič, 2011, str. 164–165).

»Tveganje je imanentno subjektivno in družbeno konstruirano, je konstrukt ogroženih ljudi, zato ga ne moremo opazovati objektivno mimo posameznikov ter njihovih značilnosti in vrednot« (Kavčič, 2011, str. 118). To torej pomeni, da za nekoga veliko tveganje, lahko na drugi strani za nekoga predstavlja manjše tveganje. To vrednotenje je odvisno od posameznikovih okoliščin, kot so npr. starost, spol, bivalno okolje, vrednote, sposobnosti (Kavčič, 2011, str. 119).

Koncept tveganja je sestavljen iz različnih elementov. Tveganje je učinek negotovosti, ki deluje na subjekte oz. ljudi. Tveganje je po navadi izraženo v povezavi z vzroki, potencialnimi dogodki in njihovimi posledicami. Vzrok je element, ki samostojno ali v povezavi z drugim v sebi nosi potencial za dvig tveganja. Dogodek je pojav ali sprememba niza okoliščin in se lahko zgodi pričakovano ali nepričakovano. Dogodki lahko imajo številne vzroke in posledice, s katerimi lahko vplivajo na številne ljudi. Posledice so proizvod vplivanja dogodkov na ljudi, lahko so določene ali nedoločene. Prav tako lahko imajo pozitiven ali negativen vpliv na ljudi, lahko so izražene kvalitativno ali kvantitativno, njihovo stopnjevanje je lahko padajoče ali stopnjujoče (HM Treasury, 2004, str. 40).

Da je tveganje še danes dokaj nejasen koncept, zlasti na področju staranja, opozarjajo tudi Powell, Wahidin in Zinn (2007, str. 66–67). Tveganje je v sodobni zahodni družbi širok

koncept, ki zajema širok razpon družbenih praks, ki omejujejo izkušnje starih ljudi. Kljub temu, da tveganje postaja tako politični kot družbeni izziv, pa ostaja sam koncept zavrt v nejasnost, zelo skromno pa je tudi področje raziskovanja tveganj v starosti. Zato sta starost in tveganje pomembna problema socialne teorije in socialne gerontologije.

Koncept tveganja se najpogosteje povezuje s spremembami v starosti, o čemer pričajo razumevanja različnih avtorjev (Kavčič, 2011; Kavčič in Filipovič Hrast, 2010; Ostrman, 2010b; Mali in Ovčar, 2010), ki hkrati opozarjajo tudi na bolj specifična tveganja starih ljudi. Stare ljudi se pogosto označuje za tvegano oz. ranljivo skupino populacije v sodobni družbi.

Zaradi vedno večjega deleža starih ljudi, se sodobna družba pogosto označuje za t. i. družbo tveganja, kjer so na osebni ravni zlasti stari ljudje izpostavljeni številnim tveganjem. Vsakdanje življenje jim v okolju, v katerem živijo, prinaša različne grožnje in nevarnosti, ob čemer je pomembno upoštevati tudi njihov način obvladovanja teh okoliščin. Vse okoliščine pa niso nujno negativne, ampak morebiti predstavljajo tudi možnosti in priložnosti (Kavčič, 2011, str. 161).

Ranljivost starih ljudi se povezuje zlasti z upadom sposobnosti, slabim ekonomskim stanjem in šibkimi socialnimi mrežami. Težave so del njihovega življenja in z njimi se srečujejo na različnih področjih, tudi na področju druženja ter preživljanja prostega časa. Poleg individualnih razlogov, ki omejujejo njihove aktivnosti, so pomembna ovira tudi strukturni dejavniki, zlasti neustrezen javni prevoz (Kavčič in Filipovič Hrast, 2010, str. 53).

Tudi Ostrman (2010b, str. 102–103) potrjuje, da se stari ljudje doma srečujejo z ovirami na številnih področjih življenja: pomanjkanje informacij, nepoznavanje pravic, težavno komuniciranje z institucijami, omejena dostopnost zaradi zmanjšane mobilnosti, odmaknjenost trgovin, neprilagojena infrastruktura itd. Vse to prispeva k povečanju njihove socialne izključenosti, ki jo dodatno slabi še pomanjkanje storitev na domu ter nezadostno organizirano prostovoljstvo.

Kavčič (2011, str. 163–175) predstavi rezultate kvantitativne in kvalitativne raziskave, v kateri je anketa pokazala, da med starimi ljudmi trenutno prevladuje strah glede zdravstvenega stanja (48 %), skoraj 20 % vključenih pa navaja tudi obremenitev na finančnem področju. Bolj kot se ljudje starajo, bolj svoje strahove pričakujejo predvsem na področju zdravja in s tem povezanimi boleznimi (Kavčič, 2011, str. 163–175). Na podlagi intervjujev so ugotovili, da pri

starih ljudeh še posebej izstopajo štiri različna področja tveganj, in sicer izguba zdravja (npr. gibalne težave, nemobilnost) in finančnih sredstev ter socialna (npr. osamljenost, razpad omrežja) in strukturna tveganja (npr. javni promet, dostopnost do storitev). Vsa naštetá tveganja stari ljudje dojemajo predvsem zaradi izgube lastne samostojnosti, ki posledično pripelje v odvisnost od drugih (Kavčič, 2011, str. 175–180).

Mali in Ovčar (2010, str. 229) prav tako poudarjata ranljivost in višjo stopnjo revščine stare populacije, pri čemer se kmečko prebivalstvo srečuje še z dodatnimi tveganji, saj so tam pogostejše nižje pokojnine in slabša pokritost s socialnovarstvenimi storitvami. V javnosti je premalo znanega o življenju starega kmečkega prebivalstva, ki je pogosto spregledano, zato avtorici skozi osebne zgodbe osvetlita to področje raziskovanja. Skozi pripovedovanje ugotavljata, da se stari ljudje soočajo z revščino in živijo skromno, tako tisti, ki živijo doma, kot tisti, ki bivajo v domu. »Življenje v domačem okolju jim pomeni izjemno varnost, ki je ne želijo zamenjati z življenjem drugje« (Mali in Ovčar, 2010, str. 236). Oboji imajo prav tako široko socialno mrežo, v kateri pomembno vlogo po njihovem mnenju igrajo tudi sosede. Od oblik pomoči najbolj poznajo institucionalno varstvo pa tudi storitev pomoč na domu, vendar se v prihodnosti ne bi odločili zanjo iz razloga, ker je predraga in posledično nedostopna (Mali in Ovčar, 2010, str. 237).

Ob vsem tem so svojci danes pogosto preobremenjeni s svojimi obveznostmi in se neustrezno odzivajo na potrebe starih ljudi. Kljub temu, da so današnje generacije upokojencev bolj zdrave in aktivne, pa včasih potrebujejo tudi pomoč in številne storitve za bolj kakovostno ter samostojno življenje doma (Ostrman, 2010b, str. 102–103).

Stari ljudje so v vsakdanjem življenju nenehno izpostavljeni številnim tveganjem, ki jih je potrebno naslavljalati in raziskovati, na kakšen način ta tveganja zmanjšati.

1.1.1 Socialna izključenost

Socialna izključenost je ena izmed pogostejših specifičnih tveganj v starosti, saj lahko negativno učinkuje na kakovost življenja ljudi na številnih področjih, kot o tem v nadaljevanju pričajo razumevanja različnih avtorjev.

Ljudje smo skozi vso življenje namreč povezani z drugimi, smo družbena bitja, vendar pa intenzivnost in vsebina naših socialnih stikov nista statični, temveč se spreminjata iz obdobja v obdobje. Na starost, ko v življenjskem procesu nastopi upokojeitev, ta prinese številne spremembe, ki niso nujno zgolj pozitivne. Posameznik lahko starost preživlja kakovostno in

aktivno, lahko pa je njegovo tretje življenjsko obdobje zaznamovano z osamljenostjo, nezadovoljstvom in izključenostjo (Ostrman, 2010a, str. 56).

Socialna izključenost je pogosto opredeljena kot večdimenzionalen koncept, saj lahko korenito zaznamuje potek zadnjega življenjskega obdobja. Ne navezuje se zgolj na sfero posameznikove družabnosti, temveč zaobjema številne druge sfere našega življenja.

Walsch, Scharf in Keating (2016, str. 83) povzemajo opredelitev socialne izključenosti starih ljudi po avtorjih Levitas idr. (2007), ki jo razumejo kot kompleksen proces pomanjkanja virov, pravic, dobrin in storitev tekom staranja. Gre za nezmožnost udeležbe v normalnih odnosih in dejavnostih, ki so razpoložljive večini ljudi v številnih domenah družbe. Socialna izključenost vpliva tako na kakovost posameznikovega življenja v starosti kot na pravičnost ter povezanost celotne družbe.

Na podlagi pregleda izsledkov in različnih definicij socialne izključenosti, avtorji predlagajo naslednjo definicijo izključenosti v starosti: Izključenost v starosti obsega izmenjavo številnih tveganih dejavnikov, procesov in izidov. Učinke in razširjenost je moč pojasnjevati s starostnimi ranljivostmi ter akumulacijo neenakosti in omejenimi priložnostmi za izboljšanje izključenosti. Izključenost v starosti vodi do nepravičnosti glede izbire in kontrole, virov in odnosov, moči, pravic na glavnih področjih soseske in skupnosti, storitev, dobrin, mobilnosti, družbenih odnosov, materialnih in finančnih virov ter družbene udeležnosti. Izključenost se odraža na ravni države, družbe, skupnosti in posameznikov (Walsh, Scharf in Keating, 2016, str. 93).

Scharf, Philipson in Smith (2005, str. 76) trdijo, da je socialna izključenost v starosti torej pojmovana kot večrazsežnostni fenomen, sestavljen iz materialne izključenosti, izključenosti iz družbenih odnosov, iz družbenih dejavnosti, osnovnih storitev in sosedske izključenosti.

O socialni vključenosti oz. izključenosti kot večdimenzionalnem konceptu piše tudi Filipovič Hrast. Socialna vključenost starih ljudi zajema vključenost na številnih področjih življenja, kot so npr. sociala, izobraževanje, trg dela, družina in skupnost. Nasprotno od tega pa se socialna izključenost dotika zlasti ranljivih skupin in posameznikov ter njihove izključenosti iz zgoraj naštetih sfer družbe. Sam koncept socialne izključenosti omogoča opazovanje in primerjanje različnih skupin v družbi in tudi med državami, predvsem njihovega položaja na vseh področjih hkrati. Pri tem se nobeno področje ne vrednoti kot bolj ali manj pomembno, ampak so vsa enako relevantna (Filipovič Hrast, 2011, str. 61).

Ogg (2005, str. 71-72) govori o tem, da lahko stopnjo socialne izključenosti med starimi ljudmi v evropskih državah primerjamo na podlagi različnih režimov držav blaginje. Pričakuje se, da imajo države z bolj razvitimi sistemi nižjo stopnjo socialno izključenih starih ljudi kot države z nizko stopnjo socialne zaščite, čeprav režimi pri tem izključno ne določajo stopnje socialne izključenosti.

Ogg (2005, str. 73) razlikuje med tremi tipi držav blaginje (nordijski tip, mediteranski ali južnoevropski tip in post-socialistični tip), v katere uvršča 10 evropskih držav, med njimi tudi Slovenijo, ki spada v post-socialistično skupino. Na podlagi raziskave European Social Survey (2002/2003), ki je proučevala socialno izključenost iz vidika različnih indikatorjev v vseh desetih državah, je razvidno, da rezultati za Slovenijo ne izstopajo preveč. V Sloveniji je majhen delež socialno izoliranih starih ljudi. Približno ena četrtnina sodelujočih ocenjuje, da so bili manj vključeni v družbene dejavnosti kot ostali njihovi vrstniki (Ogg, 2005, str. 80).

Kneale (2012, str. 101–102) opozarja na poseben vidik socialne izključenosti v starosti. Pri starih ljudeh je potrebno socialno izključenost obravnavati iz drugačnega teoretičnega vidika, saj se nanaša bolj na ohranjanje neodvisnosti in avtonomije kot na doseganje posameznikovih potencialov. Obdržati stare ljudi neodvisne in avtonomne je družbena obveza iz moralne perspektive ter perspektive človeških pravic. S staranjem se možnosti za socialno izključenost prej povečujejo kot zmanjšujejo.

1.1.2 Mobilnost in prostorska izključenost

Mobilnost kot posebna dimenzija izključenosti v veliki meri vpliva na možnosti in priložnosti starih ljudi pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb. Pomembna je z vidika (fizičnega) doseganja nujnih dobrin za preživetje in ohranjanje kakovosti življenja. V starosti je potreba po specifičnih storitvah izražena intenzivneje, pri čemer je mobilnost bistven predpogoj za njihovo doseganje in zagotavljanje. Omejena mobilnost pogosto vodi v prostorsko in tudi socialno izključenost, zato odpira vprašanja o drugačnih inovativnih rešitvah na tem področju.

Optimalna mobilnost je definirana kot posameznikova zmožnost, da varno in zanesljivo gre, kamor hoče, kadar hoče in kakor hoče. Je glavna komponenta zdravega staranja. Mobilnost je povezana z gibanjem v vseh oblikah, vključno s splošno hojo, gibanjem, premeščanjem s stola v posteljo, hojo v prostem času, opravljanjem dnevnih aktivnosti, vključevanjem v službene aktivnosti, vožnjo avta in uporabo različnih oblik javnega prevoza (Satarino idr., 2012, str. 1508).

Vsakdanja mobilnost se vse pogosteje pojmuje kot ključen dejavnik posameznikovega dobrega počutja in kakovosti življenja (Akhvan in Vecchio, 2018, str. 10).

Akhvan in Vecchio (2018, str. 10) po številnih avtorjih (Kaufmann, 2002; Flam in Kaufmann, 2006; Ferreira idr., 2017; Kellerman, 2012; Cass, Shove in Urry, 2005; Kenyon idr., 2002) opišeta razumevanje mobilnosti v starosti, ki predstavlja tudi eno izmed pomembnejših dimenzij izključenosti. Mobilnost je zelo dinamična sposobnost biti mobilen, ki je prav tako različno dostopna posameznikom glede na njihove individualne, družbene in prostorske značilnosti. Vsak posameznik lahko na svoj način (ali pa tudi ne) uporablja to kapaciteto, na podlagi svojih osebnih potreb in želja. V sodobnih družbah je postala potreba po mobilnosti vpeta v vsakdanje življenje ljudi, zlasti pri doseganju posamezniku pomembnih dobrin, storitev, prostorov in ljudi ter vseh stvari, ki človeka družbeno ne izključujejo.

Na mobilnost vplivajo tako človeške individualne kot prostorske značilnosti. Človeške značilnosti se povezujejo s subjekti, ki se gibajo, medtem ko prostorske značilnosti karakterizirajo lokacijo, ki je lahko za mobilnost različno primerna. Vse te značilnosti lahko lajšajo ali ovirajo mobilnosti in na tak način tvorijo vire ali omejitve (Akhavan in Vecchio, 2018, str. 12).

Svoj pogled na mobilnost oz. omejitve v mobilnosti ponuja tudi socialno-ekološka teorija, ki obravnava različne dejavnike tveganja, povezane z omejitvami mobilnosti pri starih ljudeh. Ti dejavniki se delijo na intrapersonalne (višja starost, ženski spol, nizek socio-ekonomski status, bolezni, dejavniki specifičnega življenjskega sloga, psihološki dejavniki), interpersonalne (slaba socialna mreža, omejitve pri družbenih aktivnostih) ter okoljske (gospodinjske razmere, dostopnost, zadovoljstvo z gospodinjstvom) in organizacijske (regulacija transporta, načrt mesta, socialna politika). Stari ljudje se lahko soočajo z upadom mobilnosti pri srečevanju z okoljskimi izzivi, kot so npr. neustrezno domače okolje, pomanjkanje dostopnosti do storitev v skupnosti, pomanjkanje organizacijskih virov, ki izhajajo iz socialne politike ipd. (A.Yeom, Fleury in Keller, 2008, str. 133–136).

Na mobilnost, kot pomembno komponento starajoče se družbe, opozarja Kerbler (2015, str. 305), ki pravi, da staranje prebivalstva ni zgolj posledica upadanja rojstev in podaljševanja življenjske dobe, temveč je rezultat mobilnosti populacije. Pomembno je, da stare ljudi preučujemo tudi iz geografskega vidika oz. njihovih prostorskih značilnosti. Če se družba želi soočiti s sedanjimi izzivi in se čimprej prilagoditi potrebnim spremembam, je nujno, da starajočo se družbo raziskujemo v detajle in iz perspektiv različnih disciplin.

Območje bivanja s svojimi specifičnimi značilnostmi določa kakovost življenja starih ljudi. Pri vzdrževanju osnovnih življenjskih potreb so namreč pomemben dejavnik tudi ostale geografske in demografske značilnosti določenega območja, ki jih ne smemo zanemariti. To je npr. poseljenost in gostota prebivalstva, dostopnost do storitev, razvitost transporta ipd., na kar opozarjajo različni avtorji. Ruralna območja marsikje zaznamuje prikrajšanost in slaba razvitost storitev, dodatno slabost pa prinaša nedostopnost.

Ruralna in oddaljena območja se v številnih državah soočajo z izrazitejšim staranjem prebivalstva in imajo tudi višji delež starejših prebivalcev. Nižja gostota prebivalstva in večja geografska razpršenost prebivalstva predstavljata težavnejšo zagotavljanje in vzdrževanje raznolikih storitev (npr. prevoz, zdravstvena nega, socialne službe), kot jih imajo v urbanih območjih. Vse to predstavlja slabosti za ruralno prebivalstvo, še posebej problematične pa so takšne razmere za stare ljudi, ki se soočajo z večjim tveganjem socialne izključenosti, zmanjšano mobilnostjo ter pomanjkanjem podpore in zdravstvene nege. Na njihov položaj torej v veliki meri vpliva območje bivanja (UNECE, 2017, str. 1).

Stari ljudje so skupina populacije, ki kaže pogostejšo in večjo potrebo po zdravstvenih in socialno-varstvenih storitvah, še zlasti takrat, kadar začnejo pešati njihova mobilnost in kognitivne funkcije ter se sami več ne morejo peljati. Geografska razdalja in manj razvite transportne storitve povzročajo dodatne izzive za stare ljudi. Izoliranost kraja in manjši delež prebivalcev onemogočata doseganje standardov pri zagotavljanju storitev in zdravstva. Oddaljene so že osnovne storitve, še večja je oddaljenost do specializiranih storitev (UNECE, 2017, str. 5–6).

Da je dostop do storitev v veliki meri odvisen od območja bivanja, potrjujejo tudi ugotovitve raziskav, ki so predstavljene v nadaljevanju.

Filipovič Hrast (2011, str. 68–76) v raziskavi iz leta 2008 ugotavlja, da v Sloveniji skoraj polovica (49,2 %) starih ljudi v svoji bližini nima dostopa do osnovnih življenjskih storitev, kot so trgovina, banka, pošta in javni transport, kar našo državo uvršča na drugo mesto med vsemi državami Evropske unije. Visok odstotek kaže na to, da je v redkeje poseljenih državah dostop do storitev slabši zaradi specifične poselitve, kar niža kakovost življenja zlasti tistih, ki živijo v skupnosti. V vseh državah je bilo ugotovljeno, da je delež prostorske izključenosti starih ljudi višji, kot je povprečje v državi, kar kaže na alarmantno stanje. Tak rezultat lahko povežemo z zmanjšano mobilnostjo v starosti.

Pri strukturnih tveganjih, ki izhajajo iz družbene ureditve, so stari ljudje izpostavili neprilagojen javni promet ter dostopnost do pomembnih storitev. »To so posamezniku zunanja tveganja, ki bistveno vplivajo na njegovo kakovost življenja« (Kavčič, 2011, str. 197). Zaradi pogostih gibalnih težav je lahko javni promet za stare ljudi neuporaben, zato si morajo urediti individualen prevoz ali celo najemati taksije, kar ni majhen strošek. Tukaj je bila zaznana potreba po drugačni rešitvi, npr. subvencioniran prevoz in spremstvo cel čas opravljanja. Dostopnost do nujnih storitev je slabša predvsem na podeželju, iz ruralnih območij izginjajo številne storitve in trgovine, ki se selijo v središča. To predstavlja za stare ljudi dodatno obremenitev (Kavčič, 2011, str. 197).

Walsh, O'Shea in Scharf (2019, str. 10) v raziskavi, narejeni v desetih irskih ruralnih krajih, prav tako pridejo do spoznanja, da sta transport in mobilna izključenost prav tako del vsakdanjega življenja starih ljudi in predstavljata okvir za številne druge oblike izključenosti, s katerimi se spopadajo. Sodelujoči v njihovi raziskavi so opomnili na omejitve pri uporabi javnega prevoza pri opravljanju nujnih potreb, še posebej pri prevozu do zdravstvenih pregledov. Izpostavili so, da je avto nepogrešljiv pri vzdrževanju neodvisnosti in socialnih povezav, zasebni prevoz pa obenem odpira tudi številne druge skrbi, vključno s stroški ter vprašanja o tem, kaj se bo zgodilo, ko dostop do avta ne bo več mogoč. V raziskavi so ugotovili, da je prostor eden izmed ključnih dejavnikov izključenosti v starosti. Zelo je izstopal v pripovedih sodelujočih starih ljudi, saj lahko deluje kot akter v postopku izključevanja ter pri oblikovanju specifičnih področij prikrajšanosti ter blaginje (Walsh, O'Shea in Scharf, 2019, str. 15).

Naslednje razmišljanje kaže na to, da je potrebno pri vseh vrstah storitev, namenjenim starim ljudem, nujno izhajati iz potreb, želja, zamisli in razumevanja starih ljudi kot uporabnikov storitev. Tako ni nič drugače tudi pri organiziranju javnega prevoza. Če želimo nasloviti potrebe starih ljudi glede prevoza, jih moramo tudi natančno poznati, zato je bistvenega pomena sodelovanje in vrednotenje prebivalcev pri oblikovanju predlogov in načrtov na tem področju. Lahko se zgodi, da zagotavljanje javnega prevoza ni vedno primerno v skladu z zahtevami starih ljudi ali ni niti vredno finančnih vložkov, zlasti v oddaljenih območjih, kjer so veliki stroški za omejeno uporabo (UNECE, 2017, str. 17).

Na podlagi pregleda raziskav lahko sklenem, da trenutna situacija in položaj starih ljudi v ruralnih okoljih kličeta po razmisleku v smeri inovativnih rešitev, ki bi na primernejši in

učinkovitejši način naslovile njihovo prostorsko izključenost. Pri načrtovanju rešitev je pomembno, da se upošteva glas starih ljudi, njihove želje in potrebe, saj je le na tak način mogoče doseči pozitivne spremembe v njihovo dobro. Le stari ljudje na podlagi lastnih izkušenj najbolj vedo, kaj je tisto, kar bi zares potrebovali, da bi lažje preživljali vsakdan.

1.2 Skupnost kot akter preprečevanja izključenosti v starosti

1.2.1 Skupnost kot prostor

Skupnost lahko predstavlja potencialen vir pri lajšanju in preprečevanju tako socialne kot tudi prostorske izključenosti v starosti v številnih pogledih. V nadaljevanju bom najprej predstavila, kakšen pomen ima skupnost za stare ljudi z vidika poznanega in domačega prostora, saj nosi velik osebni pomen za starega človeka zaradi navezanosti in lažjega obvladovanja prostora.

Filipovič Hrast (2009, str. 170) povzema po avtorjih (Ekstrom, 1994; Henning in Lieberg, 1996) glavne značilnosti lokalne skupnosti v odnosu do starih ljudi. Lokalna skupnost ima namreč zelo pomembno vlogo v vsakdanjem življenju vseh nas, saj se posameznik v njej počuti sprejetega, domačega in varnega, na razpolago pa ima vedno tudi manjšo praktično pomoč. Za stare ljudi, zlasti tiste, ki so osamljeni in manj mobilni, je lokalno okolje pomembno z vidika zagotavljanja pomoči, hkrati pa predstavlja temeljno okolje vsakdanjega življenja. Značilnost lokalnega okolja so predvsem pozitivni občutki zaupanja, pripadnosti in pomoči, po navadi pa je lokalna skupnost vezana na določeno omejeno geografsko območje.

Filipovič idr. (2014, str. 11) po Smithu (2009) navajajo, zakaj je skupnost pomembna zlasti za stare ljudi. Zaradi daljšega bivanja so na skupnost namreč bolj navezani, prav tako pa so zaradi manjše mobilnosti na njo tudi bolj omejeni v smislu preživljanja prostega časa. Zato je tudi želja večine starih ljudi, da se tam postarajo, saj fizično poznajo prostor in ga boljše obvladujejo. Prostor ima tudi socialni pomen, saj posameznika povezuje skozi odnose z drugimi. Vendar pa ni nujno, da je skupnost, v kateri živijo stari ljudje, prilagojena njihovim potrebam (npr. ni arhitekturnih prilagoditev, premalo je storitev). Takrat skupnost predstavlja »vir nezadovoljstva in nižje kakovosti življenja« (Filipovič Hrast idr., 2014, str. 12).

Iecovich (2014, str. 22) uporablja termin »ageing in place«. Kraj oz. mesto ima številne medsebojno povezane dimenzije:

- fizična dimenzija, ki je lahko videna oz. občutena kot npr. dom ali soseska,

- socialna dimenzija, ki vključuje odnose z ljudmi in načine, s katerimi posameznik ostaja povezan z drugimi,
- emocionalna in psihološka dimenzija, kar pomeni občutek pripadnosti in navezanosti,
- kulturna dimenzija, ki se navezuje na vrednote, prepričanja ter etnične in simbolne pomene starih ljudi.

Dom oz. domači prostor torej ni zgolj fizična okolica bivanja, ampak omogoča, da stari ljudje ohranjajo življenjsko pomembno zgodovino skozi svojo identiteto tudi takrat, kadar so kronično bolni ali hendikepirani. Ideja izhaja iz tega, da postanejo stari ljudje sčasoma vedno bolj slabotni ali kronično bolni, ob tem pa lahko vseeno ostanejo varni v svojih domovih tako dolgo, dokler imajo zagotovljene primerne storitve in podporo. Termin kraj pa se pri tem ne nanaša samo na dom starega človeka, temveč tudi na skupnost z družinskimi člani, prijatelji, sosedji, cerkvenimi skupnostmi in storitvenimi agencijami (Iecovich, 2014, str. 22–23).

Potočnik Slavič (2019, str. 32–36) predstavi izsledke dolgoletne raziskave (2010–2019). Rezultati so pokazali, da 74 % vseh vključenih že vse življenje živi na lokalnem območju, od tega se jih je 29 % že kdaj preselilo v sosednje kraje v obsegu 30 km. Kot najpomembnejše dejavnike idealnega lokalnega okolja so sodelujoči izpostavili bližino otrok, sorodnikov in prijateljev, preživljanje starosti v ali v bližini domačega naselja ter privlačno pokrajino. Na četrtem mestu se nahajata tudi dostopnost z avtomobilom in možnost javnega prevoza. Želje starih ljudi so, da starost preživljajo doma oz. v domači skupnosti, saj se niso pripravljene veliko seliti. Stari ljudje v svojem okolju najbolj cenijo naravno okolje, mir in urejenost, običaje, društva in aktivnosti.

Filipovič (2007, str. 299–301) povzema ugotovitve raziskave iz leta 2005 v sklopu projekta Socialna integracija starostnikov (Hlebec idr.). Ugotovljeno je bilo, da si ljudje med sabo v skupnosti v veliki meri zaupajo ter da predstavlja skupnost morebiten vir potrebne pomoči, vendar pa je v primerjavi z letom 1987 delež tega prepričanja vseeno upadel. Nekoliko bolj pozitivna stališča je zavzela stara generacija, zlasti tisti stari ljudje, ki imajo v soseski več ljudi v svoji socialni mreži (Filipovič, 2007, str. 304–310).

Ob vseh pozitivnih občutkih, ki posameznika vežejo na določen kraj, pa ni nujno, da skupnost zagotavlja zgolj pozitivne in primerne razmere za preživljanje starosti. Potrebe starih ljudi so namreč v odnosu do lokalne skupnosti pogosto prezrte in se jih ne naslavlja.

V podeželskih skupnostih, ki se soočajo s segregacijo populacije, so prebivalci in njihove potrebe pogosto spregledani, posledično pa ostajajo tako osebne kot družbene potrebe

nezadovoljene. Ob tem je pomembno poudariti dejstvo, da imajo posamezniki določene skupnosti veliko moč, da lahko spremenijo oz. izboljšajo svoje življenje znotraj skupnosti (Močnik, 2009, str. 52–53).

»Ugotavljamo, da na lokalnem nivoju ni dovolj informacij o tem, kaj starejši potrebujejo, kakšna so njihova pričakovanja od lokalne skupnosti in kaj so pripravljeni in sposobni sami narediti zase« (Ostrman, 2010b, str. 103). Težave bi bilo potrebno reševati na način interdisciplinarnega sodelovanja med vladnim in nevladnim sektorjem ter med nevladnimi organizacijami. Edini primeren pristop interveniranja je, da se prisluhne pričakovanjem in potrebam starih ljudi ter da se v skladu s tem oblikuje rešitve.

1.2.2 Medgeneracijska solidarnost v skupnosti skozi odsev formalnih skupnostnih oblik oskrbe

Eden izmed ključnih akterjev za naslavljanje izključenosti v starosti je zagotovo proces medgeneracijske solidarnosti, ki se razvija tudi na ravni lokalne skupnosti. Medsebojno povezovanje in sodelovanje različnih generacij na mezo ravni lahko pomembno prispeva k višanju kakovosti življenja starih prebivalcev skupnosti, istočasno pa se medgeneracijska solidarnost odraža tudi skozi skupnostne oblike oskrbe, ki so na voljo starim ljudem za njihove specifične potrebe. Med njimi v večji meri izstopajo predvsem formalne oblike pomoči, razvite znotraj različnih institucij, umeščenih v določenem okolju.

Medgeneracijska solidarnost se na mezo ravni kaže v odnosih med različnimi generacijami oz. različnimi starostnimi skupinami (Hlebec idr., 2012, str. 2). Čeprav je raziskovanje skupnostnih vidikov medgeneracijske solidarnosti zapostavljeno, je njihova pomembnost nezanemarljiva. Skupnost ima namreč vlogo zagotavljanja številnih storitev za stare ljudi, katerih namen je spodbujanje medgeneracijske solidarnosti (Hlebec idr., 2012, str. 13).

Med skupnostnimi oblikami oskrbe za stare ljudi prevladujejo zlasti formalne oblike pomoči.

Mali (2009, str. 243) opozarja na to, da je pri izvajanju skrbi za stare nujno prepoznati odsev medgeneracijskega sodelovanja in povezovanja ter da ne gre zgolj za izvajanje dejavnosti pomoči. Že v 60. letih prejšnjega stoletja so naši strokovnjaki s področja gerontologije izpostavljali pomembnost razvoja oblik pomoči, ki bi omogočile čim daljše bivanje človeka v domačem okolju. Do uresničitve tega je prišlo v zadnjih nekaj letih, nosilci takšnih oblik pa so pogosto ravno domovi za stare (Mali, 2009, str. 249). V nadaljevanju opiše tri formalne sektorje, ki delujejo na področju skrbi za stare ljudi v skupnosti. Loči med javnim, zasebnim ter prostovoljskim sektorjem.

Na ravni javnega sektorja so centri za socialno delo tisti, ki izvajajo različne socialnovarstvene storitve, npr. prvo socialno pomoč in pomoč družini na domu, organizirajo pa tudi skupnostne akcije za ranljive skupine populacije. Socialno delo je razvilo tudi idejo in pobudo glede organizacije skupin za samopomoč, ki dandanes potekajo v skupnostih. V sklopu osebne pomoči se izvaja tudi socialna oskrba, ki je povezana s pomočjo na domu. Storitev pomoči družini za dom v svojem temelju pomaga pri spodbujanju ali ohranjanju medgeneracijskega sožitja, pomoč na domu pa je usmerjena k omogočanju čim daljšega in kakovostnega bivanja v domačem okolju ne glede na ovire starega človeka. Domovi poskušajo z izvajanjem institucionalnega varstva zadovoljiti potrebe starega človeka, ki jih sam več ne more. Zraven splošnih dejavnosti zagotavljajo tudi izvajanje pomoči na domu, dnevno in začasno varstvo, socialni servis itd., spodbujajo pa tudi vključevanje mladih prostovoljcev in na tak način krepijo medgeneracijsko sodelovanje. Dnevni centri so oblika dnevnega varstva, tamkajšnje dejavnosti pa lahko dopolnijo in razbremenijo družinsko oskrbo ter omogočijo daljše bivanje v svojih domovih (Mali, 2009, str. 250–251). Centri za pomoč na domu so namenjeni izvajanju oskrbe za tiste, ki sami ne morejo poskrbeti zase ali pa njihovi sorodniki ne zmorejo takšne oskrbe. Ponujajo različne oblike praktične pomoči. Oskrbovana stanovanja so prilagojena potrebam starih ljudi, ki še zmorejo dokaj samostojno živeti, ob tem pa potrebujejo večjo ali manjšo pomoč. Pomoč na daljavo ali varovanje na daljavo omogoča 24-urno dostopnost do pomoči preko telefona ljudem, ki živijo doma, kljub omejeni samostojnosti (Mali, 2009, str. 252).

Pomembno vlogo pri skupnostnih oblikah, kot je že omenjeno zgoraj, zavzemajo tudi domovi. V novejših razumevanjih se institucionalna oskrba ne obravnava ločeno od skupnostne, čeprav jo mnogi avtorji definirajo ravno nasprotno. Razlogi za enakovredno vrednotenje se nanašajo na številne storitve, ki jih domovi zagotavljajo v skupnosti za stare ljudi v njihovem domačem okolju, prav tako pa si stari ljudje želijo vključiti v domove, ki obstajajo v njihovih skupnostih (Filipovič Hrast idr., 2014, str. 14–15).

V zasebnem sektorju delujejo socialni servisi, ki nudijo različne oblike pomoči posameznikom, ki se soočajo s težavnim vključevanjem v vsakdanje življenje. Storitev se izvaja npr. v obliki čiščenja stanovanja, nege telesa, nadzora nad jemanjem tablet, nakupa živil ipd. (Mali, 2009, str. 253).

Prostovoljski sektor zastopajo prostovoljske organizacije (npr. Karitas, Rdeči križ) skozi zagotavljanje materialne pomoči, družabništva, pomoči pri delu, sodelujejo pa tudi s

formalnimi izvajalci pomoči. Društva upokojencev usmerjajo svojo skrb k primernim življenjskim razmeram ter skrbijo za materialno in psihično stanje svojih članov. Skupine za samopomoč delujejo z namenom zadovoljevanja nematerialnih potreb, ki jih ljudje uresničujejo preko pogovora o skupnih temah (Mali, 2009, str. 253).

Drugo pomembno področje nevladnega sektorja je izobraževanje, ki ga prav tako v večini organizirajo nevladne organizacije, na neformalni ravni pa se lahko stari in mladi izmenjujejo kot mentorji ter med sabo prenašajo znanja in izkušnje (Hlebec idr., 2012, str. 14–15). Izobraževanje v skupnosti teži k pozitivnim družbenim spremembam, k osebni rasti ljudi in večji kvaliteti njihovega življenja ter k boljšim medčloveškim odnosom. Prilagojeno je potrebam članov skupnosti ter širšim družbenim potrebam, hkrati pa omogoča možnosti prenosa znanj ter izkušenj. Izobraževanja izvajajo npr. različni medgeneracijski centri, ki tudi s prostovoljskim delom preprečujejo socialno izključenost ter krepijo socialne mreže starih ljudi (Hlebec idr., 2012, str. 107–109). Medgeneracijsko solidarnost odražajo tudi sosedski odnosi (Hlebec idr., 2012, str. 14–15).

Na področju nevladnega sektorja so razviti še dnevni centri za stare ljudi, univerze za tretje življenjsko obdobje ipd. Čeprav v njih prevladuje pomoč v smeri mladi – stari, gre vsekakor za odlično vzpostavljene priložnosti medgeneracijskega sodelovanja in izmenjav (Hlebec idr., 2012, str. 106–107).

Iecovich (2014, str. 27) med storitve, umeščene v skupnosti in na domu, šteje tudi storitve paliativne oskrbe na domu, ki se nanaša na oskrbo ob koncu življenja, prehranske programe in podporne storitve za družinske oskrbovalce. Zaradi napredka tehnologije govorimo tudi o tehnoloških storitvah (tele-medicina, tele-homecare), ki prav tako zagotavljajo večjo varnost doma in spodbujajo neodvisnost.

Ramovš, Lipar in Ramovš (2012, str. 17–18) v oskrbovalno mrežo krajevne skupnosti uvrščajo še naslednje programe:

- preventivni programi za aktivno staranje, ki omogočajo čim daljšo samostojnost (športne in kulturne dejavnosti, izobraževalni programi),
- pomoč družini, ki oskrbuje starega človeka (varstvo za oddih, prostovoljstvo, usposabljanja),
- drugi krajevni programi (prostovoljstvo za stare ljudi, hospic).

Hojnik Zupanc (1999, str. 109–110) loči med stacionarnimi storitvami (npr. dnevni centri), varovanimi stanovanji, storitvami na domu, storitvami na daljavo in mobilnimi storitvami. Zraven razpoložljivosti storitev pa so pomembne komponente tudi informiranost, finančna dostopnost ter primerna izbira storitve. Pri vsem naštetem ima pri spodbujanju pomembno vlogo okolje, ki mora prav tako zagotoviti enake minimalne možnosti dostopa do storitev, ki omogočajo samostojno starost.

Dostop do formalnih storitev in oblik pomoči za stare ljudi je pri nas dokaj neenakomerno zagotovljen. Ruralne občine in njihovi stari prebivalci se namreč pogosto spopadajo s prikrajšanostjo in nerazvitostjo storitev, o čemer svarijo naslednje izvedene raziskave.

Raziskave kažejo, da so pri nas formalne storitve neenakomerno geografsko razporejene, zato stari ljudje nimajo enakega dostopa do oskrbe, nižja je tudi kakovost njihovega življenja (Filipovič Hrast idr., 2014, str. 36). V manjših, ruralnih občinah je institucionalna oskrba manj razvita, prav tako pa je malo uporabnikov vključenih v oskrbo na domu. Dostopnost do oskrbe je manjša kot v ostalih skupinah občin. Večje ruralne občine imajo na voljo tako institucionalno oskrbo kot oskrbo na domu, vendar pa je ta v primerjavi z urbaniimi občinami težje finančno in časovno dostopna (Filipovič Hrast idr., 2014, str. 43–50).

Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast (2014, str. 71–136) povzemajo rezultate raziskave o vrednotenju kakovosti socialne oskrbe pri nas. Za šibko točko se je izkazala predvsem možnost izbire med različnimi izvajalci, saj je v glavnem v posamezni občini na voljo le en ponudnik storitev (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014, str. 90). Stopnjo dostopnosti do storitve so ocenili s srednjo vrednostjo, vendar moramo upoštevati, da ta vidik ni tako pomemben kot pri ostalih storitvah. Dobrih 30 % uporabnikov ne zmore samih plačevati storitve, večina pa soglasno pritrjuje, da sami ne bi zmogli plačevati pomoči v večjem obsegu (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014, str. 91).

Raziskava je upoštevala tudi vidik naselja bivanja. Razlike so se pojavile zgolj pri dostopnosti storitev, saj je starim ljudem v urbanih naseljih ta možnost geografsko bližja, izbirajo lahko med različnimi izvajalci pa tudi cenovno dostopnejša (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014, str. 95–96).

Avtorji razmišljajo tudi o morebitnih rešitvah in potrebnih spremembah na področju krepitve medgeneracijske solidarnosti v skupnosti. Skupnost nosi v sebi neizkoriščene vire za krepitev medgeneracijske solidarnosti, za udejanjanje katere marsikje primanjkuje priložnosti.

Na sistemski ravni bi bilo potrebno spodbujati ukrepe in vrednote medsebojne solidarnosti, pred tem pa vzpostaviti dialog tudi na področju politike in v civilni družbi. V vsaki lokalni skupnosti bi bilo potrebno urediti načrt glede vzpostavitve medgeneracijske solidarnosti, ki bi pomembno opredelil tako korist mlade kot stare generacije kot tudi njihove potrebe v lokalnem okolju. Tudi na raziskovalnem področju je potrebnih več raziskav in strokovnih razprav o tej tematiki. Prostovoljstvo v sebi nosi pomemben potencial vseh generacij, istočasno pa primanjkuje prostorov za izvajanje medgeneracijske solidarnosti (Narat, Boškič, Rakar, Boljka in Kopal Tomc, 2012, str. 69–71).

Potrebno bi bilo načrtovati medgeneracijske programe, pri čemer je pomembna tudi zadostna podpora s strani države, pred tem pa izobraževanje samih pobudnikov v skupnosti. Ključno vlogo pri vzpostavitvi in ohranjanju bi imeli koordinatorji na lokalni ravni (npr. medgeneracijski centri, mladinski centri, družinski centri in ostala društva), njihove naloge pa bi zajemale analizo potreb v skupnosti, »izobraževanje prostovoljcev, vodenje info točke, povezovanje različnih društev v mrežo organizacij« ter koordinacijo aktivnosti in dogodkov s področja medgeneracijske solidarnosti (Narat, Boškič, Rakar, Boljka in Kopal Tomc, 2012, str. 83).

1.2.3 Prostovoljstvo v skupnosti

Med neformalnimi oblikami skupnostnih oblik oskrbe zavzema pglavitno vlogo tudi prostovoljstvo, na katerem temelji izbran projekt moje naloge. Tudi prostovoljstvo lahko doprinese svoj del pri naslavljanju izključenosti starih ljudi.

Številni avtorji navajajo različne opredelitve prostovoljstva, pojasnjujejo vpliv njegovega delovanja in iščejo razloge, ki privedejo k odločitvi za prostovoljstvo. Kljub posameznim razlikam v opredelitvah, je njihova skupna točka v tem, da prostovoljstvo izhaja iz svobodne odločitve posameznika, ki s svojim delovanjem prispeva k dvigu kakovosti življenja vključenih oz. celotne lokalne skupnosti.

»Prostovoljsko delo je delo, ki ga posameznik po svoji svobodni volji in brez pričakovanja materialnih koristi zase, opravlja v dobro drugih ali v splošno korist« (Slovenska filantropija, 2020). Za skupnost ima prostovoljstvo velik pomen, saj izboljšuje kakovost življenja znotraj družbe, varuje interese prikrajšanih in izključenih posameznikov in skupin, se odziva na potrebe civilne družbe in bistveno vpliva na razvoj in prihodnost skupnosti s spodbujanjem vrednot solidarnosti in napredka družbe (Slovenska filantropija, 2020).

Hauptman (2011, str. 6) prostovoljstvo opredeli kot obliko humane medsebojno pomoči, ki ima pomembno vlogo pri uravnoteženju razvoja družbe. Zmanjšuje lahko tudi negativne fenomene v družbi ter ohranja pozitivne vplive. Prostovoljstvo na ravni skupnosti stremi k dostojnemu preživetju posameznikov znotraj lokalne skupnosti, države in družbe. Spodbuja razvoj sodelovanja, strpnosti in pomoči ljudem v stiski, ob tem pa kot brezplačna aktivnost pripomore k dvigu kakovosti življenja ter humanosti in pravičnosti celotne družbe (Hauptman, 2011, str. 46).

Prostovoljstvo je tudi ena izmed oblik socialnega vključevanja starih ljudi v skupnost, ki omogoča širok spekter možnosti vključevanja. S prostovoljstvom zadovoljujemo številne potrebe po samouresničevanju, spoznavanju drugih, želji delati dobro in krepitvi socialne mreže. Tako pri prostovoljcu kot pri uporabniku se na tak način viša njegova kakovost življenja. Prostovoljstvo ima velik pomen tudi za lokalno skupnost, saj povečuje kakovost življenja vseh krajanov (Ostrman, 2010a, str. 105).

Prostovoljstvo igra od šestdesetih let prejšnjega stoletja pomembno vlogo pri skupnostnem delu, pri ustvarjanju primernejših storitev in služb, pri novostih v socialnih, zdravstvenih in izobraževalnih službah ter pri odpravljanju posledic razvoja. V širšem smislu prostovoljno delo nakazuje na dve vrednoti – delo in prosta volja, vendar gre širše gledano za različne oblike aktivnosti na različnih ravneh, ki presegajo zgolj prosto voljo in delo. Aktivnosti lahko potekajo v formalnih okoljih v sklopu organizacij ali pa gre za neformalne oblike sosedске ali sorodniške pomoči. Pri obeh oblikah je pomemben določen okvir posredovanja (preko organizacije/soseske), ki ta dejanja osmisli in nudi jamstvo (Flaker, 2001, str. 305–306).

Razlike obstajajo tudi glede prejemnikov pomoči. Ti so lahko osebe, s katerimi so prostovoljci v stiku, lahko gre za celotne skupnosti ali skupine ali pa za nepoznane ljudi. Prostovoljci s prostovoljstvom ne opravljajo zgolj dela za druge, temveč tudi zase, saj lahko izhajata motivacija ali učinek iz reševanja lastnih stisk, prisotnosti enakih težav ali poznavanja ljudi z enakimi težavami v svojem okolju. Prostovoljce lahko določena tematika tudi zanima in se zato odločijo za prostovoljstvo. Z izvajanjem prostovoljskega dela lahko prostovoljci razvijejo občutljivost do določenih družbenih ter osebnih stisk, razumevanje in prakso. Pridobijo lahko nova znanja na področjih, ki veljajo za področja »drugosti« (npr. kriminal, droge, revščina) (Flaker, 2001, str. 306–308).

Mesec (2000, str. 208) prav tako oriše prednosti prostovoljstva. Pravi, da vnašajo prostovoljci novo energijo in pobude, nove perspektive, s svojo ustvarjalnostjo pa lahko posledično vplivajo

na cilje in celoten program. Ker so v stiku s skupnostjo, poznajo potrebe in cilje okolja, ki so bolj pomembni kot cilji samega programa, hkrati pa so prostovoljci tudi vir novih znanj.

In kaj prostovoljce sploh motivira? V splošnem poznamo pet različnih motivatorjev, to so slava, denar, moč, sreča drugih in druženje z vrstniki. Prostovoljce bi v naši državi vsekakor lahko uvrstili v zadnji dve skupini, medtem ko v zahodnih državah prostovoljstvo dodatno prinaša še ugled in moč. Ljudje se za prostovoljstvo odločijo tudi zaradi svojih lastnih potreb. Zadovoljevanje lastnih potreb je pogosto glavna motivacija prostovoljskega dela, zato teh potreb ne smemo zanemariti, ampak je potrebno omogočiti zadovoljevanje le-teh. Na tak način bomo prostovoljce ohranili ter jim dali občutek spoštovanja, še naprej bodo pripravljeni opravljati to delo (Mesec, 2000, str. 208).

Prostovoljce lahko glede na družbeno moč umestimo med strokovnjake in uporabnike, s svojo funkcijo pa prispevajo podaljšek dialoga v procesu podpore in pomoči. V primerjavi s strokovnim delom, sta za prostovoljstvo značilni večja fleksibilnost in neobremenjenost s poklicno vlogo in pravili institucije. Značilna je tudi večja možnost socialne bližine, kar pomeni, da lahko prostovoljec uporabnika bolje spozna in ga razume (Flaker, 2001, str. 310–311).

Ramovš (2003, str. 397) razume prostovoljstvo kot medčloveške povezave, ki se spletejo na temelju osebne odločitve posameznika. Te povezave zaznamuje tudi prosti čas, ki ga imamo ljudje na pretek. Prostovoljstvo se razvija v določenem procesu dela – od pridobivanja prostovoljcev in njihovega usposabljanja do izvajanja prostovoljskega dela in ohranjanja pripravljenosti. S stroko socialnega dela je njuna skupna točka sodelovanje, saj skupaj dopolnjujeta obojestransko korist. Ob tem sta obe strani postavljeni tudi pred tveganje, in sicer patologija, ki jo ljudje lahko razvijemo pri delu z ljudmi.

Na področju socialnega dela Ramovš (2003, str. 399) prostovoljstvo opredeli kot osnovno sodobno obliko osebne solidarnosti v socialnem delovanju. Posameznik si določeno dejavnost izbere sam in jo izvaja v svojem prostem času, zraven službenih in ostalih obveznosti. Ob tem naredi nekaj za svojo lastno korist, istočasno pa pomaga tudi drugim. Seveda pa se prostovoljstvo ne more vzpostaviti, če prostovoljec pri sebi ne čuti potrebe po solidarnosti in samopomoči, prav tako pa na drugi strani človek, potreben pomoči, doživlja številne stiske in občuti potrebo po prejemanju pomoči. Obe človeški potrebi se med seboj dopolnjujeta, njuna zadovoljitev pa vodi k višanju kakovosti življenja in samouresničevanja. Avtor (Ramovš, 2003,

str. 400) ob tem poudarja pomembnost prostovoljstva pri vzdrževanju kakovosti življenja v prihodnosti, zlasti na socialnem področju.

Prostovoljno delovanje je tudi »prava učilnica za ustrezne socialne odnose in komuniciranje«, saj doda svojo vrednost človeškemu družinskemu sožitju (Ramovš, 2003, str. 409). Je priložnost za izkazovanje človeškosti in našega bistva.

Prostovoljsko delovanje skriva v sebi številne (neizkoriščene) možnosti za krepitev medgeneracijske solidarnosti na ravni skupnosti. Omogoča povezovanje vseh generacij, pridobivanje novih pozitivnih izkušenj ter krepi občutek vključenosti vseh udeležencev. Z dobrim, nesebičnim namenom, lahko vsak prostovoljec bistveno izboljša življenje starih ljudi v skupnosti.

1.3 Socialno delo v skupnosti in njegova vloga pri krepitev medgeneracijske solidarnosti

Tudi socialno delo kot stroka s svojimi znanji pomembno prispeva k preprečevanju izključenosti starih ljudi skozi krepitev medgeneracijske solidarnosti. Pri tem sledi ključnim konceptom socialnega dela, opisanim v nadaljevanju. Skupnost predstavlja širši kontekst našega dela, zato se socialni delavci znajdejo v različnih vlogah, v katerih sledijo zastavljenim nalogam.

Na mezo ravni, ki zadeva povezanost znotraj skupnosti, je socialno delo prepoznalo nove priložnosti za medgeneracijsko sodelovanje. Dejstvo je, da so naša življenja neločljivo povezana s skupnostjo, ob tem pa se postavlja vprašanje, kako na najboljši način izboljšati medgeneracijske odnose v skupnosti in vlogo različnih organizacij v njej ter kako aktivirati vlogo lokalne skupnosti in kako vključiti vse akterje v skupno delo, ki bo vodilo k medgeneracijskemu sodelovanju. Socialni delavci starim ljudem in njihovim družinam pomagajo priskrbeti različne oblike pomoči in storitve v določenem okolju, torej bi lahko rekli, da je njihova vloga koordinacija storitev (Mali, 2010, str. 1247).

Ena izmed ključnih vlog socialnega delavca v skupnosti, je tudi t. i. menedžer oskrbe, v primerih, ko so potrebe starega človeka kompleksne ali nihajo, ko pride do konflikta med uporabnikom in oskrbovalcem, ko je potrebna koordinacija načrta oskrbe ali kadar se pojavi velika življenjska sprememba pri starem človeku (npr. stalno potrebna oskrba). Zraven tega je potrebno redno pregledovati dogovore o oskrbi, saj tako zagotovimo, da so manjše in večje spremembe ali pomanjkljivosti v načrtu oskrbe prepoznane in primerno obravnavane. Še naprej

je treba zagotavljati, da je celoten obseg potreb zadovoljen (Kerr, Gordon, MacDonald in Stalker, 2005, str. 49).

V zadnjih desetletjih so socialni delavci intenzivno delali na razvoju storitev in programov, namenjenim starim ljudem, ki rabijo pomoč pri vsakdanjih nalogah in dejavnostih. Oblikovali so mrežo storitev in programov socialne zaščite starih ljudi. Te storitve zagotavljajo zlasti predstavniki srednje generacije, medtem ko je mlada generacija vključena v različne oblike prostovoljskega dela. Ta oblika pomoči in skrbi za stare ljudi je najmočnejša oblika medgeneracijskega sodelovanja in povezovanja do zdaj. Zagotavlja izvrstno podlago za premagovanje vrzeli med generacijami, hkrati pa lahko služi kot primer dobre prakse, na katerem bi morale biti zgrajeno medgeneracijsko sodelovanje (Mali, 2010, str. 1247).

Grebenc in Žganec (2016, str. 36) jasno opišeta položaj in vlogo socialnega delavca v spreminjajočih se aktualnih razmerah v skupnostih. Socio-ekonomske in politične spremembe ustvarjajo nove prostore za delovanje socialnega dela. Upad tradicionalnih skupnosti, marginalizacija skupnostnega dela, izgubljeno zaupanje uporabnikov storitev ipd. ustvarjajo težavno področje za prakso socialnega dela v skupnosti. Biti socialni delavec ne pomeni biti brezčuten stroj. Biti profesionallec ne pomeni biti zadržan in nepristranski. Ravno obratno, socialno delo je vedno zagovarjalo kompleksnost, osebno vključenost, direktni stik, dialog in dejavnost.

Biti socialni delavec v skupnosti pomeni biti v odprtem prostoru, saj vse, kar vpliva na skupnosti, vpliva tudi na realnost tamkajšnjega socialnega dela. Delo v skupnosti je vedno nepredvidljivo in negotovo. V vsaki situaciji, v katero se profesionalno vpletemo, se moramo vprašati: Kaj lahko z našim posredovanjem dosežemo v resničnosti ljudi? Jim naš poseg prinaša boljše življenje ali ne? Se soočajo z manj škode in več svobode? Se počutijo varnejši in bolj samoizpopolnjeni? (Grebenc in Žganec, 2016, str. 39)

Grebenc in Žganec (2016, str. 39–40) hkrati opozorita na možen negativni vidik skupnosti, ki lahko vodi v izključevanje določenih skupin populacije. V resnici socialne storitve ljudi izključujejo, jih pošiljajo v institucije, jih kategorizirajo kot bolj ali manj vredne, kot bolj ali manj človeške zaradi njihove nezmožnosti ali prikrajšanosti. Še vedno obstaja velika množica ljudi, ki so označeni kot drugačni, težko dosegljivi in zlahka prezrti s strani ostale populacije. Veliko ljudi zapušča svoje skupnosti v strahu za svoje življenje zaradi pomanjkanja osnovnih življenjskih virov v svoji skupnosti. Skupnost mora postati prostor za vse ljudi, za vse oblike življenja na zemlji.

Banks, Butcher in Robertson (2013, str. 15) kot možne cilje skupnostne prakse navajajo:

- radikalne spremembe v porazdelitvi moči in virov, ki so pogosto cilj skupnostnih akcij,
- razvoj skupnosti na način oblikovanja skupnostnega vzdušja, povezanosti, spretnosti in kapacitete za spodbujanje večje kontrole načrtovanja in odločanja v prihodnosti,
- izboljšanje politik, načrtovanja in storitev, na primer premestitev virov za skupnostne projekte.

Zanimiv pogled na socialno delo v skupnosti ponuja tudi t. i. ruralno socialno delo, ki usmerja pozornost od slabosti k prednostim, k skupnostnim virom.

Prevladujoč pogled temelji na stališču, da se ruralno socialno delo pojavlja v območjih z nizko gostoto populacije in da izvirajo problemi ruralnih ljudi iz fizičnega okolja ali geografske lokacije s pomanjkljivimi viri. Vendar naslavlja takšno razumevanje zgolj slabosti ruralne skupnosti in zanemarija identifikacijo moči ter prednosti in njihovo uporabo v procesu pomoči. Ruralne skupnosti so tako npr. bogate v tradicijah, ki spodbujajo samostojnost in trdo delo, močne družinske vezi in družbene institucije kot na primer cerkev. Pogosto so te moči spregledane. Na ruralno socialno delo bi morali gledati kot na prakso z ruralnimi ljudmi v ruralni skupnosti in z ruralno skupnostjo. Takšna perspektiva zagovarja človeka v okolju in večsistemsko usmerjenost, ki je za prakso ruralnega socialnega dela bistvena. V preteklosti se je pogosto spregledala interakcija med okoljem in drugimi sistemi, ki vplivajo na vedenje ljudi. Razumevanje moči v težavnih ruralnih kulturah ali načinih življenja bi moralo biti pomemben del procesa pomoči socialnega dela (Laine Scales in Streeter, 2004, str. 34).

Tipičen prikaz ruralnega okolja in ljudi je osredotočen na pomanjkanje formalnih virov. Eden izmed ključnih načinov, v katerem se ruralni ljudje razlikujejo od ostalih kontekstov, so neformalni in osebni odnosi s sistemi, ki sestavljajo njihovo okolje. Za učinkovito socialno delo je pomembno tudi razumevanje dinamike teh neformalnih odnosov. Ti odnosi predstavljajo skupnostne prednosti. Neuspešno prepoznavanje in identifikacija moči in virov ruralnih ljudi in skupnosti lahko predstavlja oviro učinkovitega socialnega dela (Laine Scales in Streeter, 2004, str. 37–38).

Okvir ruralnega socialnega dela kaže na to, da je splošna metoda socialnega dela najbolj primerna metoda dela, kar pa ne pomeni, da socialni delavci nimajo ali ne rabijo posebnih spretnosti pri delu s sistemi. Ruralni socialni delavci se morajo zaradi narave skupnosti ukvarjati s širokim razponom socialnih problemov in težav. Pogosto so edini vir, ki se spoprijema s problemom, zato rabijo sposobnost za delo z vsemi sistemi, tako z družino, skupinami,

posamezniki, organizacijami in skupnostmi. V takšnih situacijah morajo biti spretni pri uporabi obstoječih moči in prednosti kot del procesa pomoči (Laine Scales in Streeter, 2004, str. 39).

Svoj prispevek dodaja tudi anti-diskriminacijska metoda dela, ki postavlja v ospredje koncept opolnomočenja ter krepite starih ljudi kot uporabnikov. Pri delu s starimi ljudmi morajo biti socialni delavci občutljivi in pozorni na revščino in socialno izključenost, ki slabita življenje starih ljudi v skupnosti na različne načine. Anti-diskriminacijska praksa zahteva zavezanost k sodelovanju, partnerstvu in opolnomočenju (Backwith, 2015, str. 108).

Pri opolnomočenju starih ljudi se lahko opiramo na pomemben koncept v socialnem delu, to je koncept krepite moči. Thompson in Thompson (2001, str. 64) povzemata po Bounds in Hepburn (1996) stališče, da uporabnike ne opolnomočijo drugi, ampak se jih lahko usposobi, da opolnomočijo sami sebe. Naloga socialnega delavca ni, da bi preprosto dal uporabniku moč, saj moč ni nek proizvod, ki bi se lahko podajal od ene osebe k drugi. Ravno nasprotno, socialni delavec je poklican, da uporabi svoje spretnosti in sposobnosti, s katerimi pomaga ljudem, da se opolnomočijo sami, tako individualno kot kolektivno. Ob tem moramo upoštevati dejstvo, da opolnomočenja ne smemo enačiti z opustitvijo naših strokovnih dolžnosti, tako da bi stare ljudi pustili, da sami rešijo probleme in temu naredi zgolj olepševalno oznako samopomoči. To bi bilo namreč hudo popačenje koncepta opolnomočenja kot ga uporabljamo v socialnem delu (Thompson in Thompson, 2001, str. 64–65).

Škerjanc (2008, str. 42) govori o uporabniškem vplivu oz. o participaciji uporabnika, bistveno vprašanje, ki si ga moramo ob tem zastaviti pa je »Kdo odloča in o čem?« Zlasti pri načrtovanju storitev je pomembno, da je utemeljeno na individualnem pristopu, od spodaj navzgor. Načrtovanje izhaja iz uporabnikove lastne ocene situacije in potreb po storitvah za izboljšanje življenja. Iz uporabnika izhajamo tako pri načrtovanju, vzpostavljanju, izvedbi in vrednotenju storitev (Škerjanc, 2008, str. 45).

Parrot (2014), po katerem Backwith (2015, str.142) predstavi anti-diskriminacijsko prakso, navaja štiri glavne točke tega procesa:

- vrednotenje, ki pomeni raziskovati uporabnikove potrebe s perspektive moči,
- načrtovanje, ki temelji na dogovoru z uporabnikom ter skupni odločitvi, kako zadovoljiti potrebe z aktivno vključenostjo uporabnika,
- intervencija oz. izpeljevanje načrta, s poudarkom na jasnem dogovoru o tem, kaj in kdaj bo kdo naredil,

- evalvacija, v kateri sledi pogovor z uporabnikom glede doseženih ciljev ter glede nadaljnjih uresničitvev.

Našteti koraki procesa pomoči in podpore, ki jim morajo slediti na poti razvijanja delovnega odnosa s starimi ljudmi, so pravzaprav ključni elementi socialnega dela, ne glede na to, s katerimi uporabniki sodelujemo. Predstavljajo temelj naše stroke in nas vedno znova opominjajo, da jih moramo upoštevati tudi pri delu s starimi ljudmi, ki v proces vstopajo s svojimi specifičnimi življenjskimi svetovi in težavami, na katere moramo biti še posebej pozorni. Tudi zgoraj omenjena anti-diskriminacijska praksa izhaja iz ključnih pristopov socialnega dela, katerih bistvo je enakovreden odnos sodelovanja ter partnerstva, ki je mogoče le, če se uporabnik sam počuti dovolj kompetenten za izboljšanje svojega življenja. Tudi ko star človek rabi dodatno podporo in pomoč, je pri načrtovanju storitev nujno, da izhajamo iz njegovih potreb.

2 PROBLEM

Ko se pri našem delu srečujemo s starimi ljudmi, ne smemo zanemariti vpliva, ki ga ima okolje bivanja na njihovo kakovost življenja. Naše delo stremi k prepoznavanju potreb starih ljudi, predvsem pa k omogočanju zadovoljevanja le-teh. Bistveno je, da poznamo življenjski svet starih ljudi, saj nam ta predstavlja temelj, na podlagi katerega načrtujemo vsak naslednji korak na poti k izboljšanju položaja uporabnika, predvsem pa težimo k omogočanju čim daljšega bivanja starih ljudi v domači skupnosti.

Projekt Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci naslavlja širok razpon ključnih sodobnih izzivov, na katere mora biti socialno delo še posebej pozorno pri delu s starimi ljudmi v ruralnih okoljih. Preživljanje starosti v ruralnem okolju predstavlja večjo izpostavljenost številnim tveganjem, ki nižajo kakovost vsakdana. Območje bivanja ključno vpliva tudi na možnosti in priložnosti za zadovoljevanje specifičnih potreb starih ljudi. Zaradi omejene mobilnosti so stari ljudje pogosto prikrajšani za možnost izbire storitev, v ruralnih območjih pa predstavljajo dodatno slabost tudi nedostopne storitve ter nerazvitost javnega prometa in ostalih možnosti prevoza.

Pomembno vlogo v življenju starih ljudi ima tudi lokalna skupnost in medgeneracijska solidarnost znotraj nje, ki je zaradi današnjega načina življenja pogosto oslABLJENA, zato so potrebe starih ljudi preslišane in nezadovoljene. Lokalna skupnost lahko v določenih pogledih nadomesti pomoč družinskih članov ter tako prispeva k višanju kakovostnejše starosti prebivalcev, ob tem pa je pomembna zlasti odzivnost in pripravljenost same lokalne skupnosti. Prostovoljstvo v lokalni skupnosti je eno izmed oblik neformalne pomoči, ki omogoča medgeneracijsko povezovanje, saj izražajo prostovoljci skozi svoje delovanje težnjo po pomoči drugim, istočasno pa so stari ljudje kot uporabniki deležni potrebne pomoči, ki lahko že v manjšem obsegu olajša njihove stiske. S prostovoljskimi projekti kot je ta, lahko v ruralnih območjih ublažimo različna tveganja in slabosti starih ljudi ter jim omogočimo, da lahko dostojno ohranjajo in vzdržujejo svoj način življenja v skladu s svojimi potrebami. Prostovoljstvo je eno izmed potencialnih inovativnih rešitev pri preprečevanju socialne, zlasti pa prostorske izključenosti v starosti.

Podobni projekti, ki naslavlajo prostorsko izključenost starih ljudi, so v lanskem in letošnjem letu zaživeli marsikje v Sloveniji, pa vendar gre izpostaviti, da ima projekt zagotovo veliko večjo vrednost in drugačen, bistven pomen v manjši, ruralni občini, kot je občina Središče ob Dravi. Ker nisem nikjer zasledila, da bi bil takšen projekt že ovrednoten, sem se odločila, da

raziščem projekt kot morebiten primer dobre prakse medgeneracijskega sodelovanja v lokalni skupnosti. Istočasno bo evalvacija osvetlila tudi položaj starih ljudi v ruralni občini, zlasti iz vidika mobilnosti.

V svojem magistrskem delu ovrednotim pomen projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci tako z vidika uporabnikov, torej starih ljudi, z vidika voznikov prostovoljcev ter z vidika izvajalca projekta, občine Središče ob Dravi. V svojo raziskavo sem zajela vse vključene, kar mi je omogočilo pridobiti celovitejšo sliko različnih perspektiv, razmišljanj, pričakovanj in pridobljenih izkušenj.

Zanimalo me je, kakšne okoliščine so sodelujoče privedle v odločitev za sodelovanje v projektu, za kakšne namene so prevoz potrebovali in kakšen pomen je za njih imela ta izkušnja. Raziskala sem tudi morebitne slabosti organizacije projekta ter zbrala predloge za izboljšave v prihodnosti, projekt pa sem ovrednotila tudi z vidika trajnosti v bodoče. Posebno pozornost sem namenila raziskovanju težav in omejitev, s katerimi se stari ljudje soočajo v ruralni občini ter na podlagi tega odkrivala, kakšna podpora in pomoč bi bili po njihovem mnenju potrebni za učinkovito spoprijemanje s težavami.

S predstavnikom občine Središče ob Dravi sem raziskovala izvor pobude za nastanek projekta, cilje projekta ter načine informiranja javnosti o projektu, podrobneje pa sem preučila položaj starih ljudi in problematiko, s katero se po njihovih izkušnjah srečujejo tamkajšnji stari prebivalci. S strani občine Središče ob Dravi me je zanimalo tudi, kako zaznavajo potrebe po drugih oblikah pomoči in podpore za stare ljudi.

Evalvacija služi v prvi vrsti kot povratna informacija za izvajalce, gledano predvsem iz vidika trajnosti projekta, zadovoljstva s projektom in predlogov za izvajanje projekta v prihodnosti, saj bo občina lahko ocenila, ali ta projekt še izvajati v prihodnosti ter na kakšen način ga (morebiti) izboljšati. Na podlagi pridobljenih izkušenj predstavnika občine ter neposredno starih ljudi, lahko ugotovitve služijo kot opozorilo, zlasti pa kot izziv, da se širša lokalna skupnost začne zavedati specifičnih potreb najbolj ranljive skupine prebivalstva, predvsem pa se na njih pravilno in učinkovito odzivati. Raziskava bo tudi za stroko socialnega dela osvetlila pomembno spoznanje o položaju starih ljudi v ruralni občini in o okrnjenih možnostih podpore in pomoči, ki so na voljo. V bodoče bo vsekakor potrebno začeti razvijati možnosti za bolj raznovrstno in dostopno ponudbo storitev. Na podlagi rezultatov bo moč načrtovati tudi potrebne programe, službe, storitve in ostale dejavnosti, ki jih bodo vključeni ocenili kot želene, nujne in premalo dostopne ter razvite. Pomembno se mi zdi, da se projekt ovrednoti s strani

vseh vključenih, saj ravno informacije iz prve roke in osebne izkušnje predstavljajo temelj, na podlagi katerega je moč načrtovati podobne projekte ter ostale dejavnosti v prihodnosti.

Ključno raziskovalno vprašanje je naslednje:

- Kako udeleženci vrednotijo projekt in kje vidijo možnosti za izboljšave?

Glavnemu vprašanju sledijo podvprašanja:

- a) Za udeležence projekta (stare ljudi in voznike prostovoljce):
 - Zakaj so se vključeni odločili za sodelovanje v projektu?
 - Za kakšne namene so stari ljudje uporabili prevoz?
 - Kakšen pomen je imela izkušnja sodelovanja v projektu za vključene?
 - Kaj so prednosti in slabosti izvedbe projekta?
 - Kakšne so možnosti za trajnost projekta?
 - Kako prepoznavajo vozniki prostovoljci svoj prispevek sodelovanja v projektu?
 - S kakšnimi težavami in omejitvami se stari ljudje v ruralni občini še soočajo?
 - Kakšne oblike pomoči in podpore bi stari ljudje v ruralni občini še potrebovali za večjo kakovost svojega življenja?
- b) Za izvajalce projekta (predstavniki občine Središče ob Dravi)
 - Od kje pobuda za izvajanje projekta?
 - Kakšni so bili zastavljeni in kateri so doseženi cilji projekta?
 - Na kakšne načine so informirali širšo javnost o možnosti vključitve v projekt?
 - Kakšne so možnosti za nadaljevanje projekta?
 - Kako ocenjujejo položaj in problematiko starih ljudi v občini?

3 METODOLOGIJA

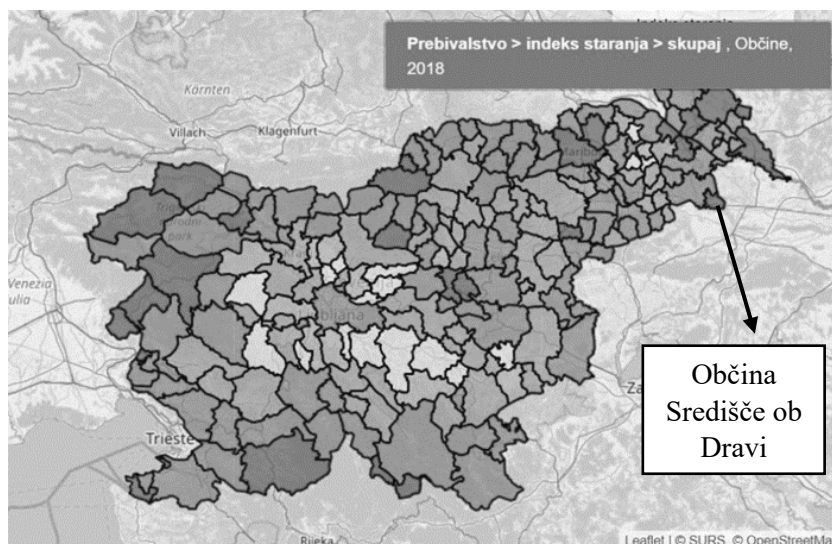
V poglavju Metodologija naprej predstavim občino Središče ob Dravi, v kateri sem izvajala evalvacijo projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci. Nato opišem še nekaj splošnih podatkov o samem projektu in predstavim številčne podatke projekta, ki sem jih pridobila na podlagi analize uradnih dokumentov občine. V naslednjih poglavjih so predstavljene metodološke značilnosti raziskave.

3.1 Predstavitev občine Središče ob Dravi

Občina Središče ob Dravi leži v podravski regiji. Lega občine je locirana med Slovenske Gorice na severu in reko Dravo na jugu, v njeni neposredni bližini pa se nahaja slovensko-hrvaška meja. Občina je nastala 1. marca 2006 z izločitvijo iz občine Ormož. Njena površina meri 33 km², sestavlja pa jo pet naselij (Šalovci, Grabe, Godeninci, Obrež in Središče ob Dravi). Nahaja se v vinorodnem okolišu, ki ponuja ljudem svojevrstno kulinariko ter možnost rekreacije v naravi (Občine Središče ob Dravi, 2020).

V občini delujejo številna društva na različnih področjih – gasilskem, kulturnem, športnem, konjeniškem ter turističnem. Aktivno je tudi Društvo upokojencev ter ostala društva, kot je npr. Lovska družina, Društvo starih vozil, Mladinsko društvo Obrež itd. (Občina Središče ob Dravi, 2020). Občani imajo na voljo dostop do trgovine, pošte, lekarniške podružnice, osnovne šole in vrtca, knjižnice ter do zdravstvenega doma z zdravstveno in zobozdravstveno storitvijo. Podružnica lekarne ter splošna ambulanta delujeta trikrat na teden.

Po najnovejših podatkih SURS-a za leto 2019 (1. 7. 2019), živi v občini 1951 ljudi, od tega 995 moških ter 956 žensk. Glede na površino se uvršča občina na 170. mesto med slovenskimi občinami. Povprečna starost prebivalcev je 46,2 leti. Indeks staranja znaša 173,9, kar pomeni, da na 100 oseb, starih 0–14 let, tukaj prebiva 173 oseb, starih 65 let ali več. Število najstarejših je tako večje od števila najmlajših (SURS, 2020). Spodnja slika, ki temelji na podatkih iz leta 2018, prikazuje, da se uvršča občina med območja z najvišjim deležem starega prebivalstva (temno rdeča barva).

Slika 3.1: Indeks staranja po občinah v Sloveniji za leto 2018
Vir: SURS, 2020

3.2 Predstavitev projekta Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci

Datum sprejetja dokumenta	Vsebina
28. 2. 2019	Pobuda za projekt
28. 2. 2019	Poziv voznikom prostovoljcem
20. 3. 2019	Prijava prostovoljcev
25. 4. 2019	Dogovor za tiskovno konferenco
7. 5. 2019	Vabilo na tiskovno konferenco
15. 5. 2019	Posredovanja gradiva novinarjem
17. 5. 2019	Objava za brezplačne prevoze v Štajerskem tedniku (lokalni časopis)
22. 5. 2019	Sestanek z vozniki prostovoljci
28. 5. 2019	Obvestilo o začetku izvajanja brezplačnih prevozov (prejela vsa gospodinjstva v občini)
2. 7. 2019	Posredovanje informacij
3. 7. 2019	Objava obvestila o začetku izvajanja prevozov v Sredici (občinsko glasilo)
13. 8. 2019	Objava (članek) v Štajerskem tedniku

Tabela 3.1: Časovni pregled pobude za projekt
Vir: Občina Središče ob Dravi, 2019

Pobuda za projekt je nastala februarja v lanskem letu. Najprej so pripravili pravila glede prevozov za uporabnike. Preko javnega poziva so bili k sodelovanju povabljeni prostovoljci, ki so se odzvali v zadostnem številu. Pri pripravi projekta je sodelovalo Društvo upokojencev Središče ob Dravi, v sklopu že uveljavljenega projekta Starejši za starejše. Pred pričetkom izvajanja projekta so izvedli tiskovno konferenco, v vsa gospodinjstva v občini je bil poslan dopis z osnovnimi podatki o začetku projekta. Na tiskovni konferenci je bil novinarjem predstavljen namen in potek projekta ter navodila. Starejši, ki potrebujejo prevoze, v primeru

potrebe po prevozu pokličejo v tajništvo občine. Tam podatke zabeležijo, izberejo voznika prostovoljca, ki potem ta prevoz izvede (J. B., Občina Središče ob Dravi, intervju).

Na pobudo za prijavo k projektu se je do zdaj odzvalo skupno 24 ljudi, od tega 14 starih ljudi kot uporabnikov prevoza ter 10 voznikov prostovoljcev. V času od maja 2019 do avgusta 2020 je bilo izvedenih 65 prevozov, kar je razvidno iz spodnje tabele (J. M., Občina Središče ob Dravi, intervju).

Mesec	Število prevozov
maj 2019	2
junij 2019	2
julij 2019	5
avgust 2019	12
september 2019	8
oktober 2019	3
november 2019	9
december 2019	3
januar 2020	6
februar 2020	7
marec 2020	2
april 2020	0
maj 2020	1
junij 2020	1
julij 2020	1
avgust 2020	3

Tabela: 3.2: Število izvedenih prevozov po mesecih v letih 2019 in 2020

Vir: Občina Središče ob Dravi, 2020

3.3 Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna, saj temelji na besednih opisih vključenih v projekt. Njihove ubesedene izkušnje sodelovanja predstavljajo osnovno empirično gradivo raziskave. Zbrani opisi so obdelani na kvalitativen, beseden način, brez uporabe merskih postopkov. Raziskava je prav tako empirična, saj mi je omogočila zbrati novo empirično gradivo (Mesec, 2009, str. 85).

Bistvena področja raziskovanja so naslednja:

- pobuda za projekt,
- cilji projekta,
- informiranje javnosti o projektu,
- vključitev v projekt,
- zadovoljstvo,
- predlogi za izboljšanje projekta,

- trajnost projekta,
- prostovoljstvo,
- položaj starih ljudi.

3.4 Merski instrumenti ali viri podatkov

V raziskavi sem uporabila vprašalnik, v katerem sem si vnaprej okvirno določila raziskovalne teme ter raziskovalna vprašanja. Sestavila sem tri različne vprašalnike (za stare ljudi, za voznike prostovoljce ter za predstavnika občine), ki so delno standardizirani. Za takšen vprašalnik sem se odločila, ker me je usmerjal pri raziskovanju relevantnih tem, hkrati pa sogovornikom dopuščal, da odprto spregovorijo tudi o drugih morebitnih pomembnih izkušnjah, ki sem jih mogoče spregledala. Tudi reševanje komunikacijskih nejasnosti je na takšen način lažje. Za stare ljudi kot uporabnike prevoza, sem okvirno oblikovala devet odprtih vprašanj, ki sem jih umestila v pet raziskovalnih tem. Dokaj podobna vprašanja sem zastavila tudi za voznike prostovoljce, za izvajalce projekta, torej občino Središče ob Dravi, pa sem oblikovala poseben vprašalnik, prav tako sestavljen iz odprtih vprašanj.

Raziskovalna vprašanja pri udeležencih projekta (torej pri starih ljudeh in voznikih prostovoljcih) odkrivajo motive za vključitev v projekt, namene uporabe prevoza, njihovo zadovoljstvo, predloge ter možnosti za trajnost projekta. Posebno vprašanje se pri starih ljudeh nanaša tudi na njihove vsakdanje težave in stiske, upoštevajoč, da bivajo v ruralni občini, nenazadnje pa iz tega izpeljem še vprašanje o potrebah po drugih oblikah pomoči in podpore starih ljudi. Pri prostovoljcih dodatno raziskujem tudi, kako sami razumejo svoj prispevek skozi prostovoljno delovanje ter kakšne lastnosti mora po njihovem mnenju imeti prostovoljec.

Od predstavnika občine me zanima, na podlagi česa je nastala pobuda za projekt ter kako sami ocenjujejo položaj in aktualno problematiko starih prebivalcev občine. Proučujem tudi zastavljene in dosežene cilje projekta ter zadovoljstvo z odzivom. Povprašam tudi po načinih obveščanja javnosti o projektu. Vsi vprašalniki so razvidni v prilogi št. 1, 2 in 3.

Vprašalniki temeljijo na zagotavljanju anonimnosti osebnih podatkov, o čemer so bili obveščeni tudi vsi vključeni v raziskavo.

Vir podatkov v moji nalogi predstavljajo tudi uradni dokumenti občine Središče ob Dravi o projektu.

3.5 Populacija in vzorčenje

Populacija v moji raziskavi je sestavljena iz dveh skupin ljudi. Prva skupina so prebivalci občine Središče ob Dravi, starejši od 18 let, ki so v času med 14. 5. 2019 in 31. 12. 2019 ter 9. 1. 2020 in 9. 3. 2020 sodelovali v projektu Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci. Druga skupina so predstavniki občine Središče ob Dravi kot izvajalci projekta. V vzorcu sem se pri prvi skupini omejila na 15 udeležencev projekta, od tega sem v raziskavo vključila 5 voznikov prostovoljcev ter 10 starih ljudi kot uporabnikov prevoza. V prvi skupini je vzorec priročno neslučajnostni, saj sem v raziskavo vključila tiste udeležence projekta, ki so bili pripravljeni sodelovati v raziskavi. Med predstavniki občine Središče ob Dravi pa sem v raziskavo vključila tistega predstavnika, ki je bil za projekt odgovoren in mi je tako lahko posredoval največ potrebnih informacij. V drugi skupini je vzorec priložnostno neslučajnostni.

V projektu Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci je v času od 14. 5. 2019 do 31. 12. 2019 ter od 9. 1. 2020 do 9. 3. 2020 sodelovalo skupno 24 ljudi. Od tega je bilo prijavljenih 10 voznikov prostovoljcev ter 14 starih ljudi. Pri voznikih prostovoljcih je bilo prijavljenih 8 moških in 2 ženski, pri starih ljudeh pa 5 moških in 9 žensk. Povprečne starosti vseh udeležencev nisem izvedela, saj teh podatkov na občini niso pridobili. Povprečna starost vključenih v vzorcu je 73 let. Povprečna starost starih ljudi je 78,5 let, povprečna starost voznikov prostovoljcev pa 64,2 leti. Štirje vozniki prostovoljci so prav tako upokojeni, ena voznica pa je brezposelna.

3.6 Zbiranje podatkov

Podatke v raziskavi sem zbrala z metodo spraševanja. S pomočjo informacij o sodelujočih v projektu, ki sem jih pridobila s strani občine Središče ob Dravi, sem naprej kontaktirala vse udeležence ter jih povprašala, ali bi bili pripravljeni sodelovati v raziskavi. Že na začetku sem jih seznaniła tudi s samo tematiko raziskave in okvirno zastavljenimi raziskovalnimi temami, da so lahko bolje razumeli moj namen. Po dogovoru sem intervjuje izvedla na domu sodelujočih, saj sem sklepala, da se bodo ljudje najbolj sproščeno počutili v poznanem okolju. Izvedene intervjuje sem snemala z mobilnim telefonom, seveda z vnaprejšnjim seznajenjem in dovoljenjem sodelujočih. Intervjuji so bili izvedeni v prvi polovici septembra 2020, v času med 5. 9. 2020 ter 9. 9. 2020. Posamezen intervju je potekal od 20 do 60 minut.

3.7 Obdelava in analiza podatkov

Dobljene podatke sem obdelala na kvalitativen način, pri čemer sem si pomagala s programom Word. Najprej sem vse izvedene intervjuje prepisala ter si jih razdelila v tri skupine – stari ljudje, vozniki prostovoljci in predstavniki občine, da sem že na samem začetku imela boljši pregled nad zbranim gradivom. Vsak intervju sem označila s črko, mu dodala raziskovalna vprašanja in raziskovalne teme. Intervjuji starih ljudi so označeni s črkami od A do J, intervjuji prostovoljcev od K do O, intervju izvajalca pa je označen s črko P. Vsi intervjuji so dostopni v prilogi št. 4. Sledilo je označevanje pomembnih delov intervjujev, torej besed, besednih zvez oz. stavkov, ki imajo relevanten pomen pri interpretaciji rezultatov. Ta korak analize je dodan v prilogi št. 5. Vsak pomemben del posameznega intervjuja je dobil svojo pripadajočo oznako, ki je sestavljena iz črke in številke. Nato sem oblikovala tabelo, v kateri sem s pomočjo stolpcev razvrstila dobljene dele besedila, njihovo oznako ter jim pripisala pojem, kategorijo in temo. Odprto kodiranje mi je na tak način omogočilo lažji pregled nad večjo količino podatkov (Mesec, 2009, str. 21). Celoten postopek odprtega kodiranja je na voljo v prilogi št. 6.

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B5	Ne vozijo vlaki,	nedostopnost vlakov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B6	ne vozijo avtobusi,	nedostopnost avtobusov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B7	pa še bolan sem.	bolezen	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

Tabela 3.3: Primer odprtega kodiranja

Pri osnem kodiranju sem na koncu vse dobljene podatke kategorizirala tako, da sem pod vsako temo razvrstila njene kategorije ter pod kategorije še njej pripadajoče pojme (Mesec, 2009, str. 22). Osno kodiranje je v celoti priloženo v prilogi št. 7.

Primer osnega kodiranja:

- Nameni uporabe prevoza
 - Zdravnik (A15, C11, D14, D15, G13, H11, I10)
 - Zdravstveni pregled (B14, J12)
 - Odvzem krvi (E7)

Glavne raziskovalne teme sem kot ključne pojme raziskave za lažje razumevanje tudi opredelila:

- ❖ **Pobuda za projekt** – pojem opredeljuje, kako je nastala pobuda za začetek projekta, kdo je bil pobudnik ter kakšni motivi so privedli do začetka izvajanja projekta.
- ❖ **Cilji projekta** – pojem zajema zadane ter dosežene cilje projekta.
- ❖ **Informiranje javnosti o projektu** – pojem se nanaša na različne kanale informiranja, preko katerih je izvajalec obveščal širšo javnost o začetku projekta oz. o možnosti vključitve v projekt.
- ❖ **Vključitev v projekt** – pojem opisuje, na kakšen način so vključeni izvedeli za možnost sodelovanja v projektu, istočasno pa opredeljuje tudi okoliščine, ki so sodelujoče pripeljale v odločitev za sodelovanje, iz tega izhajajoče namene uporabe prevoza in pogostost uporabe prevoza.
- ❖ **Zadovoljstvo** – pojem zajema posameznikovo subjektivno vrednotenje projekta, njegove osebne izkušnje ter zaznanih prednosti in pomanjkljivosti izvedbe projekta.
- ❖ **Predlogi za izboljšanje projekta** – pojem se nanaša na predloge o možnostih izboljšave projekta, ki temeljijo na lastni izkušnji dosedanjega sodelovanja.
- ❖ **Trajnost projekta** – pojem opredeljuje možnosti in interes že vključenih za nadaljnjo sodelovanje v projektu.
- ❖ **Prostovoljstvo** – pojem zajema vrednotenje doprinosa prostovoljskega delovanja s strani vznika prostovoljcev.
- ❖ **Položaj starih ljudi** – pojem opisuje življenjski svet starega prebivalstva v ruralni občini, zlasti njihova vsakdanja tveganja in omejitve, hkrati pa tudi potrebe po dodatnih oblikah pomoči. Nanaša se tudi na strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo.

Menim, da so bila vprašanja v raziskavi zastavljena dovolj razumljivo ter da niso preveč posegala v osebni prostor intervjuvancev. Morda je edina slabost metodologije v raziskovalni temi glede zadovoljstva, kjer sem pri velikem številu odgovorov težko razločila med osebnim vrednotenjem izkušnje ter med zaznanimi prednostmi projekta, saj je šlo v obeh primerih za pozitivne vidike doživljanja projekta. Razločitev sem poskušala urediti tako, da sem med odgovore osebnega pomena vključila tiste podatke, ki so temeljili na bolj čustvenih, subjektivnih opisih.

4 REZULTATI

V nadaljevanju predstavim rezultate, ki sem jih pridobila znotraj posamezne raziskovalne teme. Vsaka raziskovalna tema je označena z novim podpoglavjem, v katerem so s krepko pisavo omenjene tudi dobljene kategorije v postopku odprtega kodiranja. Najprej so predstavljeni rezultati starih ljudi ter voznikov prostovoljcev, na koncu pa rezultati izvajalca projekta.

a) Vidik uporabnikov in voznikov

4.1 Vključitev v projekt

Stari ljudje so za možnost sodelovanja v projektu izvedeli na različne načine. Največ se jih je s **projektom seznanilo** preko javnega poziva, ki je bil poslan po pošti v vsa gospodinjstva občine (*Po pošti, ko je prišel poziv* (A1)). Nekaterim je pri informiranju o projektu pomagalo Društvo upokojencev Središče ob Dravi, katerega člani so tudi sami (*Prej sem ogromno sodelovala pri upokojencih, tam se zvedela za to* (C1)), drugi pa so v stik s projektom prišli preko pogovora z drugimi (*Ena ženska mi je povedala v pogovoru* (G1)). Obvestilo o začetku izvajanja projekta in možnosti vključitve vanj je bilo dostopno tudi v lokalnem časopisu (*Izvedel sem v časopisu, v Štajerskem tedniku* (F1)), eden izmed sodelujočih pa je za projekt izvedel po naključju ob obisku občine (*Šel sem na občino, za katero delam križanke in za te prevoze nisem prej vedel* (B1)).

K odločitvi za vključitev v projekt so stare ljudi privedle različne osebne okoliščine. **Motivi za vključitev v projekt** se najpogosteje nanašajo predvsem na zdravstvene težave, s katerimi se spoprijemajo stari ljudje. To so na primer različne poškodbe (*Imela sem poškodovano nogo* (H3)), bolezni (*pa še bolan sem* (B7)), in imam spodbujevalec srca (A8)), pešanje zdravstvenega stanja pa vodi tudi v strah pred ogrožanjem varnosti sebe in drugih (*Sem še vozil avto, vendar sedaj več ne upam, lahko se zgodi kaj meni pa tudi drugim* (A9)).

V veliki meri je stare ljudi v odločitev za uporabo brezplačnega prevoza privedel širok razpon različnih socialnih tveganj. Prevoz oziroma pomoč drugih je za številne stare ljudi nedostopna (*vendar za tisti dan ni bilo nikogar, ki bi me lahko* (B11)), *Sin me ni mogel peljati* (E2)), prav tako pa nekateri živijo sami (*Jaz sem sama* (J6)). Njihovi otroci jih obiskujejo le redko (*k meni pridejo otroci tri- do štirikrat na leto* (J7)), saj živijo daleč stran (*Naši so predaleč v Ljubljani* (I4)). Dodatno slabost predstavljajo tudi strukturna tveganja. Med temi izstopata nedostopnost vlakov (*Ne vozijo vlaki* (B5)) in nedostopnost avtobusov (*Ne morem z avtobusom* (G4)), uporaba katerih je nemogoča zlasti v popoldanskem času (*Dopoldan so še dobre povezave, popoldan pa je težko priti* (B12)) in med vikendi (*Ampak, ker je to bilo v soboto, ni bilo*

avtobusa (C6)). Uporaba avtobusa je zaradi omejene mobilnosti starih ljudi pogosto tudi otežena (*saj sem se prej vozil sam z vlakom, potem pa več nisem mogel* (I17)), nič drugače pa ni z uporabo vlaka (*Sem enkrat hodila na vlak, ampak je tudi nerodno priti gor na vlak po visokih stopnicah* (G8)). Dostop do vlaka otežuje tudi oddaljenost od doma do železniške postaje (*Tudi do železniške postaje pri nas je daleč* (G6)) ter od železniške postaje do mesta (*in potem tudi v Ormožu s postaje do mesta* (G7)).

Posamezniki, ki so v projektu sodelovali kot vozniki prostovoljci, so to odločitev sprejeli iz različnih razlogov. V to odločitev jih je gnala potreba po zagotavljanju pomoči (*Za sodelovanje sem se odločil, ker želim pomagati pomoči potrebnim starejšim* (M1)), dosedanje prostovoljsko delovanje (*Kot prostovoljec v vseslovenskem projektu Starejši za starejše v Društvu upokojencev Središče ob Dravi sodelujem že vrsto let* (K1)) ter veselje do tovrstnega dela (*Za ta projekt prostovoljca sem se odločila zaradi sebe, ker mi je to v užitek* (N1)).

Stari ljudje so uporabljali prevoz za različne **namene**. Največ jih je to priložnost izkoristilo za dostop do zdravstvenih storitev, zlasti za obisk zdravnika (*šla sem k zdravniku* (D15)) ter obisk ostalih specialistov (*Tretjič pa celo do Ptuja, saj sem bila naročena pri ortopedu* (G14)), *K* *okulistu* (J13)). Nekaj jih je obiskalo tudi lekarno (*v lekarno* (A16)), laboratorij (*V Ormož pa sem šla k svoji osebni zdravnici oz. v laboratorij* (E8)), ena izmed sodelujočih pa si je s pomočjo prevoza lahko uredila evropsko zdravstveno kartico (*enkrat sem imela nujen primer, da sem komaj predzadnji dan ugotovila, da mi je potekla evropska zdravstvena kartica in sem si šla to uredit na Zavod za zdravstveno zavarovanje v Ormož* (J14)).

S pomočjo organiziranega prevoza je bil starim ljudem omogočen tudi obisk trgovine (*in tudi v trgovino* (F7)), banke (*in na banko* (A17)) ter pokopališča (*Voznik me je peljal v Središče, na pokopališče* (F6)).

Možnost uporabe prevoza ni bila omejena, zato so stari ljudje prevoz uporabljali različno **pogosto**. Nekaterim je prevoz prišel prav pogosteje kot drugim (*nekje šestkrat približno* (H12)), *Nekje trikrat sem to koristila* (J15)). Eden izmed udeležencev projekta pa je povedal, da je sam prevoz uporabil le enkrat ter da se zaveda, da tudi drugi stari ljudje morajo priti na vrsto, zato prevoza še nekaj časa ne bo uporabljal (*Pustim, da sedaj lahko koristijo tudi drugi* (B15)).

4.2 Zadovoljstvo

Sodelovanje v projektu je vključenim prineslo tudi novo izkušnjo, ki ima za njih posebno **osebno vrednost**. Za stare ljudi je imela možnost brezplačnega prevoza velik pomen (*Meni je to dosti pomenilo* (I16)), saj jih je navdala z dobršno mero osebnega zadovoljstva (*Sem bila zelo zadovoljna s tem* (H16)). Izražena hvaležnost z njihove strani (*Sem jim res hvaležen za to* (B17)) nakazuje, da projekt v njihova življenja vsekakor vnaša nekaj povsem novega (*in ni mi šlo v glavo, kdo si je to namislil* (A20)). Veliko jim je pomenila zlasti prijaznost (*Vsi so bili prijazni* (A27)) vseh vpletenih v projekt. Dostopnost do brezplačnega prevoza je v njih spodbudila veselje (*Jaz sem bil vesel, da obstaja nekaj takega* (A19)), v dveh primerih pa je bil prevoz izveden z osebnim avtomobilom voznika zaradi potrebe po prilagoditvi (*Voznik me je potem peljal s svojim osebnim avtomobilom* (F14)), *Enkrat je po nas zato prišel voznik s svojim osebnim avtomobilom* (I25)).

Trije izmed vključenih podelijo tudi nekoliko negativne občutke doživljanja, ki se nanašajo na oddolžitev pomoči (*Mogoče me malo teži to, da sem nekomu nekaj dolžna, ker mi je pomagal* (H18)) ter občutek sramu v primeru ponovne uporabe prevoza (*Mene bi zdaj bilo sram, če bi moral iti na občino in jih prositi, da me peljejo do Ormoža* (B44)).

Tudi za voznike prostovoljce je imela izkušnja sodelovanja v projektu osebni pomen, predvsem z vidika možnosti zagotavljanja pomoči (*Za mene je to pomenilo v glavnem to, da sem lahko pomagal pomoči potrebnim* (L2)). Izkušnja spoznavanja starih ljudi je bila prepletena tudi s čustvi (*Izkušnja, ki jo pridobiš pri tem, je zelo čustvena* (N3)), saj je omogočila vpogled v doživljanje nenadnih starostnih sprememb starih ljudi (*saj vidiš, kako starostniki doživljajo vse te spremembe, ki jih niso vajeni* (N4)).

Kot **prednosti projekta** stari ljudje izpostavljajo različne stvari. Projekt je po njihovem mnenju temeljil na dobri (*So me odpeljali, počakali in pripeljali nazaj* (H21)) in hitri organizaciji (*So takoj vse organizirali* (E3)), ki jo je bilo mogoče izvesti le z dobro odzivnostjo (*Šla sem na občino, povedala in so rekli, da ni problem* (C7)). Uporaba prevoza je bila zelo dostopna za primere, ko so stari ljudje prevoz zares potrebovali (*in da lahko izkoristiš, ko res rabiš* (D18)), izkušnja sodelovanja v projektu pa je starim ljudem omogočila tudi druženje (*V prvi vrsti se tukaj gre tudi za druženje* (J28)) in spoznavanje novih ljudi (*Sem naletel na človeka, voznika, ki ga moram pohvaliti* (B29)) skozi pogovor (*da lahko s kom malo poklepetaš* (D19)). Za eno izmed udeleženk projekta je bila najbolj pozitivna plat osebni, pristen odnos (*bolj osebno*

(C20)), ki omogoča tudi bolj humano (*Kot človek do človeka, kajti dandanes to pogrešamo* (C21)) ter emocionalno izkušnjo (*Je čustveno* (C19)).

Skozi oči voznikov prostovoljcev so prednosti projekta zelo raznolike. Za nekatere je prednost projekta ta, da sam projekt v osnovi temelji na zagotavljanju potrebne pomoči ter da stari ljudje tako ne ostanejo brez pomoči (*Pozitivna stran tega projekta je predvsem, da se starostniki zavedajo, da jim bo nekdo nudil pomoč, ki jo bodo potrebovali* (N5)), pomembna komponenta pomoči pa je tudi njena vzajemnost (*Dobro stran vidim predvsem v medsebojni pomoči* (K5)) oz. povračilo pomoči v prihodnosti (*kajti nikoli ne veš, kdaj boš pomoč potreboval tudi sam* (K6)).

Tekom sodelovanja v projektu so tako stari ljudje kot vozniki prostovoljci zaznali določene **pomanjkljivosti**. Stari ljudje v večini menijo, da sicer večjih pomanjkljivosti ni bilo (*Nič ne morem reči, da bi bilo kaj narobe* (A26)), medtem ko se drugi strinjajo, da sedanje vozilo ni preveč primerno za stare ljudi (*Avto, takšen kot je, se jaz težko spravim vanj* (I24)), zlasti tiste z omejeno mobilnostjo (*Za tiste, ki so še gibljivi, je še dokaj dobro* (G21)) in invalide (*Seveda ne morem stopiti, ker nimam noge* (F12)). Vključeni navaja, da uporabo brezplačnega prevoza marsikdo tudi pretirano izkorišča (*Eni ljudje so takšni, da če jim nekaj nudiš, potem mislijo, da je to njihovo, da je to samo zaradi njih in da to morajo koristiti* (B42)).

Podobnega mnenja so vozniki prostovoljci, ki tudi sami potrjujejo, da vozilo ni najbolj primerno za mobilno omejene ljudi in invalide (*Mislím, da je pomanjkljivost samo ta, da ne moremo nuditi pomoči ljudem, ki so gibalno ovirani oz. invalidi na vozičku, zaradi neprimerne vozila* (K7)). Eden izmed prostovoljcev pa podobno kot star človek zgoraj izpostavi, da nekateri to priložnost prepogosto izrabljajo (*Pri nekaterih sem opazil, da mogoče izkoriščajo to priložnost* (L4)), saj bi jim prevoz lahko zagotovili tudi njihovi družinski člani (*saj imajo tudi svoje bližnje, ki bi jim lahko naredili to uslugo* (L5)). Sogovorec istočasno trdi tudi, da obveščenost o možnosti vključitve v projekt ni bila izvedena dovolj obsežno, saj številni stari ljudje kot potencialni uporabniki prevoza niso vedeli za to možnost (*Menim, da je prostovoljne pomoči potrebnih mnogo več naših občanov* (L6)), ampak, da o tej možnosti niso obveščeni (L7)).

4.3 Predlogi za izboljšanje projekta

Vključeni v projekt so na podlagi opaženih pomanjkljivosti razmišljali tudi o načinih, kako izboljšati izvedbo projekta v prihodnosti.

Uporabniki prevoza navajajo širok nabor različnih **organizacijskih predlogov**. Prevoz bi lahko nudili tudi za daljše relacije oz. bolj oddaljene kraje (*Mogoče je bilo edino to, da niso vozili do Ptuja, samo okoliš do Ormoža* (H23)), gledano s stroškovnega vidika pa bi prevoz lahko izkoristilo več ljudi hkrati (*Sem pristaš tega, da se ne pelje samo en, da se zmenimo ljudje* (J34)). Zanimiva ideja se porodi udeleženki, ki pravi, da bi bilo v projektu dobro spodbujati tudi medgeneracijsko sodelovanje (*Medgeneracijsko druženje bi bilo še sploh pozitivno* (J42)), tako, da bi se v projekt kot vozniki prostovoljci vključili tudi predstavniki mladih generacij (*če bi se vključiti mladi* (J43)).

Voznica prostovoljka predlaga, da bi ta projekt lahko razširili v možnost izvajanja pomoči kot zaposlitve (*Moji predlogi so, da bi se na nekakšen način pridobila sredstva za starostnike in tudi za nas, za kako pomoč na domu, da bi lahko šel k njim na kaki pogovor, jim kaj postoril* (N7)), *Hočem reči, da bi se lahko tudi zaposlil ne tem področju in z veseljem opravljal delo* (N8)).

Predlogi se dotikajo tudi izboljšav **tehnične narave**. Avtomobil bi bilo potrebno prilagoditi tudi za uporabo invalidov (*Avto bi moral biti prilagojen tudi za invalide* (F15)), kar bi lahko omogočili z nakupom manjšega, osebnega avtomobila (*Dobro bi bilo, da bi občina imela še kakšen osebni, nizki avto* (I28)).

Glede nakupa osebnega avtomobila se prav tako strinjajo vozniki prostovoljci (*Mogoče v bodočnosti kakšen manjši osebni avto za te namene* (O13)).

Stari ljudje ob tej tematiki razmišljajo tudi o **ovirah pri uresničevanju predlogov**. Za vsako izboljšavo so seveda potrebna tudi finančna sredstva, ki pa so s strani občine omejena (*ker za vse izboljšave morajo biti potem tudi finančna sredstva* (B37)), tudi zaradi majhnosti (*Naša občina je mala in to pričakovati od tam* (B38)). Ena izmed vključenih je jasno povedala, da lahko predstavlja veliko oviro tudi naravnost ljudi, saj so ljudje danes vajeni hitro in takoj vse dobiti (*Ampak mi smo vsi navajeni zdaj, se usesti v avto* (J38)) ter biti čim bolj neodvisni od drugih (*ne biti odvisen od nikogar* (B39)).

4.4 Trajnost projekta

Vsi vozniki prostovoljci ter velika večina starih ljudi bi se v projekt **ponovno vključili**, če bi se le ta izvajal še naprej v prihodnosti (*Če se bo projekt izvajal, bi se še udeležila* (C26)), *Vedno bi se vključevala v dobrodelne projekte prostovoljec za starostnike* (N9)).

Za nadaljnje sodelovanje v projektu bi se vključeni odločili iz različnih **razlogov**. Stari ljudje sicer navajajo, da bi se za uporabo brezplačnega prevoza odločili v skrajni sili (*Če bi prišlo kaj takega in bi bila sila* (A30)), po drugi strani pa nekateri nimajo druge izbire, saj je ta prevoz njihova edina možna izbira (*Zdaj sva res odvisna od tega* (I31)). Stari ljudje so vsekakor največji potencialni uporabniki tovrstnega projekta (*Starejši ljudje to vedno potrebujejo* (H28)).

Vozniki prostovoljci bi prostovoljno delo opravljali še naprej predvsem zaradi zadovoljevanja lastne potrebe po družabnosti (*Rad grem med ljudi* (L9)), hkrati pa tudi zaradi veselja do takšnega dela ter posledičnega osebnega zadovoljstva, ki ga to delo prinaša (*ker če delaš s srcem* (N10)) in *dušo, je to to* (N11)).

4.5 Položaj starih ljudi

Pri raziskovanju položaja starih ljudi v ruralni občini sem se usmerila na proučevanje omejitev in težav, s katerimi se ljudje spoprijemajo v vsakdanjem življenju, istočasno pa me je zanimalo tudi, kakšne oblike pomoči ljudje že uporabljajo in kakšne bi še potrebovali.

V pogovoru so stari ljudje spregovorili o **strategijah spoprijemanja s prostorsko izključenostjo**. Najpogosteje jim je dostopen prevoz sosedov (*Do Ormoža me je peljal tudi sosed* (H25)), nekaterim pa na pomoč pri prevozu priskočijo sokrajani (*Pri tem mi je pomagala sokrajanka, ki dela na banki in me je peljala na Ptuj, sva takoj tam vse uredili* (E21)). V manjši meri jim prevoz zagotavljajo tudi sorodniki (*tudi svojci, moja nečakinja, je rekla, da me peljejo* (C4)), ožji družinski člani (*Včasih me zapelje tudi sin* (E5)). Dva izmed udeležencev še zmoreta uporabljati avtobus (*Zdaj pridem v Ormož z avtobusom* (B25)), prav tako pa se v manjšini odločajo za prevoz s taksijem (*nazaj sem šla v taksijem* (H26)), ki pa ima svoje pomanjkljivosti, saj ti voznik ne nudi spremstva (*Ampak čaka te ne* (A48)), pa tudi čakanje je plačljivo (*tudi čakanje stane* (A49)). Z omejeno mobilnostjo se spoprijemajo tudi tako, da jim sokrajani ali sorodniki prinašajo živila iz trgovin (*Dostikrat so mi pomagali nositi kaj iz trgovine* (G25)).

Mobilnost starih ljudi ni omejena zgolj s fizičnega vidika, temveč predstavlja oviro tudi nedostopna pomoč družinskih članov, ki so pogosto odsotni od doma (*Sin je zdaj bil doma, zaradi korone, sedaj je doma še en mesec in bo sigurno šel nazaj v službo, takrat bo težje* (H31)).

V vsakdanjem življenju se stari ljudje spoprijemajo z različnimi **tveganji** na številnih področjih življenja. Med socialnimi tveganji izstopata predvsem osamljenost (*Manjka mi tudi družba* (F20)) in izoliranost (*nikamor ne greš* (A33)). Tudi pomoč s strani sosedov je nezanesljiva (*V*

naši ulici se tudi ne moreš na nikogar zanesti (G33)). Pogosteje zastopana so strukturna tveganja, ki so izražena skozi nedostopnost do pomoči (Nihče tudi nima časa, da bi mi kaj pomagal ali naredil (F22)), nedostopnost do banke (Nerodno je priti npr. do banke (E18)), sodelujoči pa izpostavi tudi otežen dostop do zdravil (Najhuje je za zdravila, že ko kličeš (A42)) in s tem povezan neprimeren odnos zdravstvenih institucij (Včasih je zasedeno, včasih rečejo, da treba poklicati kasneje, da recepta ni ... (A43)).

Nič manj pomembna niso zdravstvena tveganja, pri katerih starih ljudje izpostavijo nevarnost padcev (*Večkrat sem že padel z vozička (F19)*), omejeno mobilnost (*Gibalno sem že kar zelo omejena (E25)*) oz. fizično omejeno aktivnost (*Težko urejam že tudi stvari okrog hiše, fizično ne zmorem (I34)*). Največji strah jim predstavlja nepredvidljivost glede zdravstvenega stanja, ki se lahko zelo hitro spremeni (*Je pa tudi vprašanje, kakšna starost te čaka (C38)*). Zgolj ena udeleženka pa pripoveduje o finančnem tveganju, ki jo zanjo predstavlja prejem nizke pokojnine (*Ko sem šla v penzijo, sem se vprašala: Bom jaz to zdržala? (C29)*), *Ker če primerjam mojo plačo nekoč in mojo penzijo ... (C30)*). Tveganja, povezana z uporabo sodobne tehnologije, so prav tako prisotna v vsakdanjem življenju starih ljudi (*stari ljudje pa smo nepismeni (J27)*), (*Tudi z bankomatom se nič ne razumem, pa mi je kazal že sin in še ena gospa (E22)*).

Stari ljudje poskušajo vsakdanja tveganja na različne načine tudi preprečiti oz. omiliti. Nekateri si pri omejeni mobilnosti pomagajo na primer z uporabo bergel (*uporabljam bergle (D32)*) in palic (*Zunaj uporabljam dve palici (D35)*), zaradi neznanja uporabe bankomata pa svojo pokojnino prejemajo na dom (*Zato sem si uredila, da mi pokojnino prinese poštar domov (E20)*). Le ena intervjuvanka zaenkrat svojo aktivnost ohranja z vzdrževanjem družbenega življenja ter ohranjanjem dobre volje (*Hodim na proslave, dogodke in se družim, kjer pač lahko (J56)*), *in poskušam biti »nezamorjena« (J58)*).

Pri **oblikah pomoči** so sogovorniki spregovorili o tem, kakšne oblike pomoči nekateri že uporabljajo, istočasno pa so razmišljali tudi o morebitni dodatni pomoči, ki bi jo potrebovali v prihodnosti.

Manj kot polovica starih ljudi, vključenih v projekt, že prejema oz. je že prejela tako neformalno kot formalno pomoč. Med te sodijo neformalna pomoč s strani Društva upokojencev Središče ob Dravi v sklopu projekta Starejši za starejše (*Hodila je k meni sokrajanka, preko projekta Starejši za starejše (G26)*), dostava malice Centra za starejše občane

Ormož (*dostavijo mi tudi hrano od tam* (F29)), pomoč na domu (*Pomoč na domu že koristim* (F28)) ter patronažna služba (*in mi je hodila na dom previjat patronaža* (H34)).

Pri odločitvi, katere oblike formalne pomoči bi stari ljudje raje prejemali, če bi to bilo potrebno, je prevladalo mnenje glede uporabe pomoči na domu (*Pomoč na domu bi koristila, tudi če bi to bilo eno uro na dan* (I40)). Neodločeno stališče do prejemanja pomoči na domu sta izrazili dve sodelujoči (*Za pomoč na domu bi se težko odločila, težko rečem* (H38)), ena vključena pa je opozorila, da pomoč na domu vsekakor ne bi bila zadostna v primeru nepokretnosti (*vendar če nekdo potrebuje 24-urno pomoč, to ni dovolj* (C40)). Samo en star človek bi se odločil za domsko varstvo (*Če bo tukaj kdaj dom, bi hišo prodal, ko ne bi mogel več, bi šel v dom* (B60)), saj se je večina starih ljudi jasno opredelila, da doma ne bi bili zmožni plačati sami (*v dom pa ne bi šla, ker je penzija premajhna* (H36)) in bi bili drugim v finančno breme (*in bo nekdo to moral plačati* (B56)). Domovi se jim zdijo predragi (*Dom je tudi drag* (E32)).

Za institucionalno varstvo bi se stari ljudje težko odločili tudi zaradi navezanosti na svoj dom (*Zdaj pa ti odidi kar tako od doma* (G40)).

Med neformalnimi oblikami pomoči je bila zaznana potreba po vzpostavitvi sistema prostovoljcev, ki bi z druženjem krajšali čas starih ljudi (*Rad bi, če bi kdo prišel, da bi spila kakšno kavico, da bi se malo pogovarjala* (F30)). Eni izmed sodelujočih pa je zdravnik že sam predlagal, da bi lahko vsakodnevno prejemala malice oz. kosila (*Zdravnik mi je že svetoval, da bi mi domov vozili kosila oz. malice* (D36)).

4.6 Prostovoljstvo

Ker je bil projekt zasnovan na prostovoljstvu, me je zanimalo, kako svoj prispevek oz. **doprinos prostovoljstva** dojemajo vzniki prostovoljci.

Udeleženci prepoznavajo pomen prostovoljstva predvsem v tem, da lahko zagotavljajo kakršnokoli pomoč starim ljudem ter se odzovejo na njihove potrebe (*Kot posameznica prostovoljka jim nudim vse, za kar me prosijo* (N17)). Eden izmed prostovoljcev poudari, kako pomembno je, da je starim ljudem dostopna pomoč na domu, kjer želijo ostati čim dlje: »Z našo pomočjo starejšim zagotavljamo, da so lahko čim dalj časa v domačem okolju (K10), kar jim veliko pomeni (K11). Bojijo se, da bodo morali iti v domove za starejše (K12), kar jim finančno stanje pogostokrat onemogoča (K13). Ne bi pa bili radi v breme otrokom (K14), pa tudi ne lokalni skupnosti (K15)«. S prostovoljskim delovanjem pa posameznik pripomore tudi pri posredovanju potrebnih informacij, za katere so stari ljudje pogosto

prikrajšani in prav tako nimajo dostopa do njih (*ker je včasih potrebno komu pomagati tudi z različnimi informacijami* (O19)).

Po mnenju vključenih mora posameznik, ki se želi prostovoljno udeleževati, imeti naslednje **lastnosti**. Biti mora prijazen (*Prijaznost* (K16)), potrpežljiv (*Potrpežljiv* (O23)), svoje delo mora opravljati z veseljem (*Moje mnenje je, da predvsem veselje do tega dela* (N21)), pomembno pa je tudi, da ima razvit čut za delo s starimi ljudmi (*in mora imeti čut do starejših, pomoči potrebnih* (M17)). Pomembne so tudi dobre komunikacijske spretnosti (*Komunikativen* (O21)) ter zmožnost aktivnega poslušanja (*in znati poslušati* (K19)).

b) Vidik izvajalca projekta (občina Središče ob Dravi)

4.7 Nastanek in potek projekta

Pobudnik ideje za projekt Omogočimo starejšim prevoze z vozniki prostovoljci je občan, ki je v času delovne aktivnosti živel v Nemčiji (*podal občan, ki je živel v Nemčiji in se je v času upokojitve vrnil sem, domov* (P2)), kjer je tudi sam sodeloval v podobnem projektu kot voznik prostovoljec (*Ta projekt so izvajali tam, kje je živel prej, in je tudi sam bil voznik prostovoljec* (P3)). Prva pobuda z njegove strani je bila podana nekje pred tremi leti (*Prvo pobudo za prevoz starostnikov je pred približno tremi leti* (P1)). Do **uresničitve ideje** projekta s strani Občine Središče ob Dravi je prišlo v začetku leta 2019 (*V začetku leta 2019 smo to idejo obudili* (P4)).

K dejanski realizaciji projekta je prispevalo ozadje različnih **motivov**. V starosti so potrebe po mobilnosti okrnjene, situacijo pa dodatno slabijo oddaljenost naselij (*zlasti tistih, ki prihajajo iz oddaljenih naselij* (P8)) in slabe prometne povezave (*slabih prometnih povezav* (P10)). Mobilna omejenost pogosto namreč vodi v izoliranost (*saj omejena mobilnost pogostokrat vodi v izoliranost* (P6)) in osamljenost starih ljudi (*in osamljenost* (P7)), saj ti pogosto ne zapustijo svojih domov (*le redko možnost zapustiti svoj dom* (P12)). Številni stari ljudje nimajo niti svojega avta (*Težava je tudi v tem, da nimajo avta* (P13)). Občina je pri izvajanju projekta sledila zgledu številnim drugim občinam, ki so podoben projekt prav tako začele izvajati v tistem času (*V tem času so podoben projekt že izvajali po nekaterih občinah v Sloveniji* (P14)).

Projekt je sledil določenim **zastavljenim ciljem**, ki se nanašajo predvsem na dobrobit starih ljudi kot uporabnikov prevoza. Projekt spodbuja ohranjanje aktivnosti starih ljudi (*stare ljudi spodbujati k aktivnosti* (P15)) ter njihovo neodvisnost (*tako, da sami lahko uredijo opravke* (P16)). Poudarek je tudi na sodelovanju in druženju vseh sodelujočih (*saj vozniki prostovoljci*

zraven prevoza starim ljudem nudijo tudi druženje (P18)), vozniki prostovoljci pa starim ljudem istočasno zagotavljajo tudi spremstvo (*kot je npr. spremstvo (P20)*) ter pomoč pri prenašanju stvari (*ter pomoč pri prenašanju težjih stvari (P21)*). Cilji se osredotočajo tudi na vzdrževanje družbenega življenja (*s sodelovanjem voznikov in uporabnikov vzpostaviti tudi »prijateljstvo« (P22)*) ter preprečevanje socialne izključenosti v starosti (*povezovanje, s katerim se omogoča, da stari ljudje, ki živijo izven središč in večjih krajev, niso izključeni iz družabnega življenja (P23)*). Nova poznanstva in sodelovanje različnih generacij pa omogoča tudi medgeneracijsko sodelovanje (*ki vodi tudi v medgeneracijsko povezovanje (P25)*).

Zadan cilj projekta je bil tudi omogočiti dostopnost do oddaljenih krajev oz. do storitev, ki v občini niso na voljo (*Namen projekta je tako bil, da ravno s tem prevozom omogočimo, da npr. lahko pridejo do specialistov nekje na bolj oddaljenem kraju (P62)*).

Po mnenju izvajalca projekta so vsi zastavljeni **cilji doseženi**, ne glede na to, kako dolgo se projekt že izvaja in ali se še bo izvajal. Indikator, ki po mnenju izvajalca to dokazuje je, da so pomoč dobili vsi stari ljudje, ki takšno obliko pomoči zares potrebujejo (*Vsi, ki so to pomoč potrebovali, so jo dobili (P28)*).

Izvajalec je o začetku projekta oz. o možnosti vključitve v projekt širšo javnost obvestil preko različnih **kanalov informiranja**. Obvestilo je po pošti prišlo v vsa gospodinjstva občine (*Obvestili smo jih tako, da je poziv o začetku projekta prišel v vsa gospodinjstva (P29)*), objavljeno je bilo v časopisu Štajerski tednik ter v občinskem glasilu Sredica. Preko spleta je informacija prišla s spletne strani občine. Prav tako pa so svoje uporabnike na terenu o projektu obveščali sodelujoči prostovoljci v sklopu projekta Starejši za starejše (*V vsakem kraju imajo ljudi, ki jih obiskujejo, in so jim o tem sporočili (P34)*). Kljub številnim načinom obveščanja, pa je seveda povsem možno, da informacija ni prišla do vseh potencialnih uporabnikov projekta (*da pa vsaka informacije do vsakega ne pride, pa tudi drži (P35)*).

Z odzivom občanov **za sodelovanje** v projektu so na Občini Središče ob Dravi zadovoljni, saj menijo, da se je glede na majhnost občine odzvalo veliko število tako prostovoljcev kot uporabnikov (*Občina je mala, tako da je bil odziv dober (P38)*).

Izvajalec je mnenja, da se bo projekt vsekakor **izvajal še naprej**, saj zaradi visokega deleža starega prebivalstva potrebe po takšnih in podobnih projektih naraščajo (*Projekt se bo sigurno izvajal še naprej (P39)*, *saj ima občina visok delež starejšega prebivalstva (P40)*, *Potrebe sigurno so (P42)*). V prihodnjem letu namerava občina kupiti tudi novo vozilo (*Občina namerava v letu 2021 kupiti novo vozilo za izvajanja prevozov (P41)*).

Zanimalo me je tudi, kako položaj starih ljudi vrednoti občina.

Predstavniki občine je naprej povedal, da ima občina Središče ob Dravi velik delež starega prebivalstva. V občini imajo dostop do določenih **obstoječih storitev**, kot so npr. splošna in zobozdravstvena ambulanta (*Imamo splošno (P44) in zobozdravstveno ambulanto (P45)*), lekarna. Čeprav je uporaba avtobusa dostopna, pa so povezave z avtobusom slabše v popoldanskem času (*Avtobusne povezave so, vendar so slabe (P53), le dopoldan (P54)*). Še težavnejša je situacija z uporabo vlakov (*Povezave z vlakom so še slabše (P57)*). Vse to predstavlja za stare ljudi, še posebej tiste z omejeno mobilnostjo, velika **strukturna tveganja** (*Za starejše, ki se ne morejo več toliko gibati, je to kar problem (P55)*). Dejstvo je, da območje bivanja bistveno določa položaj starih ljudi in njihovih možnosti (*Živimo na podeželju (P56)*), *Večje ali mestne občine imajo več možnosti (P59)*). Majhnost občine predstavlja tudi oviro pri zagotavljanju bolj raznolikih storitev.

V občini deluje tudi Društvo upokojencev (*Kar aktivno je Društvo upokojencev (P49)*), ki organizira različne prireditve ter druženja za staro populacijo, vzpostavljen pa je tudi projekt Starejši za starejše, v katerem aktivni upokojenci obiskujejo nemočne stare ljudi ter jim zagotavljajo pomoč (*obiskujejo nemočne prebivalce (P52)*). Prirejajo se tudi različna medgeneracijska druženja, ki po navadi potekajo v okviru treh občin (gre za tri občine, ki so nekoč bile združene – Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž) (*Projektov medgeneracijskega sodelovanja je dosti, ki tečejo v okviru vseh treh občin (P68)*). Razvita je tudi pomoč na domu, katere izvajalec je Center za starejše občane Ormož (*Za pomoč na domu ima občina sklenjeno koncesijo z domom Ormož, tak, da to je omogočeno (P64)*).

Kljub omejenih možnostim, predstavnik občine pove, da razmišljajo o dodatnih **novih storitvah**. Ker imajo na voljo prazen prostor, vidijo potencial, da bi s pomočjo Centra za starejše občane Ormož tukaj organizirali dnevno varstvo (*Razmišljamo, da bi bilo tukaj pri nas v sklopu doma Ormož organizirano dnevno varstvo za starejše (P65)*), iz česar bi se lahko razvil tudi medgeneracijski center (*To predstavlja tudi možnost medgeneracijskega centra (P66)*).

5 RAZPRAVA

V pripovedih o vključitvi v projekt stari ljudje že delno orišejo tudi svoj življenjski svet, umeščen v ruralno okolje. V potrebo po uporabi brezplačnega prevoza je stare ljudi gnal širok razpon tako zdravstvenih kot socialnih vzrokov, ki predstavljajo tudi njihova vsakdanja tveganja in ustvarjajo kontekst, ki je vzpostavil potrebo po izvedbi projekta. Zdravstveno stanje starih ljudi je oslabiljeno predvsem zaradi različnih poškodb in bolezni, ki posledično vodijo v občutek ogrožanja svoje varnosti in varnosti drugih soljudi. To ugotovitev podpira stališče, da zdravstvene težave in starost po navadi vodijo v zmanjšane vozniške zmožnosti, pri čemer pride do zmanjšanja psihofizičnih sposobnosti, ki so pomembne za varno vožnjo. Dodatno slabost predstavljajo tudi različne bolezni in poškodbe (ZDUS, 2012, str. 3). Varnost v prometu je namreč ena izmed pomembnejših dimenzij, ki določajo izbiro načina potovanja v starosti. Stari ljudje so ena izmed najbolj ogroženih skupin udeležencev v prometu, zato je odločitev o prenehanju vožnje avtomobila zelo premišljeno in odgovorno ravnanje (Demšar Mitrovič, Žaucer, Križman Miklavčič, Lupše in Benčina, 2019, str. 200). Stari ljudje se ravno zaradi občutka ogrožanja varnosti pogosto več ne odločajo voziti avtomobila, kolesa ali uporabljati ostalih prevoznih sredstev. V povezavi z zdravstvenim stanjem predstavlja velik strah nevarnost padcev, ki so posledica omejene mobilnosti. Največja bojazen je zlasti nepredvidljivost, saj se lahko zdravstveno stanje v starosti v kratkem času drastično spremeni. Kofol (2017, str. 55–56) je v svojem diplomskem delu prav tako prišla do podobnega zaključka, da je starih ljudi najbolj strah odvisnosti od drugih, kot najbolj pogosta tveganja pa so zastopana zdravstvena tveganja. Izguba zdravja je ena izmed največjih izgub v starosti, saj zdravje ljudem predstavlja največjo vrednoto v življenju. Ne zmanjšajo se le sposobnosti samooskrbe, ampak imajo večjo težo predvsem psihične in socialne posledice ter strahovi in občutek negotovosti pred prihodnostjo (Roljić in Kobentar, 2017, str. 20). Kljub vsem izgubam, »starost ni le obdobje izgub, je tudi obdobje drugačnih priložnosti, s katerimi lahko izboljšamo življenje« (Roljić in Kobentar, 2017, str. 21).

Velik problem v ruralnem okolju predstavlja tudi nedostopnost pomoči oz. prevoza drugih. Marsikdo živi v gospodinjstvu sam, svoje otroke pa videva le redko, saj ti živijo v oddaljenih krajih. V ruralni občini so se za nedostopne oblike prevoza izkazali tudi vlaki ter avtobusi, do katerih je težje dostopati še zlasti v popoldanskem času ter med vikendi. Do podobnega spoznanja sta prišli tudi Černič Mali in Marot (2019, str. 177), ki ugotavljata, da je na podeželju eden največjih problemov pri zagotavljanju storitev prevoz. Zaradi ukinitve rednih avtobusnih linij je starim ljudem močno omejen dostop do vseh storitev. Javni prevoz je za stare ljudi

namreč ključen pri učinkoviti mobilnosti, zlasti na podeželju, saj omogoča neodvisnost in dostop do splošnih storitev. Je tudi dejavnik preprečevanja družbene izolacije (Demšar Mitrovič, Žaucer, Križman Miklavčič, Lupše in Benčina, 2019, str. 199).

Dodatno slabost v okolju predstavlja tudi neprilagojena uporaba vlakov in avtobusov, saj stari ljudje zaradi zdravstvenih težav in omejene mobilnosti npr. težje dosežejo visoke stopnice. Infrastrukturne ovire lahko predstavljajo veliko težavo starim ljudem, celo v takšni meri, da se zaradi tega na pot sploh ne odpravijo (Demšar Mitrovič, Žaucer, Križman Miklavčič, Lupše in Benčina, 2019, str. 203). Na neustreznost javnega prevoza v ruralnih območjih opozarja tudi UNECE (2017, str. 16). Čeprav je najbolj zaželen avtomobil, številni stari ljudje avta več ne vozijo ali pa ga sploh nimajo, zato se morajo med drugim zanesti na omejene in neustrezne možnosti javnega prevoza.

Tudi izvajalec projekta potrjuje, da položaj starih ljudi v ruralni občini bistveno določata oddaljenost naselij in slabe prometne povezave. Ta dva dejavnika vplivata tudi na posledično osamljenost in izoliranost starih ljudi.

Evalvacija projekta je razkrila tudi, na kakšne načine se stari ljudje v ostalih primerih spoprijemajo s prostorsko izključenostjo. Najpogosteje jim je dostopen prevoz sosedov ter sokrajanov, manj pogosto pa jim prevoz nudijo sorodniki oziroma ožji družinski člani. V ruralnem okolju je torej sosedska pomoč pri naslavljanju prostorske izključenosti primaren vir pomoči. V manjšini se nekateri še odločajo za prevoz z avtobusom ali taksijem, vendar pa so ob tem prikrajšani za spremstvo. Čakanje taksija je plačljivo, kar predstavlja dodaten finančni zalogaj. Ena izmed strategij spoprijemanja s prostorsko izključenostjo je tudi prinašanje živil iz trgovine, pri čemer jim prav tako pomagajo sorodniki ali sokrajanje. Stari ljudje ob tem opozarjajo, da pri mobilnosti ni pereč zgolj fizični vidik, ampak je dostop do prevoza pogosto otežen tudi zaradi odsotnosti družinskih članov od doma, kar je pripeljalo do uporabe brezplačnega prevoza. Filipovič Hrast, Hlebec in Kavčič (2012, str. 1065–1066) so odkrili, da je glavna strategija spoprijemanja s prostorsko izključenostjo prejemanje pomoči socialnih mrež, kjer prevladuje družina. Člani socialnih mrež nudijo prevoz do nujnih storitev (npr. obisk zdravnika) ali pa potrebne stvari prinesejo (npr. živila). Le zadnja ugotovitev o prinašanju živil se ujema z mojo. Tudi Černič Mali in Marot (2019, str. 176) sta prišli do spoznanja, da v 80 % starim ljudem pri opravilih, kot so na primer obisk zdravnika, nakup, banka, pošta ipd., pomagajo družinski člani. Na drugem mestu so javne službe pomoči na domu. V moji raziskavi

pa večina udeležencev nima dostopne družinske pomoči, ki pogosto velja za primaren vir pomoči, zaradi česar so poiskali druge vire pomoči.

S prevozom je starim ljudem zagotovljen dostop do različnih storitev, zlasti zdravstvenih. V splošnem lahko rečem, da so uporabniki prevoz uporabljali za dostop do življenjsko pomembnih, splošnih storitev in ne nadstandardnih storitev. Dostop do prevoza je namreč predpogoj za dostop do potrebnih storitev, o čemer piše UNECE (2017, str. 16). Dostop do prevoznih storitev je bistvenega pomena za stare ljudi v ruralnih okoljih, saj lahko le tako dostopajo do nujnih in vsakdanjih storitev, hkrati pa se tako zmanjšuje njihova socialna izključenost in spodbuja samostojnost. V vseh državah je pomemben dostop do zdravstvenih storitev, do hrane in drugih lokalnih dobrin ter na splošno tudi do vključevanja v širšo družbo. Dostopnost torej pozitivno vpliva tudi na ostale sfere posameznikovega življenja v starosti.

Kot prednosti izvedbe projekta omenjajo stari ljudje predvsem organizacijski vidik projekta, ki odseva tudi prednosti okolja. To nakazuje pomembno spoznanje o tem, da ruralno okolje ne predstavlja zgolj slabosti, ampak nosi v sebi tudi določene vire moči. Projekt po njihovem mnenju temelji na dobri in hitri organizaciji, ki jo je moč doseči le s hitro odzivnostjo. Večja povezanost ljudi omogoča lažjo ter boljšo organizacijo takšnih in podobnih projektov. V skupnostih, kjer živi velik delež starih ljudi, so lahko ostali prebivalci vir pomoči, emocionalne opore in prijateljstva (UNECE, 2017, str. 12). Tudi dostopnost so označili za pozitivno plat, saj so do prevoza lahko dostopali v primerih, ko so pomoč nujno potrebovali. Projekt je omogočal tudi druženje, nova poznanstva ter zadovoljil potrebo po komunikaciji. Udeleženka lepo opiše, da smo v današnji družbi priča pomanjkanju pristnih, osebnih stikov in da je po njenem mnenju projekt omogočil izkusiti večjo emocionalnost ter humanost. Domačnost je torej še ena izmed pozitivnih strani majhnega kraja, ki se v takšnih projektih še intenzivneje odraža. Kot ob tem razmišlja tudi izvajalec, je cilj projekta ravno ta, da s skupnim sodelovanjem in druženjem domačih ljudi presežejo nedostopnost specifičnih storitev, ki jih v občini ni. Tako slabosti ruralne občine pretvarjajo v močne točke in ustvarjajo potencial za krepitev kakovosti življenja starih občanov. Le s pripravljenostjo in dobronamernostjo občanov je namreč moč izvesti takšne prostovoljne projekte.

Sodelujoči v projektu so opozorili tudi na pomanjkljivosti izvedbe projekta. Kljub temu, da se večina starih ljudi strinja, da pomanjkljivosti ni bilo, je drugi del soglasen glede avtomobila, ki je za stare ljudi z omejeno mobilnostjo in invalide neprimeren. Zdajšnji avtomobil oz. kombi, je primeren le za dokaj mobilne ljudi. Tudi prostovoljci se strinjajo, da trenutno vozilo ni najbolj

primerno. Eden od sogovornikov je omenil, da nekateri posamezniki to priložnost tudi pretirano izkoriščajo in si prevoz prilaščajo, saj bi jih lahko po opravkih zapeljali sorodniki. Nadaljuje, da se sam zelo dobro zaveda, da imajo tudi drugi stari ljudje potrebe ter pravico do prevoza, zato sam ne bo pretirano izkoriščal te možnosti in bo pustil, da se lahko za to odločijo tudi ostali. Podobno mnenje o izkoriščanju prevoza ima tudi eden izmed prostovoljcev, ki hkrati trdi, da obveščenost o projektu ni bila dovolj obsežna, saj številni stari ljudje kot potencialni uporabniki prevoza niso dobili informacije o možnosti vključitve v projekt. Ti dvomi odpirajo vprašanje o tem, kako omogočiti, da bodo prevoz uporabljali predvsem tisti, ki ga zares potrebujejo. V prvi vrsti je potrebno zagotoviti dovolj obsežno in primerno obveščenost, kar je občina že zagotovila preko obveščanja v javnih občilih pa tudi na terenu. Morebiti bi se občina lahko povezala tudi z drugimi institucijami, npr. s Centrom za socialno delo, ki bolje pozna razmere posameznikov, ki bi takšno pomoč potrebovali, torej zlasti tistih, ki živijo sami in nimajo sorodnikov. Tako bi lažje dosegli pomoči potrebne posameznike, ki so sedaj mogoče ostali tudi neinformirani. Morebiti bi bilo potrebno uporabo prevoza količinsko omejiti, vendar pa se moramo zavedati, da dostopnost sorodnikov ne pomeni nujno tudi dobrih in solidarnih medosebnih odnosov. Tudi v ožjem družinskem krogu pripravljenost pomagati pogostokrat ni samoumevna.

Trije uporabniki so odkrito spregovorili tudi o manj prijetnih občutkih. Bremeni jih predvsem to, da so sedaj nekomu dolžni vrniti prejeto pomoč, pri enem pa je prisoten občutek sramu ob ponovni prošnji za uporabo prevoza. Negativna osebna doživljanja starih ljudi je v takšnih primerih potrebno tudi identificirati in jih nasloviti, predvsem pa takšne občutke zmanjšati. Sram bi lahko omilili tako, da bi stari ljudje povrnili pomoč v neki drugi obliki, glede na njihove zmožnosti. Zanimiva se mi zdi tudi ideja, da bi prostovoljci starim ljudem pomagali pri dostopanju do drugih oblik prevoza, npr. do avtobusa, tako da bi jim ob tem zagotavljali zgolj spremstvo, druženje ter pomoč pri prenašanju stvari. Sram je namreč izrazil gospod, ki je še mobilen, zato sam še dostopa do avtobusa.

Na podlagi omenjenih pomanjkljivosti projekta so sogovorniki podali tudi predloge za izboljšano izvedbo projekta v prihodnosti. Organizacijski predlogi s strani uporabnikov se nanašajo na možnost prevoza na daljše relacije, prevoz več ljudi hkrati pa bi pomenil tudi manjše stroške. Glede na to, da je večina voznikov prostovoljcev prav tako upokojena, bi bilo smiselno v projekt vključiti tudi predstavnike mladih generacij. To bi spodbudilo proces medgeneracijskega sodelovanja in omogočilo medsebojno izmenjavo izkušenj. Voznica prostovoljka predlaga, da bi ta projekt lahko razširili v zagotavljanje pomoči na domu, kar bi

predstavljajo tudi možnost zaposlitve na tem področju. Predlogi se navezujejo tudi na tehnične izboljšave. Tako stari ljudje kot vozniki prostovoljci se strinjajo, da bi bilo v prihodnje dobro investirati v nakup osebnega avtomobila, ki bi bil lažje dostopen za invalide ter stare ljudi, ki niso več tako mobilni. Po besedah izvajalca nameravajo naslednje leto projekt izboljšati z nakupom novega vozila, kar vsekakor sovпада s predlogom udeležencev projekta. Stari ljudje so ob tem pomislili tudi na morebitne ovire, ki bi lahko preprečevale realizacijo predlogov. To je predvsem omejenost finančnih sredstev s strani občine kot izvajalca, saj je občina majhna, dodatno prepreko pa po mnenju udeleženke lahko predstavlja naravnost ljudi, ki so dandanes navajeni na takojšnjo ustrežljivost ter neodvisnost.

V evalvaciji projekta sem ovrednotila tudi možnosti za njegovo trajnost. Vsi prostovoljci ter velik del starih ljudi bi se projekta udeleževalo še naprej iz različnih razlogov. Nekateri stari ljudje bi se za to možnost odločili v skrajni sili, medtem ko so drugi povsem odvisni od tega, saj jim ta prevoz predstavlja edino izbiro. »Cenovno dostopni in starejšim prilagojeni prevozi bodo potrebni za zagotavljanje storitev zdravstvenega varstva in dostop do storitev dnevnega varstva. Staranje prebivalstva vsekakor vodi v večanje potrebe po prevozih« (Černič Mali in Marot, 2019, str. 177). Prostovoljci bi se za nadaljnje sodelovanje odločili predvsem zaradi zadovoljevanja lastnih potreb po družabnosti. Na vzdržnost projekta vpliva tudi pozitivno vrednotenje prostovoljskega delovanja s strani prostovoljcev. Prostovoljci so povedali, da svoj prispevek dojemajo skozi zagotavljanje pomoči starim ljudem, saj se na tak način odzivajo na njihove potrebe. S takšno obliko pomoči je starim ljudem omogočeno, da živijo čim dlje časa doma, saj se zaradi občutka bremena ne želijo vključiti v institucionalno varstvo. Svoj prispevek vidijo tudi v tem, da s svojim znanjem in informacijami pomagajo starim ljudem pri neinformiranosti. Največjo korist svojega delovanja torej pripisujejo na stran uporabnikov, starih ljudi. »Prostovoljsko osebno druženje s starim človekom je zahtevna in osebno poglobljena oblika prostovoljstva, zato zahteva od prostovoljca dobro obvladovanje komunikacije s posameznikom, posebej še komuniciranje s človekom v psihosocialni stiski ter veščine za zaščito pred prostovoljsko patologijo pri delu z ljudmi« (Rant, 2013, str. 21). Izvajalec se ob tem istočasno strinja, da se bo zaradi vedno večjega deleža starih ljudi in njihovih potreb po mobilnosti, projekt vsekakor izvajal še naprej.

Ob tem se mi zdi pomembno navesti tudi stališče Potočnik Slavič (2019, str. 40), ki opozarja, da bodo morale občine sprejeti ukrepe, ki bodo omogočali nadaljnje bivanje starih ljudi v

domačem okolju in zagotavljanje različnih oblik pomoči za samostojno življenje. V njihovo načrtovanje bi bilo pomembno vključiti tudi stare ljudi ter njihove otroke, ki prvi nudijo pomoč.

6 SKLEPI

V ruralnih občinah se stari ljudje v vsakdanjem življenju spoprijemajo s prostorsko izključenostjo, ki vpliva na njihovo kakovost življenja, predvsem na omejen dostop do življenjsko pomembnih storitev in ostalih dobrin za preživetje. Slabe prometne povezave, nedostopen ter neprilagojen javni prevoz, nerazvite storitve ipd. predstavljajo slabosti ruralnega okolja, ki krojijo življenja starih ljudi, zato je vse te dejavnike okolja potrebno najprej prepoznati, jih raziskati ter jih tudi nasloviti. Potrebno je raziskati celoten življenjski svet starih ljudi ter na podlagi tega načrtovati nove, inovativne rešitve na področju preprečevanja prostorske izključenosti, saj že obstoječa infrastruktura pogosto ni prilagojena uporabi. Potrebe starih ljudi je potrebno vedno naslavljanje z njihove lastne perspektive, saj lahko le tako ljudem na primeren način omogočimo dostojno staranje v svojem okolju bivanja. Projekt, ki ga raziskujem v magistrski nalogi, temelji na prostovoljstvu, ki lahko ključno prispeva k naslavljanju prostorske izključenosti, saj prinaša številne koristi za vse udeležence tudi na družbenem področju življenja. Menim, da je moja naloga pomembno prispevala k ovrednotenju učinkovitosti takšnih projektov, saj sem v njo vključila poglede vseh udeležencev projekta ter raziskala bistvene vidike projekta, kot so prednosti in slabosti projekta, trajnost projekta ter predlogi za izboljšave, hkrati pa sem raziskavo razširila še v proučevanje položaja starih ljudi v ruralni občini. Takšen projekt lahko predstavlja dobro prakso na področju prostovoljskega, istočasno pa tudi medgeneracijskega delovanja, saj naslavlja ne le prostorsko, temveč tudi socialno izključenost starih ljudi. Ta projekt je torej lahko primerna odskočna deska in spodbuda za nadaljnje izvajanje projekta v občini in tudi v ostalih občinah po Sloveniji ter za načrtovanje podobnih projektov pri naslavljanju prostorske izključenosti. Le z omogočanjem dostopa do življenjsko pomembnih storitev bodo stari ljudje lahko dosegli dostojno kakovost življenja ter hkrati ohranjali samostojnost. Projekt, izveden v ruralni občini, je dober prikaz tega, kako je kljub okrnjenim možnostim, ki jih ponuja okolje, pomembno prepoznavati priložnosti za skupno dobro s sodelovanjem vseh občanov.

Evalvacija projekta je pokazala, da je k vzpostavitvi projekta botroval širok razpon dejavnikov, ki vodijo v prostorsko izključenost starih ljudi. To so predvsem nedostopen ter neprilagojen javni prevoz, nedostopen prevoz drugih, tudi družinskih članov, kar hkrati nakazuje na socialno tveganje v življenju starih ljudi. Motivi za vključitev v projekt opisujejo tudi ostala tveganja, med katerimi izstopajo zdravstvena. Omejena mobilnost v starosti ter pešanje zdravstvenega stanja in nepredvidljivost vzpostavljajo potrebo po dostopnejših oblikah prevoza, saj so družinski člani pogosto odsotni od doma, v ostalih primerih pa starim ljudem prevoz v večini

zagotavljajo sosedje ali sokrajani. Le v manjšem obsegu stari ljudje še posežejo po uporabi avtobusa ali taksija, ki pa zanje predstavlja dodaten finančni zalogaj. Brezplačni prevozi, ki temeljijo na prostovoljskem delovanju, prinašajo v ruralno okolje in življenje starih ljudi številne prednosti, ki krepijo predvsem družbeno plat življenja, hkrati pa prispevajo k večjemu osebnemu zadovoljstvu. Majhnost okolja s svojo povezanostjo med ljudmi ustvarja tudi vire moči, saj so takšni projekti lahko bolje organizacijsko podprti s hitro odzivnostjo in dostopnostjo.

Kot slabost izvedbe projekta udeleženci navedejo neprimernost avtomobila za stare ljudi in invalide, omenijo pa tudi doživljanje manj prijetnih občutkov, kot so občutek sramu zaradi večkratne uporabe prevoza ter občutek oddolžitve pomoči. Tudi voznik opozori na izkoriščanje prevoza s strani nekaterih uporabnikov, vendar se je ob tem pomembno vprašati, v kakšnih razmerah živijo ljudje, tudi če živijo s sorodniki. Omenjeno je tudi nezadostno obveščanje potencialnih uporabnikov prevoza, kljub temu, da je, kot izvemo od izvajalca, obveščanje potekalo preko številnih kanalov, ne zgolj preko socialnih medijev.

Udeleženci predlagajo nakup osebnega avtomobila, ki bi bil lažje dostopen za širši krog uporabnikov, porodi se jim ideja o prevozu na daljše relacije in z več ljudmi hkrati. Da bi zadostili cilju medgeneracijskega sodelovanja, pa bi bilo nujno spodbujati vključitev mlade ter srednje generacije v projekt, saj je bila do sedaj večina prostovoljcev prav tako predstavnikov stare generacije. Izvajalec v skladu s predlogi udeležencev v prihodnjem letu že načrtuje nakup novega avtomobila.

V prihodnosti bi se dosednji udeleženci v večini projekta še naprej udeležili, saj nekaterim starim ljudem takšna oblika pomoči predstavlja izključno izbiro, prostovoljce pa motivira zavedanje svojega lastnega prispevka za dobro starih ljudi, ki potrebujejo pomoč. Tudi izvajalec zaznava obstoj potreb po nadaljnjem izvajanju projekta. To nakazuje, da je takšen projekt vsekakor učinkovita rešitev za naslavljanje prostorske izključenosti v ruralnem okolju.

Evalvacijo projekta bi bilo smiselno izvesti ob koncu projekta, ko bi bilo verjetno večje tudi število sodelujočih. To bi omogočilo pridobiti še bolj raznolike podatke. Seveda dobljenih ugotovitev ne gre posploševati, saj so bili v raziskavo vključeni le v vzorec izbrani posamezniki, prav tako pa moramo upoštevati, da je bila raziskava osredotočena na ruralno občino. Izkušnje starih ljudi, ki bivajo v ruralni občini, so vsekakor svojevrstne in se razlikujejo od tistih, ki bivajo v bolj mestnih okoljih ali morda v še manjših občinah. Smiselno bi bilo raziskati tudi, zakaj se ostali stari ljudje v ta projekt do sedaj še niso vključili ter odkriti, ali obveščenost zares

ni bila zadostna ali je k temu prispeval kak drug vzrok. Namesto raziskovanja potreb po (splošnih) oblikah pomoči, bi bilo primerneje odkrivati, kakšno pomoč bi stari ljudje še potrebovali na področju preprečevanja prostorske izključenosti, predvsem na ravni lokalne skupnosti, torej v okviru podobnih organiziranih projektov, storitev, aktivnosti ipd., s sodelovanjem vseh občanov, morebiti tudi strokovnjakov na tem področju.

7 PREDLOGI

Na podlagi ugotovitev predlagam naslednje usmeritve na področju praktičnega delovanja ter raziskav v bodoče.

- a) Predlogi glede izvedbe projekta
 - Nakup osebnega avtomobila, ki bo lažje dostopen za stare ljudi z omejeno mobilnostjo in za invalide.
 - Zagotavljanje prevoza na daljše relacije.
 - Sočasen prevoz več ljudi hkrati na podlagi medsebojnega dogovora.
 - Ker je bilo do zdaj večina voznikov prostovoljcev prav tako upokojenih, bi bilo potrebno k prostovoljstvu spodbujati predstavnike mlade in srednje generacije, saj bo le tako možno udejanjiti cilj medgeneracijskega sodelovanja, ki mu sledi projekt.
 - Medgeneracijsko sodelovanje bi prineslo novo izkušnjo tudi za mlade generacije, stari ljudje pa bi prav tako bili vključeni v medsebojno izmenjavo izkušenj ter življenjskih modrosti.
 - Možnost zaposlitve na tem področju, tako da bi projekt razširili tudi v zagotavljanje pomoči na domu.
 - Obveščenost o projektu razširiti še na dodatne kanale obveščanja, kot sta npr. radio, televizija.
- b) Predlogi glede razvoja dodatnih oblik pomoči in podpore za stare ljudi v občini
 - Vzpostavitev sistema prostovoljstva v občini, saj številni stari ljudje nimajo nikogar in bi potrebovali občasno druženje, pogovor in manjšo pomoč pri vsakdanjih opravilih.
 - Povečati raznovrstnost storitev za staro populacijo, predvsem med izvajalci formalnih oblik pomoči.
- c) Predlogi glede raziskovanja na tem področju
 - Izvesti podobno raziskavo oz. evalvacijo ob koncu projekta, saj se projekt sedaj izvaja komaj dobro leto. To bi verjetno omogočalo s strani še večjega števila udeležencev pridobiti še bolj raznolike podatke. Podatke ob koncu projekta bi lahko primerjali s temi podatki, ki so pridobljeni v vmesni fazi izvajanja projekta.
 - Izvesti evalvacijo projekta čez nekaj časa in preveriti, ali je izvajalec upošteval predloge vključenih.

- V raziskavo vključiti tudi občane, ki v projektu do sedaj niso sodelovali, ter raziskati, zakaj se niso odločili za sodelovanje, kako vrednotijo pomen takšnega projekta ter kakšen odnos gojijo do prostovoljstva v lokalni skupnosti.
- Podobno raziskavo izvesti v bolj urbanem okolju, kjer se (podoben) projekt izvaja ter ugotovitve primerjati s položajem starih ljudi na podeželju. To bi omogočalo odkrivanje razlik glede na območje bivanja.

8 UPORABLJENA LITERATURA

- A. Yeom, H., Fleury, J. & Keller, C. (2008). Risk Factors for Mobility Limitation in Community-Dwelling Older Adults: A Social Ecological Perspective. *Geriatric Nursing*, 29(2), str. 133–140. Pridobljeno 10. 6. 2020 s <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0197457207002017?token=1C900F9E2095FFF8231EDCE8947AAB1F3A716D9D66673D67A0C067E02AE148012E528D9B376A4CA42C317DC59DB7B974>
- Akhavan, M. & Vecchio, G. (2018). Mobility and Accesibility of the Ageing Society: Defining Profiles of the Elderly Population and Neighbourhood. *TeMA – Journal of Land Use, Mobility and Environment*, 2, str. 9–22. Pridobljeno 10. 6. 2020 s https://www.researchgate.net/publication/328364469_Mobility_and_Accessibility_of_the_Ageing_Society_Defining_Profiles_of_the_Elderly_Population_and_Neighbourhood
- Backwith, D. (2015). *Social Work, Poverty and Social Exclusion*. Maidenhead: Open University Press.
- Banks, S., Butcher, H., Orton, A. & Robertson, J. (2013). *Managing Community Practice: Principles, Policies and Programmes* (second edition). Great Britain: The Policy Press.
- Černič Mali, B. & Marot, N. (2019). Izziv zagotavljanja storitev splošnega pomena za starejše v težje dostopnih podeželskih območjih: primer Idrijsko-Cerkljanskega. V J. Nared, K. Polajnar Horvat & N. Razpotnik Visković (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj* (str. 169–182). Pridobljeno 3. 3. 2020 s <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1553/6503/824-1>
- Demšar Mitrovič, P., Žaucer, T, Križman Miklavčič, J., Lupše I. & Benčina, M. (2019). Mobilnost starejših kot izziv v starajoči se družbi. V J. Nared, K. Polajnar Horvat & N. Razpotnik Visković (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj* (str. 197–206). Pridobljeno 3. 3. 2020 s <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1553/6503/824-1>
- Filipovič Hrast, M. (2009). Pomen lokalne skupnosti in sosedov v življenju starejših: spremembe v zadnjih 20 letih. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 169–182). Maribor: Aristej.
- Filipovič Hrast, M. (2011). Socialna izključenost starejših: Slovenija v primerjalni perspektivi. V S. Mandič & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 61–84). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Filipovič Hrast, M., Hlebec, V. & Kavčič, M. (2012). The Social Exclusion of the Elderly: A Mixed-Methods Study in Slovenia. *Sociologický časopis*, 48(6), str. 1051–1074. Pridobljeno 20. 2. 2020 s http://sreview.soc.cas.cz/uploads/a984f7ec71a6f71680049a19f8747af886d908b1_12-6-03Hrast15.indd.pdf
- Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Knežević Hočevan, D., Černič Istenič, M., Kavčič, M., Jelenc Krašovec, S., Kump, S. & Mali, J. (2014). *Oskrba starejših v skupnosti: dejavnosti, akterji in predstave*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Filipovič, M. (2007). Prostorska determiniranost omrežij starejših in vloga sosedov v časovni perspektivi. *Teorija in praksa*, 44(1–2), str. 298–316. Pridobljeno 10. 12. 2019 s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-BI4IV0FY/59873c1b-36e4-41e0-8ffb-0d32f1db4bed/PDF>
- Flaker, V. (2001). Prostovoljno delo: delo za druge in zase. *Socialno delo*, 40(6), str. 305–312. Pridobljeno 27. 2. 2020 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-GO5USTKN/03322ac8-c9cf-4a55-99a1-b04622acb3a9/PDF>
- Grebenc, V. & Žganec, N. (2016). Community Social Work: Let's Take Back Our Future! *Dialogue in Praxis*, 5(18), str. 35–41. Pridobljeno 2. 3. 2020 s <http://dialogueinpraxis.fsd.uni-lj.si/pdf.php?pdf=5762925326af922b>
- Hauptman, G. (2011). *Spodbujanje prostovoljnega dela v lokalnem okolju* [pdf]. Pridobljeno 8. 1. 2020 s http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Spodbujanje_prostovoljnega_dela_v_lokalnem_okolju-Hauptman.pdf
- Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, S., Pahor, M. & Domanjko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hlebec, V., Nagode, M. & Filipovič Hrast, M. (2014). *Kakovost socialne oskrbe na domu: vrednotenje, podatki in priporočila*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- HM Treasury (2004). *The Orange Book: Management of Risk – Principles and Concepts* [pdf]. Pridobljeno 13. 6. 2020 s https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866117/6.6266_HMT_Orange_Book_Update_v6_WEB.PDF
- Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.

- Iecovich, E. (2014). Aging in place: from theory to practice. *Anthropological Notebooks*, 20(1), str. 21–33. Pridobljeno 8. 1. 2020 s https://pdfs.semanticscholar.org/f9fc/8e6e859408543cb512a499d37a4267edb348.pdf?_ga=2.57324195.881757364.1582810095-909722096.1582810095
- Kavčič, M. & Filipovič Hrast, M. (2010). Omrežja socialne opore starejših. V *Zbornik 10. Festivala za tretje življenjsko obdobje: Za strpno in socialno sožitje vseh generacij* (str. 48–56). Ljubljana: Hevrek!
- Kavčič, M. (2011). Vsakdanja tveganja starejših ljudi: Obravnava koncepta in življenjskih situacij starejših. V S. Mandič & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 161–204). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kerbler, B. (2015). Population Aging in Slovenia: A Spatial Perspective. *Acta geographica Slovenia*, 55(2), str. 303–317. Pridobljeno 3. 3. 2020 s <https://ojs.zrc-sazu.si/ags/article/view/1885/2020>
- Kerr, B., Gordon, J., MacDonald, C. & Stalker, K. (2005). *Effective Social Work with Older People: Scottish Executive Social Research* [pdf]. Pridobljeno 6. 5. 2020 s <https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/research-and-analysis/2005/12/effective-social-work-older-people/documents/0020809-pdf/0020809-pdf/govscot%3Adocument/0020809.pdf>
- Kneale, D. (2012). Conclusions and policy implications – does social exclusion still matter for older people? V ILC-UK, *Is Social Exclusion still important for Older People?* (str. 101–117). Pridobljeno 27. 2. 2020 s <https://ilcuk.org.uk/wp-content/uploads/2018/11/Social-exclusion-Report.pdf>
- Kofol, P. (2017). *Potrebe starih ljudi v vaški skupnosti Pečine in medgeneracijsko povezovanje* (Diplomsko delo). Pridobljeno 10. 10. 2020 s <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/search/extshow/1970>
- Laine Scales, T., Streeter, C. (ur.). (2004). *Rural Social Work: Building and Sustaining Community Assest*. Canada: Brooks Cole.
- Mali, J. & Ovčar, L. (2010). Življenjski svet starejšega kmečkega prebivalstva. *Socialno delo*, 49(4), str. 229–238. Pridobljeno 7. 12. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-JH51ENSR/9858cc44-05e0-43d8-b6b2-edd4a37c04ec/PDF>
- Mali, J. (2009). Medgeneracijska solidarnost v obstoječih oblikah skrbi za stare ljudi. V V. Tašner (ur.), *Brez spopada kultur spolov generacij* (str. 243–256). Pridobljeno 15. 3.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/Strukturni_skladi/Gradiva/Gradivo_Strukturni_skladi_Usposabljanje_SDK_Brez_spopada.pdf

- Mali, J. (2010). The Sources of Intergenerational Collaboration within Social Work. *Teorija in praksa*, 47(6), str. 1238–1252. Pridobljeno 11. 1. 2020 s http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20106_mali.pdf
- Mesec, B. (2000). Prostovoljci imajo srce in voljo. *Socialno delo*, 39(3), str. 207–212. Pridobljeno 9. 12. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-QD94IFNO/7a3c2c32-4ce0-497c-9eef-5d378d161e8e/PDF>
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo
- Močnik, V. (2009). Skupnostno izobraževanje kot nova oblika izobraževanja odraslih na podeželju. *Andragoška spoznanja*, 15(4), str. 52–63. Pridobljeno 27. 2. 2020 s <https://revije.ff.uni-lj.si/AndragoskaSpoznanja/article/view/688/551>
- Narat, T., Boškič, R., Rakar, T., Boljka, U. & Kobal Tomc, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v skupnosti: analiza stanja in priprava predlogov* (Končno poročilo št. IRSSV 24/2012). Pridobljeno 18. 3. 2020 s https://www.irssv.si/upload2/Medgeneracijska%20solidarnost%20v%20skupnosti_analiza%20stanja%20in%20priprava%20predlogov.pdf
- Občina Središče ob Dravi. (2020). *Predstavitev občine*. Pridobljeno 10. 9. 2020 s <https://www.sredisce-ob-dravi.si/objave/175>
- Ogg, J. (2005). Social exclusion and insecurity among older European: the influence of welfare regimes. *Ageing Society*, 25, str. 69–90. Pridobljeno 8. 1. 2020 s <https://pdfs.semanticscholar.org/61d9/35854c642c07e431a2d6db6df1c925d4d8e9.pdf>
- Ostrman, A. (2010a). Možnosti socialne vključenosti starejših v lokalni skupnosti. V *Zbornik 10. Festivala za tretje življenjsko obdobje: Za strpno in socialno sožitje vseh generacij* (str. 56–61). Ljubljana: Hevrek!
- Ostrman, A. (2010b). Lokalna skupnost – možnosti socialnega vključevanja starejših V *Zbornik 10. Festivala za tretje življenjsko obdobje: Za strpno in socialno sožitje vseh generacij* (str. 102–105). Ljubljana: Hevrek!
- Potočnik Slavič, I. (2019). Staranje na podeželju: dejstva, pričakovanja in prostorske razsežnosti. V J. Nared, K. Polajnar Horvat & N. Razpotnik Visković (ur.),

- Demografske spremembe in regionalni razvoj* (str. 27–44). Pridobljeno 3. 3. 2020 s <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1553/6503/824-1>
- Powell, J., Wahidin, A. & Zinn, J. (2007). Understanding risk and old age in western society. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 27(1/2), str. 65–76. Pridobljeno 13. 6. 2020 s <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/01443330710722760/full/pdf?title=understanding-risk-and-old-age-in-western-society>
 - Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
 - Ramovš, J., Lipar, T. & Ramovš, M. (2012). Oskrba onemoglih ljudi. *Kakovostna starost*, 15(3), str. 3–32. Pridobljeno 12. 1. 2020 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:COL-J64SOY3I/4d4b61aa-f88a-415a-bcee-b93cbc8ea46b/PDF>
 - Rant, M. (2013). Prostovoljsko druženje s starim človekom. *Kakovostna starost*, 16(3), str. 19–25. Pridobljeno 10. 10. 2020 s <http://www.inst-antontrstenjaka.si/slike/1353-1.pdf>
 - Roljić, S. & Kobentar, R. (2017). *Starost kot izziv: zdravje in oskrba* [pdf]. Pridobljeno 10. 10. 2020 s <https://www.zlus.si/wp-content/uploads/2019/11/Starost-kot-izziv-zdravje-in-oskrba-cip.pdf>
 - Saratino A., Guralnik, M., Jackson, J., Marottoli, A., Phelan, A. & Prohaska, R. (2012). Mobility and Ageing: New Directions for Public Health Action. *American Journal of Public Health*, 102(8), str. 1508–1515. Pridobljeno 16. 12. 2019 s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3464831/pdf/AJPH.2011.300631.pdf>
 - Scharf, T., Philipson, C. & E. Smith, A. (2005). Social Exclusion of Older People in Deprived Urban Communities of England. *European Journal of Ageing*, 2(2), str. 76–87. Pridobljeno 24. 2. 2020 s https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5547677/pdf/10433_2005_Article_25.pdf
 - Slovenska filantropija – prostovoljstvo. org. (2020). *O prostovoljstvu*. Pridobljeno 27. 2. 2020 s <https://www.prostovoljstvo.org/o-prostovoljstvu>
 - SURS. (2020). Pridobljeno 20. 9. 2020 s <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>

- Škerjanc, J. (2008). Kakovost življenja, participacija in vpliv. V S. Dragoš, V. Leskošek, P. Petrovič Erlah, J. Škerjanc & S. Žnidarec Demšar (ur.), *Krepitev moči* (str. 41–49). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Thompson, N. & Thompson, S. (2001). Empowering Older People: Beyond the Care Model. *Journal of Social Work*, 1(1), str. 61–67. Pridobljeno 29. 5. 2020 s <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/146801730100100105>
- UNECE (2017). Older persons in rural and remote areas. *Policy brief*, 18, str. 1–24. Pridobljeno 16. 12. 2019 s https://www.unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE-WG1-25-E.pdf
- Walsh, K., O'Shea, E. & Scharf, T. (2019). Rural old age social exclusion: a conceptual framework on mediators of exclusion across the lifecourse. *Ageing & Society*, str. 1–27. Pridobljeno 15. 6. 2020 s https://www.researchgate.net/publication/334184179_Rural_old-age_social_exclusion_a_conceptual_framework_on_mediators_of_exclusion_across_the_lifecycle/link/5d1c24b0a6fdcc2462badbcc/download
- Walsh, K., Scharf, T. & Keating, N. (2016). Social exclusion of older persons: a scoping review and conceptual framework. *European Journal of Ageing*, str. 81–97. Pridobljeno 8. 1. 2020 s <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10433-016-0398-8.pdf>
- ZDUS (2012). *Samostojna in varna mobilnost starejših voznikov in voznikov*. Pridobljeno 10. 10. 2020 s http://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2012/04/akcijski_nacrt_starejsi_vozniki2014.pdf

9 PRILOGE

9.1 Priloga št. 1: Smernice za intervju s starimi ljudmi

VKLJUČITEV V PROJEKT

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

Kje ste izvedeli za možnost vključitve v projekt?

Za kakšna opravila ste potrebovali prevoz?

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je imela za vas ta izkušnja?

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

TRAJNOST PROJEKTA

Bi v prihodnosti še izbrali takšno obliko pomoči in zakaj da/ne?

POLOŽAJ STARI LJUDI

S kakšnimi težavami/omejitvami se srečujete v vsakdanjem življenju, če se osredotočimo na dejstvo, da bivate v bolj oddaljenem, ruralnem kraju?

Za kakšne oblike podpore in pomoči, ki bi vam omogočile čim bolj kakovostno bivanje doma, bi se odločili v prihodnosti, če bi to bilo potrebno?

9.2 Priloga št. 2: Smernice za intervju z vozniki prostovoljci

VKLJUČITEV V PROJEKT

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je imela za vas ta izkušnja?

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

PROSTOVOLJSTVO

V čem vidite svoj prispevek kot prostovoljec/-ka?

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

TRAJNOST PROJEKTA

Bi se v prihodnosti kot prostovoljci še vključiti v ta projekt in zakaj da/ne?

9.3 Priloga št. 3: Smernice za intervju z izvajalcem projekta

POBUDA ZA PROJEKT

Kako je prišlo do pobude za projekt?

CILJI PROJEKTA

Katerim ciljem je projekt sledil pred začetkom izvajanja?

Katere cilje ste po vašem mnenju uspeli doseči v dosedanjem izvajanju projekta?

INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROJEKTU

Kako ste obvestili širšo javnost o projektu oz. o možnosti vključitve v projekt?

V kakšni meri ste zadovoljni z odzivom ljudi?

TRAJNOST PROJEKTA

Kakšne so možnosti za izvajanje projekta v prihodnosti?

POLOŽAJ STARIH LJUDI

Kako ocenjujete položaj starih ljudi v občini, zlasti z vidika dostopnosti do splošnih storitev?

Katere storitve, dejavnosti ipd. ocenjujete, da v občini primanjkujejo za potrebe starih ljudi?

9.4 Priloga št. 4: Intervjuji

INTERVJU A

Kje ste izvedeli za te prevoze?

»Po pošti, ko je prišel poziv. Klical sem na občino, oglasila se je prijazna gospa in to uredila naprej, organizirala. Povedali so mi, kateri dan kdo vozi, so imeli že razpored.«

Za kakšne namene ste potrebovali prevoz?

»Nekje štirikrat, peljali so me do ambulate, v lekarno in na banko. In v trgovino.«

Kakšne okoliščine so vas privedle v to, da ste se odločili, da boste koristili prevoz?

»Avta več nimam. Včasih pride hčerka iz Maribora, ji naročiva in nama kupi, kar potrebujeva.«

»Operiran sem bil na kolku, na očeh in imam spodbujevalec. Sem še vozil avto, vendar sedaj več ne upam, lahko se kaj zgodi meni, pa tudi drugim. Boljše, da ne grem na cesto.«

»Hudo je, če moraš kam iti, pa nimaš nikogar, da bi ga poklical. Ko sva prodala avto, je bilo, kot da bi mi nekdo odrezal nogo. Tedaj komaj čutiš bolečino.«

Kaj je vam osebno pomenilo to, da ste lahko izkoristili brezplačen prevoz?

»Jaz sem bil vesel, da obstaja nekaj takega in ni mi šlo v glavo, kdo si je to namislil, da so to tako lepo zrihtali. Da lahko pokličeš in te nekdo pelje. Šoferji so prijazni, vse so pomagali nesti iz trgovine.«

Kaj vam je bilo najbolj všeč, bi kaj še posebej izpostavili?

»To je tudi ena oblika druženja.«

Je bilo kaj takšnega, kar vam ni bilo všeč in imate mogoče kak predlog za boljšo izvedbo prevozov v prihodnosti?

»Nič ne morem reči, da bi bilo kaj narobe. Vsi so bili prijazni. Sem še izgubil oz. pozabil denarnico, pa mi jo je šofer šel nazaj iskat, medtem ko sem bil v ambulanti.«

Če bi se prevozi izvajati tudi v prihodnosti, bi se še odločili za to?

»Da, se bi. Če bi prišlo kaj takega in bi bila sila.«

Kakšne težave in omejitve vam prinaša starost in tudi sam kraj bivanja?

»Oba sva stara, na samem, nikamor ne greva ... Do ničesar ne moreva. Nekoga prositi, da ti nekaj prinese in naredi, tega ni. Hčerka če pride domov, pride za 2–3 ure, je tudi ne morem siliti. Če rabiva pomoč, je ne dobiva od sosedov. Če se zgodi kakšna nesreča, že, ostale stvari pa ne, npr. za iti na banko. Nimava nikogar takega, ki bi ga lahko prosila, da nama kaj uredi.«

»Najhuje je za zdravila, že ko kličeš. Včasih je zasedeno, včasih rečejo, da treba poklicati kasneje, da recepta ni ... Potem pa spet nimam nikogar, da bi šel po to. Da pa bi vedno klical za te prevoze, da bi mi pomagali, bi mi bilo nerodno. Dvakrat sem se peljal že s taksijem, ki pa ga je treba plačati. Ampak čaka te ne, tudi čakanje stane.«

Bi potrebovali v vaši prihodnosti mogoče še kakšne druge oblike pomoči, da bi čim dlje lahko živeli tukaj?

»Zaenkrat še nič, zdaj še gre. Nikoli ne veš, kaj pride – bolezen, nesreča.«

INTERVJU B

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Vsak mesec imam v Mariboru kontrolo, lani sem jo imel zvečer in kako sedaj priti zvečer ob petih v Maribor? Ne vozijo vlaki, ne vozijo avtobusi, pa še bolan sem. Načeloma ne vozijo tako daleč, vendar so pri meni naredili izjemo. Odpeljal me je, me tam počakal in pripeljal domov. Drugače me vozijo okrog tudi drugi sokrajani, tudi sorodniki, ki jim plačam, vendar za tisti dan ni bilo nikogar, ki bi me lahko. Dopoldan so še dobre povezave, popoldan pa je težko priti.«

Kje pa ste izvedeli za ta projekt?

»Šel sem na občino, za katero delam križanke in za te prevoze nisem prej vedel. Tam sem to omenil in je tajnica občine rekla, da se bodo probali zmeniti, da bi to probali urediti. Poklicali so voznika in naslednji dan so me že klicali, da so mi uredili prevoz.«

Za kakšna opravila ste potrebovali prevoz?

»Prevoz sem koristil samo enkrat, lani, za potrebe kontrole. Pustim, da sedaj lahko koristijo tudi drugi. Meni so s tem »šli na roko«. Zavedam se, da je to bilo daleč.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»To je projekt, ki so ga dobro osnovali, dobro so se spomnili. Odličen je, ampak menim, da ni dobro, če se preveč tega poslužuješ. Jaz tega ne bom nikoli v življenju pozabil. To je ena takšna usluga. Drugače jaz ne bi več tega zahteval. Vem, da ni dobro, da bi to preveč koristil. Človek se znajde, kakor se pač ve. Ampak da bi se zanašal samo na to ... Zdaj pridem v Ormož z avtobusom ali pa me pelje sosed. Sem jim res hvaležen za to. Ta pomoč je bila vredna več kot cena.«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

»Sem naletel na človeka, voznika, ki ga moram pohvaliti. Vse sva se zmenila in tudi danes me še vozi, privat. Vse je bilo pozitivno. Dobrega človeka najdeš v sili.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Za prvo silo je to zelo dobro in odlično. Ne vidim nikjer pomanjkljivosti, ker za vse izboljšave morajo biti potem tudi finančna sredstva. Naša občina je mala in to pričakovati od tam ... Sem zadovoljen s tem, kako je. To je najboljše za nas, ki nimamo avtov.«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Predlog bi mogoče bil to, da bi tiste, ki so res bolni in nimajo prevoza, npr. do Maribora peljali enkrat na leto, kot pa ene in iste večkrat na mesec na banko v Ormož. Eni ljudje so takšni, da če jim nekaj nudiš, potem mislijo, da je to njihovo, da je to samo zaradi njih in da to morajo koristiti. Vozijo tudi ljudi, ki bi še lahko šli na avtobus do Ormoža. Mene bi zdaj bilo sram, če bi moral iti na občino in jih prositi, da me peljejo do Ormoža.«

Bi se v prihodnosti še odločili za sodelovanje ter zakaj?

»Ne rečem, da če se bo projekt izvajal, ga ne bi več prosil, da me pelje, ampak to je tista skrajna sila.«

S kakšnimi težavami/omejitvami se srečujete v vsakdanjem življenju, če se osredotočimo na dejstvo, da bivate v bolj oddaljenem, ruralnem kraju?

»Jaz, hvala bogu, zaenkrat še ne doživljam nobenih omejitev. Pri zdravniku in na občini lahko prideš normalno notri, je poskrbljeno tudi za invalide. Nimamo prave kmetijske trgovine, nimamo banke, tako da moraš iti v Ormož. Midva sva recimo morala iti po osebne izkaznice, tega ne moreš dobiti pri nas. Sva šla z avtobusom.«

Če pomislite na starost, mogoče 10, 20 let naprej, katere oblike pomoči, ki bi vam omogočile čim bolj kakovostno bivanje doma, bi še potrebovali v svoji občini?

»Če bi lahko, bi raje koristil pomoč na domu, kakor pa šel v dom. Dokler se lahko giblješ, raje pomoč na domu. Je pa vprašanje glede denarja. Če nimaš penzije, je to težje in bo nekdo to moral plačati. Tukaj ne moreš nekaj veliko zahtevati ali prositi, več kot je dovoljeno, ker je manjša občina in ni veliko denarja. Dokler bi lahko sam, ne bi nikogar za nič prosil. Če bo tukaj kdaj dom, bi hišo prodal in ko ne bi zmoget več, bi šel v dom. Moraš se truditi, ko se »zapustiš« tudi ni več dobro.«

INTERVJU C

Zakaj ste se odločili vključiti v projekt?

»Takrat, ko sem jaz to rabila, sem hodila na injekcije, ker imam težave z išiasom. Čez teden ni bil problem, ker je avtobus, tudi svojci, moja nečakinja je rekla, da me peljejo. Sem rekla, da dokler sem sama pri močeh, grem sama. Ampak ker je to bilo v soboto, ni bilo avtobusa. Potem sem si mislila, da zakaj pa ne bi izkoristila tega. Šla sem na občino, povedala in so rekli, da ni problema. Povedali so mi, kdo me bo peljal in sem bila več kot zadovoljna. Voznik je prišel sem do mene, me peljal do ambulanke, me počakal in pripeljal domov. Med vožnjo me je še vprašal, ali imam kakšne želje, da me npr. pelje še v trgovino.«

Torej ste prevoz koristili samo enkrat, je to bilo lani?

»Prevoz sem koristila enkrat v letu 2019, mislim, da je to nekje leto dni nazaj. Peljali so me v Ormož in sem koristila za zdravstvene zadeve.«

Kje ste izvedeli za projekt?

»Prej sem veliko sodelovala pri upokojencih, tam sem zvedela za to.«

Kakšen pomen je za vas osebno imela ta izkušnja?

»To je projekt, ki mu je treba dati pet zvezdic, kajti pri nas je dosti ljudi, ki niso mobilni, ki niti niso mogoče sposobni sami priti do trgovine in to človeku dosti pomeni.«

Kaj bi rekli, da je bilo najbolj pozitivno pri tem?

»Sploh to, da te nekdo lepo sprejme, ti nameni lepo besedo. To je največ vredno. Je čustveno, bolj osebno – kot človek do človeka, kajti dandanes to pogrešamo.«

Je vseeno bilo kaj takšnega, kar vam ni bilo všeč?

»Kolikor sem jaz koristila, lahko povem samo pozitivno. Tudi drugi so rekli, da so zadovoljni, tako vozniki kot uporabniki.«

Če se bo projekt izvajal še naprej, ali bi se odločili sodelovati še kdaj in zakaj?

»Če se bo projekt izvajal, bi se še udeležila, dostikrat res pride tako, da svojci ne zmorejo peljati.«

Če se osredotočiva na zdaj, na vaš položaj, se trenutno na dnevni ravni srečujete s kakršnimikoli težavami in omejitvami, vezanimi na sam kraj bivanja?

»Vsak upokojenec je bolj tako – omejen. Ne moreš si predstavljati, da je to res. Ko sem šla v penzijo, sem se vprašala Bom jaz to zmogla? Če primerjam svojo plačo nekoč in sojo penzijo ... Zaenkrat še nekako gre. Če bi se to dalo in bi tukaj dobili zdravnika za osem ur, bi tudi marsikdo hodil sem in ga imel pred nosom. Vendar tega ni tako lahko narediti, kot je lahko reči. Ormož spet ni tako daleč, vendar če si vezan in odvisen od drugega, potem je daleč. Do lani sem se vozila tudi s kolesom, dokler si nisem poškodovala roke. Zdaj ne upam iti, zaradi svoje varnosti in varnosti drugih.«

»Jaz imam vse v Ormožu, zdravstveno. Ko so šolske počitnice, je manj avtobusov. Vikendi so problem, ker ni nobenih avtobusov, če moraš kam iti. Kolikor zmorem, grem še sama. Bolj se trudiš, dlje boš pokonci.«

Bi podali mogoče kakšen predlog, da bi se projekt v prihodnosti lahko izvajal še bolje?

»Na podlagi tega, kar nam lahko nudi občina, mislim, da je to maksimalno, kar nam lahko dajo. Konec koncev en avto ni poceni, vzdrževanje ...«

Če pomislite na starost, mogoče 10 let naprej, kakšna pomoč bi po vašem mnenju še bila dobrodošla, da bi lahko res kakovostno živeli še naprej doma?

»Če ostane tako, kot je, če mi služi zdravje še naprej ... Če bi postala nepokretna, si doma tako ne morem plačati, sem breme občini, ker svojih otrok nimam. Za občino nisem dala nič, ker sem iz druge občine ... Je pa tudi vprašanje, kakšna starost te čaka? Če boš invalid, če boš v postelji ... Dom izvaja tudi nego na domu, vendar če nekdo potrebuje 24-urno pomoč, to ni dovolj. Dostikrat se sprašujem, zakaj so domovi tako dragi?«

INTERVJU D

Kako ste izvedeli za projekt prevozov?

»Domov sem dobila poziv po pošti, da imamo upokoјenci možnost za prevoz.«

Zakaj ste se odločili za ta prevoz?

»Nimam svojega prevoza. Sosedje imajo veliko kmetijo in veliko dela in jih sin niti ni upal prositi, da bi me peljali. Če kam greš, moraš čakati, se npr. pri zdravniku lahko zavleče. Sedaj, ko rabim k zdravniku, pokličem kar tega prevoznika in pride. Včasih me je sicer peljal sosed, pa tudi zet od hčerke. To je bolj redko, on dela na različne izmene pa je tudi dosti odsoten. Če rabim kaj iz trgovine, me pelje tudi vnuk, to je enkrat na mesec, da imam potem za dalj časa. Tudi bencin ni poceni.«

Zakaj ste uporabljali prevoz?

»Za zdravstvene storitve, šla sem k zdravniku, tudi za trgovino, sem obenem šla.«

Kaj je vam osebno pomenila ta izkušnja, da ste lahko koristili prevoz?

»To mi je bilo všeč, da je bilo prostovoljno in da lahko izkoristiš, ko res rabiš. Zdravnik je zelo nujen, ostalo ni tako. Sem zadovoljna.«

Če bi se projekt še izvajal v prihodnosti, bi se ga še udeležili?

»Če bi rabila, bi še koristila. Želela bi, da bi se ti prevozi nadaljevali za nas starejše, za nujne primere.«

Je slučajno bilo kaj takšnega, kar vam ni bilo všeč? Je bilo kaj pomanjkljivosti?

»Hvala bogu ne. Ko sem klicala na občino, so mi takoj vse uredili, tam sem bila na uro točno.«

Imate mogoče kakšen predlog za možnost izboljšave?

»Nimam predlogov. Je v redu tako, kot je.«

Živimo v manjši, oddaljeni občini in smo oddaljeni od nekaterih storitev, dobrin. Če pomislite na vaš vsakdan, doživljate kakršnekoli omejitve, se srečujete s kakšnimi težavami?

»Problemi, seveda ... Skrbi me za zdravje. Gibljem se še kolikor toliko lahko, imam že tudi obrabljene kolke, uporabljam bergle. Starost prinese marsikaj. Paziti moram, da ne padem. Zunaj uporabljam dve palici.«

Ta projekt je temeljil na prostovoljnosti, izvajali so ga domačini in ljudje, ki niso strokovnjaki. Zraven tega danes poznamo tudi druge, bolj formalne oblike pomoči. Ste mogoče kaj razmišljali, kakšno pomoč bi sami potrebovali, tudi v prihodnosti, da bi lahko čim dlje živeli tukaj doma?

»Zdravnik mi je že svetoval, da bi mi domov vozili kosila oz. malice. To je zdaj za začetek.«

INTERVJU E

Kje ste izvedeli za ta projekt?

»Domov sem dobila papir, tisto sem si shranila. Gor je bila številka.«

S kakšnim namenom ste uporabljali prevoz?

»Prvič so me peljali na odvzem krvi v Središče. V Ormož pa sem šla k svoji osebni zdravnici oz. v laboratorij.«

Zakaj ste se odločili, da boste uporabili prevoz?

»Sin me ni mogel peljati in sem zato poklicala na občino. So takoj vse organizirali. Imeli so določene dneve, kdaj kdo pelje. Medtem, ko sem tam čakala, mi je on (voznik) dal svojo telefonsko in ko sem končala, ga je poklicala medicinska sestra. Včasih me zapelje tudi sin, a veliko dela in nima vedno časa.«

Kaj je vam osebno pomenilo to, da ste lahko koristili ta prevoz?

»Bilo je super. Vsi so bili prijazni, šoferji. Sem bila zadovoljna z obema voznikoma.«

Kaj je bila največja prednost?

»Oba voznika sem poznala, bila sta prijazna, sta domačina. En je tudi moj sosed.«

Je bilo kaj, kar vam ni bilo všeč?

»Nič se mi ni zamerilo.«

Bi se v prihodnosti še odločili za sodelovanje?

»Bi, če bi kaj rabila.«

Se mogoče sami srečujete s kakšnimi težavami in omejitvami, kar se tiče glede dostopa do nujnih stvari in tudi dejstva, da ste mobilno omejeni?

»Nerodno je priti npr. do banke. Ne vem niti, kdaj banko odprejo in podobne stvari. Zato sem si uredila, da mi pokojnino prinese poštar domov. Pri tem mi je pomagala sokrajanka, ki dela na banki in me je peljala na Ptuj, sva takoj tam vse uredili. To mi je še zdaj tako lepo, da ne rabim na to nič misliti. Tudi z bankomatom se nič ne razumem, pa mi je kazal že sin in še ena gospa. Se nič ne razumem, kje je kaj. Pozabim vse. Gibalno sem že kar zelo omejena.«

Kakšno pomoč bi sami še potrebovali, mogoče tudi v prihodnosti, da bi lahko čim dlje živeli tukaj doma?

»Težko rečem. V starosti se stvari lahko zelo hitro spremenijo. Gledam moževo sestro, ki je doživela kap. Sedaj jim pomaga ena gospa iz sosednjega kraja. Vedno sem rada hodila tja, sedaj pa mi je tako hudo to gledati. Je v postelji in mi je brez pomena, da jo hodim gledat. Težko rečem, če bi jaz sama koristila to pomoč na domu. Če bi mogoče prišla vsaj zjutraj socialna delavka in me uredila. Sin dela in ne more pustiti službe, že tako ima majhno plačo. Ne vem, kaj bi naredila. Dom je tudi dragi.«

INTERVJU F

Kje ste izvedeli za možnost uporabe prevozov?

»Izvedel sem v časopisu, v Štajerskem tedniku.«

Za kakšne namene ste uporabili prevoz?

»Voznik me je peljal v Središče, na pokopališče in tudi v trgovino.«

Zakaj ste se odločili uporabljati ta prevoz?

»Živim sam, sem invalid. Nimam drugih svojcev. Sestra pride enkrat na teden in mi prinese kaj iz trgovine, ostalo pa nič.«

Kaj vam je osebno pomenila ta izkušnja?

»Zaradi neprimernega vozila se nisem mogel peljati več kot enkrat ... Ampak so mi prilagoditi in mi potem vseeno omogočili.«

Ali ste naleteli pri prevozih na kakšno pomanjkljivost?

»Jaz sem mislil, da imajo avto, kot mora biti. Potem je pa voznik prišel sem in mi rekel, da naj stopim na stolček. Seveda ne morem stopiti, ker nimam noge. Avto oz. kombi zame ni bil primeren. Voznik me je potem peljal s svojim osebnim avtomobilom. Avto bi moral biti prilagojen tudi za invalide.«

»Lahko me vozi le Rdeči križ.«

S kakšnimi omejitvami in težavami se srečujete na dnevni ravni?

»Ne vem, če bi kdo lahko živel tako, kot živim jaz – brez noge. Živim kot pač živim in to doma. Naredim si, kolikor si pač lahko. Ne morem po stopnicah. Večkrat sem že padel z vozička. Manjka mi tudi družba. Sem skoraj 24 ur na dan sam. Nihče tudi nima časa, da bi mi kaj pomagal ali naredil. Sosed mi je rekel že dlje časa nazaj, da bo pokosil, pa še zdaj ni. Danes pa tudi nobena pomoč ni več brezplačna.«

Ali koristite mogoče še kakšne druge oblike pomoči?

»Hodil sem že v dom, da sem tam videl, kako je. Vozili so me gasilci. Doma je še vedno lepše. Bil sem v Soči in takrat so želeli, da bi šel v dom, pa se nisem odločil. Pomoč na domu že koristim, hodijo trikrat na teden, dostavijo mi tudi hrano od tam. Rad bi, če bi kdo prišel, da bi spila kakšno kavico, da bi se malo pogovarjala. Če pogledam Maribor ali Ljubljano, tam imajo več vsega. Mi pa smo, kot da bi bili nekje »na tleh«.

INTERVJU G

Kje ste izvedeli za ta projekt, za prevoze?

»Ena ženska mi je povedala v pogovoru. Najprej sem izvedela, da ima Ormož, kamor sem tudi hodila najprej vprašat in so mi dali številko, če kaj rabim. Takrat še pri nas v Središču ni bilo tega, čez čas pa se je potem pojavilo tudi pri nas.«

Zakaj ste se odločili za ta prevoz?

»Enkrat sem bila v stiski. Večer sem imela zdravnika v Ormožu. Ne morem z avtobusom, ne morem z vlakom ... Tudi do železniške postaje pri nas je daleč in potem tudi v Ormožu od postaje do mesta. Sem enkrat hodila na vlak, ampak je tudi nerodno priti gor na vlak po visokih stopnicah. Zato sem šla prosit na občino. Kako pa naj pridem do Ptuja in s Ptuja domov? Nikakor ... Če treba, plačam prevoz od Ormoža do Ptuja. Imam tri hčerke, ena je v Mariboru, ena celo v Ljubljani. So daleč.«

Za kakšne namene ste uporabljali prevoz?

»Prvič so me peljali k doktorju in tudi drugič do Ormoža. Tretjič pa celo do Ptuja, saj sem bila naročena pri ortopedu tudi popoldan.«

Kaj vam je osebno pomenila ta izkušnja?

»Je res v redu. Naj samo ostane. Bila sem strahotno vesela.«

Kaj bi izpostavili kot najbolj pozitivno izkušnjo?

»Všeč mi je bilo to, da se preko tega ljudje tudi družimo, da lahko s kom malo poklepetaš.«

Ali ste mogoče naleteli na kakšno slabost, pomanjkljivost?

»Kombi je mogoče malo neprimeren za starejše. Za tiste, ki so še gibljivi, je še dokaj dobro. Težko je priti gor, je visoko.«

Bi se še odločili sodelovati v prevozih?

»Absolutno, da.«

S kakšnimi težavami in omejitvami se sami srečujete v vsakdanjem življenju?

»Sem, kako bi rekla, odrezana od sveta. Dostikrat so mi pomagali nositi kaj iz trgovine. Hodila je k meni sokrajanka, preko projekta Starejši za starejše. Ona je potem hodila k meni in me vprašala, kaj rabim. Tudi ena druga gospa še mi včasih zdaj kaj prinese. Ni pa enako, kot če bi šel sam v trgovino. Se včasih še kasneje kaj spomnim, da bi še rabila. Ko mi prinesejo, ne morem še enkrat reči, da naj grejo jutri še enkrat. To je hudo. Včasih še odidem sama, z berglo.«

»V naši ulici se tudi ne moreš na nikogar zanesti. Sosed mi včasih pokosi in kaj pomaga, ostali pa ne. Ni niti ene ženske, ki bi kaj pomagala.«

Ste mogoče razmišljali o tem, da bi v prihodnosti mogoče kdaj koristili tudi ostale oblike pomoči?

»Če bi res kdaj kaj potrebovala, bi se potem pozanimala. Dom je dragi. Tudi za to pomoč na domu ne vem, če bi lahko zmogla plačevati sama.«

»Hčerka, ki je v Mariboru, me vabi, da bi prišla živeti k njej. Zdaj pa ti odidi kar tako od doma. Ne morem zapustiti doma. Mogoče sem trmasta. Najraje bi šla k hčerki, ker je tudi po duši najbolj podobna meni. Je v Ljubljani, vendar živi v bloku, tja pa ne morem.«

INTERVJU H

Na začetku me zanima, kje ste izvedeli za ta projekt?

»Lani je domov prišla pola, letak. Potem sem morala poklicati na občino dva dni prej, da so me potem peljali.«

Zakaj ste uporabljali prevoz? S kakšnim namenom?

»Uporabljala sem ga zaradi zdravstvenih razlogov. Peljali so me do Ormoža do zdravstvenega doma, nekje šestkrat, približno.«

Kako pa je prišlo do tega, da ste prevoz potrebovali?

»Imela sem poškodovano nogo, skoraj dva meseca je trajalo, da so previjali, nazadnje so mi še obsevali. To je dolgo trajalo. Avta sin ni imel, sosede sem klicala, vedno me niso mogli peljati, vendar so me prej večkrat tudi oni peljali. Drugi sin pa ima avto, vendar je v službi in tudi ne more dostikrat.«

Kaj vam je osebno pomenila ta izkušnja, da ste tega bili deležni?

»To mi je dosti pomenilo. Nisem bila toliko zgovorna, sem se dobro počutila in je bilo v redu.«

Kaj bi izpostavili kot najbolj pozitivno stvar?

»Sem bila zelo zadovoljna s tem. Če bi bilo za plačati, bi tudi plačala. Mogoče me malo teži to, da sem nekomu nekaj dolžna, ker mi je pomagal. Ampak bila je priložnost, da si prosil, ker je bilo brezplačno.«

Je slučajno bilo kaj, kar vam ni bilo všeč?

»Nič ni bilo narobe. So me odpeljali, počakali in pripeljali nazaj.«

Imate vseeno kakšne predloge za izboljšanje projekta v prihodnosti?

»Nimam nobenih predlogov. Mogoče je bilo edino to, da niso vozili do Ptuja, samo okoliš do Ormoža. Daljše relacije ni bilo. Ko sem hodila na Ptuj, me je peljal Rdeči križ. Do Ormoža me je peljal tudi sosed, nazaj sem šla s taksijem.«

Bi se v prihodnosti še udeležili tega, če se bo izvajalo?

»Se bi. Starejši ljudje to vedno potrebujejo.«

Se na dnevni bazi trenutno srečujete s kakšnimi omejitvami, s težavami?

»Bivanje je zaenkrat še v redu in sem v redu. Če rabim kaj iz trgovine, gre sin s kolesom in mi je to zaenkrat še omogočeno. Sin je zdaj bil doma, zaradi korone, sedaj je doma še en mesec in bo sigurno šel nazaj v službo, takrat bo težje. Vse ostalo, kar je v Ormožu, tudi lahko reši sin. Zdaj sem bila tudi s kolkom na operaciji in mi je hodila na dom previjati patronaža. Težko se spravim v avto in mi je težko, zato sem prosila, če lahko pridejo domov.«

Ste mogoče razmišljali, kaj vse bi v naši občini mogoče še potrebovali, da bi lahko čim dlje živeli doma?

»Poznam pomoč na domu, v dom pa ne bi šla, ker je penzija premajhna in bi sinova morala plačevati. Za pomoč na domu bi se težko odločila, težko rečem. Ne vem kaj bo, lahko te že jutri ni več.«

INTERVJU I

Za katere namene ste uporabljali prevoz?

»Peljali so me v Ormož v laboratorij, v ambulantno, na slikanje. Na občini so mi rekli, da lahko koristimo tudi za kaj drugega, zato smo spotoma šli še v trgovino. Kupili smo to, česar tukaj v Središču ne moremo dobiti. Nismo koristili samo za trgovino, ne za luksuz. Zraven je šla tudi moja žena.«

Kje ste izvedeli za sam projekt?

»Po pošti je prišlo obvestilo, da je možno koristiti.«

Zakaj ste se odločili uporabljati ta brezplačen prevoz?

»Imam zdravniško predpisano, da ne smem hoditi več kot 200 m. Prej sem vedno moral nekoga prositi. Naši so predaleč v Ljubljani. Na občino je klicala žena in povedala, kdaj rabimo prevoz. Do zdaj sva bila vedno odvisna od sosedov, še zdaj včasih sosedu prinese kaj iz lekarne iz Ormoža. Včasih naju pelje kam tudi sin.«

Kaj je vam osebno pomenila ta izkušnja?

»Meni je to dosti pomenilo, saj sem se prej vozil sam z vlakom, potem pa več nisem mogel. Ne smem voziti. Prevozi so drugače super, so dosegljivi. To je dobra ideja, je enkratna stvar.«

Kaj bi izpostavili kot najbolj pozitivno stvar v tem projektu?

»Voznik mi je nudil tudi spremstvo.«

Bi se v prihodnosti še odločili za koriščenje tega prevoza?

»Seveda. Zdaj sva res odvisna od tega. Gospa iz občine naju je že klicala, zakaj trenutno nič ne koristiva prevozov. Na vsake 14 dni bi ta prevoz zagotovo potrebovala.«

Ste naleteli na kakšne pomanjkljivosti pri prevozu, pri organizaciji?

»Avto, takšen kot je, se jaz težko spravim vanj. Enkrat je po nas zato prišel voznik s svojim osebnim avtomobilom. Rabim prilagoditve. Tudi z roko se ne morem prijeti in zato ne morem v avto.«

Torej predlagate večjo prilagoditev avtomobila?

»Dobro bi bilo, da bi občina imela še kakšen osebni, nizki avto. To ne rabi biti ne vem kako drag avto.«

S kakšnimi omejitvami in težavami se sami še srečujete?

»Težko urejam že tudi stvari okrog hiše, fizično ne zmorem. Ljudje tudi niso vedno pripravljeni pomagati.«

Ali mogoče že koristite tudi kakšne druge oblike pomoči in kaj vse bi v prihodnosti potrebovali?

»Zaenkrat še ne. V sklopu projekta Starejši za starejše naju obišče vsako leto sokrajanka. Pride na dva meseca, da vidi, kako sva. Ostalega še nisva koristila. Finančno tudi ne vem, če bi to šlo skozi. Doma si ne moreva privoščiti. Pomoč na domu bi koristila, tudi če bi to bilo eno uro na dan. Če bi mogla, bi.«

»Za starejše kot sva midva, bi bilo v redu tudi to, da bi se organiziralo, da bi se organizirala pomoč, da bi ljudje prišli pomagat, prostovoljci.«

INTERVJU J

Kje ste izvedeli za projekt?

»Sem članica Društva upokojencev, ne vem, ali smo imeli občni zbor ali kakšno druženje in sem verjetno tam to izvedela. V pogovoru z ljudmi sem to izvedela, si povemo novice, tudi o tem, kaj se v kraju dogaja.«

S kakšnim namenom ste uporabljali prevoz?

»V glavnem so me peljali na preglede. K okulistu, enkrat sem imela nujen primer, da sem komaj predzadnji dan ugotovila, da mi je potekla evropska zdravstvena kartica in sem si šla to uredit na Zavod za zdravstveno zavarovanje v Ormož. Nekje trikrat sem to koristila.«

Kakšne okoliščine so vas privedle v odločitev za prevoze?

»Mi starejši smo danes odrezani. Avtobusov ni, vlakov ni. Jaz sem sama, k meni pridejo otroci tri do štirikrat na leto. Jaz ne morem takrat reči, da sem bolna, če nisem. To so takšne stvari ...«

»Sama sem bila voznica. Vozniško sem si enkrat podaljšala, potem pa več ne. Imela sem star avto in to, da se enkrat ali dvakrat na mesec peljem v Ormož, ni računice. Še vedno trdim, da starejši kot si, manj si sposoben voziti. So ljudje, ki so sposobni še voziti, vendar se jaz več nisem čutila sposobne.«

Kaj vam je koriščenje prevoza osebno pomenilo?

»Prevoz mi pride zelo prav. Preko telefona naročiš, se zмениš. Je zelo dobrodošlo in mi starejši to zelo pozdravljamo. Sem zelo hvaležna občini, da se je to organiziralo in da je to dostopno, ker se starejši tudi ne znajdemo. Vsaka taka stvar je zelo dobrodošla.«

Še posebej pozitivna stvar je bila ...

»Jaz še vedno trdim – človek do človeka, tudi lažje poveš neke stvari. Danes se vse ureja preko e-mailov, stari ljudje pa smo nepismeni. V prvi vrsti se tukaj gre tudi za druženje, mi stari ne smemo biti sami in se ne zapustiti.«

Ste naleteli na kakšno pomanjkljivost?

»Jaz nimam slabih izkušenj. Mogoče to, da sicer piše, da moraš javiti dva dni prej, a če pride sila ... No, ampak tudi to se je dalo uskladiti, ker je več šoferjev na razpolago. Mislim, da to ne bi smela biti kakšna ovira.«

Mogoče imate še kak predlog, kako bi lahko izboljšali izvedbo tega projekta?

»Sem pristaš tega, da se ne pelje samo en, da se zmenimo ljudje. Nerodno je peljati samo enega. Če na primer gremo v trgovino, se ljudje zmenimo – en bo dalj časa neko stvar kupoval ali bo pri zdravniku, malo počakaš. Nam upokojencem se pa res nikamor ne mudi. V ta kombi gre več ljudi. Sem pristaš dogovora. Vse se da zmeniti in organizirati. Ampak vsi smo zdaj navajeni, se usesti v avto, ne biti odvisen od nikogar, nikogar prosjačiti. To ni prosjačenje, to je dogovor. Saj smo domačini.«

»Medgeneracijsko druženje bi bilo še sploh pozitivno, če bi se vključili mladi. Zdaj se družimo mi, stari in ne delamo nič drugega, kot da »jamramo«. Mladi človek je drugače dostopen, drugače razgledan. Rabimo mlade ljudi, rabimo nov čas. Na nek način te to »bremza«. Dobro je, da veš, če se lahko v sili kam obrneš, da ti lahko mlad človek pride nasproti.«

Če se bo projekt še izvajal v prihodnosti, bi se še odločili za sodelovanje?

»Absolutno bom še izkoristila, ker sem primorana, tudi mogoče za kakšno drugo stvar. Je le mesto. Mogoče včasih tudi za kakšen večji nakup.«

Se srečujete s kakšnimi omejitvami ali težavami v vsakdanjem življenju?

»Sem še zelo aktivna. Hodim na proslave, dogodke in se družim, kjer pač lahko. Skušam vzdrževati svoje družabno življenje in poskušam biti nezamorjena.«

Za zdaj ste še mobilni, vendar če pomislite naprej, kakšno pomoč bi še potrebovali?

»Včasih bi potrebovala pravo, formalno pomoč. Če bi človek res nujno potreboval, da ne bi mogel priti po stopnicah ... Problem je tudi finančno vse, tudi organizacijsko. Problem je tudi čas.«

INTERVJU K

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Kot prostovoljec v vseslovenskem projektu Starejši za starejše v Društvu upokojencev Središče ob Dravi sodelujem že vrsto let in s pogovorom starejših sem ugotovil, da njihovi otroci oz. drugi družinski člani pogosto nimajo časa, da bi jih peljali k zdravniku, v trgovino ali po drugih opravkih.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»Pomagati ljudem, ki potrebujejo pomoč, včasih tudi samo pogovor.«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

»Dobro stran vidim predvsem v medsebojni pomoči, kajti nikoli ne veš, kdaj boš pomoč potreboval tudi sam.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Mislim, da je pomanjkljivost samo ta, da ne moremo nuditi pomoči ljudem, ki so gibalno ovirani oz. invalidi na vozičku zaradi neprimernega vozila.«

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovoljec?

»Z našo pomočjo starejšim zagotavljamo, da so lahko čim dalj časa v domačem okolju, kar jim veliko pomeni. Bojijo se, da bodo morali iti v domove za starejše, kar jim finančno stanje to pogostokrat onemogoča, ne bi pa bili radi v breme otrokom, pa tudi ne lokalni skupnosti.«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

»Prijaznost, potrpežljivost, čas in znati poslušati.«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Po možnosti nabavo primernega vozila, primernega tudi za invalide.«

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljec v ta projekt in zakaj da/ne?

»Da.«

INTERVJU L

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Za sodelovanje sem se odločil, ker se počutim, da sem se dolžan odzvati na tako pobudo.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»Za mene je to pomenilo v glavnem to, da sem lahko pomagal pomoči potrebnim.«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

»Tukaj bi povedal enako kot pri prejšnjem vprašanju. Prednost vidim v tem, da sem lahko pomagal tistim, ki zares potrebujejo pomoč druge osebe.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Pri nekaterih sem opazil, da mogoče izkoriščajo to priložnost, saj imajo tudi svoje bližnje, ki bi jim lahko naredili to uslugo.«

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovoljec?

»Sem človek odprtega srca in z veseljem naredim takšno uslugo.«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

»Posameznik mora imeti lastnosti, ki sem jih omenil že prej, da torej človeka takšno delo veseli, da ima dobre namene, da je odprtega srca.«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Menim, da je prostovoljne pomoči potrebnih mnogo več naših občanov, ampak, da o tej možnosti niso obveščeni.«

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljec v ta projekt in zakaj da/ne?

»Da, bi se. Rad grem med ljudi, ker sem eden od tistih upokoјencev, ki si vzamejo čas za vse in nikoli ne rečem, da nimam časa.«

INTERVJU M

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Za sodelovanje sem se odločil, ker želim pomagati starejšim pomoči potrebnim.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»Z mojega vidika predvsem to, da tudi po upokoјitvi ostanem aktiven v družbeni skupnosti.«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

»Omogočati starejšim, da imajo v vsakem trenutku možnost brezplačnega prevoza do svojega zdravnika ali drugam.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Projekt kot tak je dobro zasnovan pa tudi izvajamo ga korektno in vestno. Edino vozilo, s katerim opravljamo prevoze, v določenih primerih ne ustreza potrebam, saj so uporabniki v večini primerov gibalno omejeni.«

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovoljec?

»Splošno zadovoljstvo uporabnikov in nas vseh z občinsko upravo na čelu.«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

»Človek mora biti zanesljiv, dober voznik, nesebičen, pošten in mora imeti čut do starejših, pomoči potrebnih.«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Mogoče bi bilo potrebno pristopiti k nabavi primernejšega vozila.«

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljec v ta projekt in zakaj da/ne?

»Da.«

INTERVJU N

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Za ta projekt prostovoljca sem se odločila zaradi sebe, ker mi je to užitek in pa tudi zaradi starostnikov, ki potrebujejo pomoč.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»Izkušnja, ki jo pridobiš pri tem, je zelo čustvena, saj vidiš, kako starostniki doživljajo vse te spremembe, ki jih niso vajeni.«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

»Pozitivna stran tega projekta je predvsem to, da se starostniki zavedajo, da jim bo nekdo nudil pomoč, ki jo potrebujejo.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Zaenkrat še nisem naletela na nobeno pomanjkljivost.«

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovoljka?

»Delo z starostniki mi je v veliko zadovoljstvo, ker vedo pokazati hvaležnost in v tej meri jim jo tudi vračam. Veliko ti tudi povedo, predvsem svoje izkušnje iz mladosti. Kot posameznica prostovoljka jim nudim vse, za kar me prosijo, da sem jim tisti trenutek v oporo. Vsakemu posebej pa se maksimalno posvetim in ga poslušam.«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

»Moje mnenje je, da predvsem veselje do tega dela, dobro voljo, humanost, predanost, čustvenost do soljudi in še in še ...«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Moji predlogi so, da bi se na nekakšen način pridobila sredstva za starostnike in tudi za nas, za kako pomoč na domu, da bi lahko šel k njim na kaki pogovor, jim kaj postoril. Hočem reči, da bi se lahko tudi zaposlil na tem področju in z veseljem opravljal delo.«

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljec v ta projekt in zakaj da/ne?

»Vedno bi se vključevala v dobrodelne projekte prostovoljec za starostnike, ker če delaš s srcem in dušo je to to.«

INTERVJU O

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

»Potem, ko sem ostal sam, sem naenkrat imel polno prostega časa, ki sem ga moral nekako izpolniti. Vključil sem se v razna društva oz. postal aktivnejši.«

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

»Vključitev med voznike prostovoljce je zelo pozitivna izkušnja, ker lahko koristno izrabim čas in hkrati pomagam pomoči potrebnim.«

Kaj bi izpostavili kot najbolj pozitivno stran sodelovanja v tem projektu?

»Občutek, da nekomu pomagaš, je prijeten. Da obstajajo ljudje, ki so hvaležni za pomoč, je tudi lepo.«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

»Pomanjkljivosti ni veliko. Mogoče dostop do posameznih uporabnikov, pa sodelovanje v zdravstvenih ustanovah bi lahko bilo boljše. Včasih je potrebno neprimerno dolgo čakati na obravnavo.«

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovoljec?

»Največji del prispevka je v času, ki ga imam na pretek, v znanju in vedenju, ker je včasih potrebno komu pomagati tudi z različnimi informacijami.«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

»Biti mora priazen, komunikativen, ustrežljiv, potrpežljiv.«

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo tega projekta v prihodnosti?

»Če se razrešita prejšnji dve pomanjkljivosti, večjih težav ne vidim. Mogoče v bodočnosti kakšen manjši (osebni) avto za te namene.«

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljec v ta projekt in zakaj da/ne?

»Da, vedno, dokler bi bil sposoben za tako delo.«

INTERVJU P

Kako je prišlo do pobude za nastanek projekta?

»Prvo pobudo za prevoz starostnikov je pred približno tremi leti podal občan, ki je živel v Nemčiji in se je v času upokojitve vrnil sem, domov. Ta projekt so izvajali tam, kje je živel prej in je tudi sam bil voznik prostovoljec. V začetku leta 2019 smo to idejo obudili in jo je podžupan občine začel pripravljati.«

»Na naši občini smo prepoznali potrebe starih prebivalcev po mobilnosti, saj omejena mobilnost pogostokrat vodi v izoliranost in osamljenost, zlasti tistih, ki prihajajo iz oddaljenih naselij – Šalovci, Godeninci, Obrež, tudi Grabe in Središče ob Dravi. Stari ljudje imajo zaradi oddaljenosti, slabih prometnih povezav ali gibalne omejenosti le redko možnost zapustiti svoj dom. Težava je tudi v tem, da nimajo avta (Občina Središče ob Dravi, 2019).«

»V tem času so podoben projekt že izvajali po nekaterih občinah v Sloveniji.«

Katerim ciljem je sledil projekt?

Osnovni cilji projekta so:

- stare ljudi spodbujati k aktivnosti, tako da sami lahko gredo po opravkih,
- sodelovanje, saj vozniki prostovoljci zraven prevoza starim ljudem nudijo tudi druženje in pomoč pri opravkih, kot je npr. spremstvo ter pomoč pri prenašanju težjih stvari,
- s sodelovanjem voznikov in uporabnikov vzpostaviti tudi »prijateljstvo«,
- povezovanje, s katerim se omogoča, da stari ljudje, ki živijo izven središč in večjih krajev, niso izključeni iz družabnega življenja,
- nadomeščanje pomoči družinskih članov, ki vodi tudi v medgeneracijsko povezovanje, zaupanje in sodelovanje (Občina Središče ob Dravi, 2019, uradni dokument).

Katere cilje ste po vašem mnenju uspeli doseči v dosedanjem času izvajanja projekta?

»Cilji so ne glede na rok trajanja projekta doseženi. Vsi, ki so to pomoč potrebovali, so jo dobili.«

V kolikšni meri ste zadovoljni z odzivom ljudi oz. prebivalcev občine, tako starih ljudi kot voznikov prostovoljcev?

»Zadovoljni smo z odzivom vseh, bil je dober odziv voznikov. Občina je mala, tako da je bil odziv dober.«

Menite, da ste na primeren način obvestili ljudi o možnosti sodelovanja v tem projektu?

»Obvestili smo jih tako, da je poziv o začetku projekta prišel v vsa gospodinjstva, objavljeno je bilo v občinskem glasilu Sredica, v lokalnem časopisu Štajerski tednik, na internetni strani občine, o projektu pa so obveščali tudi izvajalci projekta Starejši za starejše na terenu. V vsakem kraju imajo ljudi, ki jih obiskujejo in so jim o tem sporočili. Obveščenost je bila, da pa vsaka informacije do vsakega ne pride, pa tudi drži.«

Kakšne so možnosti za izvajanje projekta v prihodnosti?

»Projekt se bo vsekakor izvajal še naprej, saj ima občina visok delež starejšega prebivalstva. Občina namerava v letu 2021 kupiti novo vozilo za izvajanja prevozov. Potrebe vsekakor so.«

Kako ocenjujete položaj starih ljudi v naši občini?

»Občina ima visok delež starejšega prebivalstva. Imamo splošno in zobozdravstveno ambulanto, lekarno, za ostale storitve je potrebno iti v Maribor, na Ptuj. Kar aktivno je Društvo upokojencev, ki organizira druženja, prireditve, obiskujejo nemočne prebivalce.«

»Avtobusno povezave so, vendar so slabe, le dopoldan. Za starejše, ki se ne morejo več toliko gibati, je to kar problem. Živimo na podeželju. Tudi povezave z vlakom so slabše.«

Katere storitve, dejavnosti ocenjujete, da v vaši občini primanjkujejo za potrebe starih ljudi?

»Projektov medgeneracijskega sodelovanja, ki tečejo v okviru vseh treh občin, je veliko. Večje ali mestne občine imajo več možnosti, npr. tudi več kulturnih dogodkov. Večja mesta lahko nudijo več. Glede na to, da smo mala občina, imamo dosti dostopnih zadev. Namen projekta je tako bil, da ravno s tem prevozom omogočimo, da npr. stari ljudje lahko pridejo do specialistov v bolj oddaljenem kraju. Tako da, če pogledamo s tega vidika, ravno ta projekt omogoča dostopnost do storitev, ki jih tukaj ni.«

»Za pomoč na domu ima občina sklenjeno koncesijo z domom Ormož, tako da to je omogočeno.«

»Razmišljamo, da bi v sklopu doma Ormož bilo organizirano dnevno varstvo za starejše, tukaj pri nas. To predstavlja tudi možnost medgeneracijskega centra.«

»Naše društvo ima več sekcij, imajo več društev, nudijo tudi izlete, športna druženja.«

9.5 Priloga št. 5: Določitev enot kodiranja

a) Stari ljudje

VKLJUČITEV V PROJEKT

Kje ste izvedeli za možnost vključitve v projekt?

A: »Po pošti, ko je prišel poziv (A1). Klical sem na občino, oglasila se je prijazna gospa in to uredila naprej, organizirala (A2). Povedali so mi, kateri dan kdo vozi, so imeli že razpored (A3).«

B: »Šel sem na občino, za katero delam križanke in za te prevoze nisem prej vedel (B1). Tam sem to omenil in je tajnica občine rekla, da se bodo probali zmeniti, da bi to probali urediti (B2). Poklicali so voznika in naslednji dan so me že klicali, da so mi uredili prevoz (B3).«

C: »Prej sem veliko sodelovala pri upokojencih, tam sem izvedela za to (C1).«

D: »Domov sem dobila obvestilo po pošti, da imamo upokojenci možnost za prevoz (D1).«

E: »Domov sem dobila papir (E1), tisto sem si shranila. Gor je bila številka.«

F: »Izvedel sem v časopisu, v Štajerskem tedniku (F1).«

G: »Ena ženska mi je povedala v pogovoru (G1). Najprej sem izvedela, da ima Ormož, kamor sem tudi hodila najprej vprašat in so mi dali številko, če kaj rabim. Takrat še pri nas v Središču ni bilo tega, čez čas pa se je potem pojavilo tudi pri nas.«

H: »Lani je domov prišla pola, letak (H1). Potem sem morala poklicati na občino dva dni prej, da so me peljali (H2).«

I: »Po pošti je prišlo obvestilo, da je možno koristiti (I1).«

J: »Sem članica Društva upokojencev, ne vem, ali smo imeli občni zbor ali kakšno druženje in sem verjetno tam to izvedela (J1). V pogovoru z ljudmi sem to izvedela, si povemo novice, tudi o tem, kaj se v kraju dogaja (J2).«

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

A: »Avta več nimam (A4). Včasih pride hčerka iz Maribora, ji naročiva in nama kupi, kar potrebujeva (A5). Operiran sem bil na kolku (A6), na očeh (A7) in imam spodbujevalec srca (A8). Sem še vozil avto, vendar sedaj več ne upam, lahko se zgodi kaj meni, pa tudi drugim (A9). Boljše, da ne grem na cesto (A10). Hudo je, če moraš kam iti, pa nimaš nikogar, da bi ga poklical (A11). Ko sva prodala avto, je bilo, kot da bi mi nekdo odrezal noge (A12). Tedaj komaj čutiš bolečino (A13).«

B: »Vsak mesec imam v Mariboru kontrolo, lani sem jo imel večer in kako sedaj priti večer ob petih v Maribor (B4)? Ne vozijo vlaki (B5), ne vozijo avtobusi (B6), pa še bolan sem (B7). Načeloma ne vozijo tako daleč, vendar so pri meni naredili izjemo. Odpeljal me je, me tam počakal in pripeljal domov. Drugače me vozijo okrog tudi drugi sokrajani (B8), tudi sorodniki (B9), ki jim plačam (B10), vendar za tisti dan ni bilo nikogar, ki bi me lahko (B11). Dopoldan so še dobre povezave, popoldan pa je težko priti (B12).«

C: »Takrat, ko sem jaz to rabila, sem hodila na injekcije, ker imam težave z išiasom (C2). Čez teden ni bil problem, ker je avtobus (C3), tudi svojci, moja nečakinja, je rekla, da me peljejo (C4). Sem rekla, da dokler sem sama pri močeh, grem sama (C5). Ampak, ker je to bilo v soboto, ni bilo avtobusa (C6). Potem sem si mislila, da zakaj pa ne bi izkoristila tega. Šla sem na občino, povedala in so rekli, da ni problem (C7). Povedali so mi, kdo me bo peljal in sem bila več kot zadovoljna. Voznik je prišel sem do mene, me peljal do ambulante, me počakal in pripeljal domov (C8). Med vožnjo me je še vprašal, ali imam kakšne želje, da me npr. pelje še v trgovino (C9).«

D: »Nimam svojega prevoza (D2). Sosedje imajo veliko kmetijo in veliko dela (D3) in jih sin niti ni upal prositi, da bi me peljali (D4). Če kam greš, moraš čakati, se npr. pri zdravniku lahko zavleče (D5). Sedaj, ko moram k zdravniku, pokličem kar tega prevoznika in pride (D6). Včasih me je sicer peljal sosed (D7), pa tudi zet od hčerke (D8). To je bolj redko (D9), on dela na različne izmene pa je tudi dosti odsoten (D10). Če rabim kaj iz trgovine, me odpelje tudi vnuk (D11), to je enkrat na mesec, da imam potem za dalj časa (D12). Tudi bencin ni poceni (D13).«

E: »Sin me ni mogel peljati (E2) in sem zato poklicala na občino. So takoj vse organizirali (E3). Imeli so določene dneve, kdaj kdo pelje. Medtem, ko sem tam čakala, mi je on (voznik) dal svojo telefonsko in ko sem končala, ga je poklicala medicinska sestra (E4). Včasih me zapelje tudi sin (E5), vendar dela in nima vedno časa (E6).«

F: »Živim sam (F2), sem invalid (F3). Nimam drugih svojcev (F4). Sestra pride enkrat na teden in mi prinese kaj iz trgovine, ostalo pa nič (F5).«

G: »Enkrat sem bila v stiski (G2). Zvečer sem imela zdravnika v Ormožu (G3). Ne morem z avtobusom (G4), ne morem z vlakom (G5) ... Tudi do železniške postaje pri nas je daleč (G6) in potem tudi v Ormožu s postaje do mesta (G7). Sem enkrat hodila na vlak, ampak je tudi nerodno priti gor na vlak po visokih stopnicah (G8). Zato sem šla prosit na občino. Kako pa naj pridem do Ptuja in s Ptuja domov? Nikakor. Če je treba, plačam prevoz od Ormoža do Ptuja (G9). Imam tri hčerke, ena je v Mariboru (G10), ena celo v Ljubljani (G11). So daleč (G12).«

H: »Imela sem poškodovano nogo (H3), skoraj dva meseca je trajalo (H4), da so previjali (H5), nazadnje so mi še obsevali (H6). To je dolgo trajalo. Avta sin ni imel (H7). Sosede sem klicala, vedno me niso mogli peljati (H8), vendar so me prej večkrat tudi oni peljali (H9). Drugi sin pa ima avto, vendar je v službi in tudi ne more dostikrat (H10).«

I: »Imam zdravniško predpisano, da ne smem hoditi več kot 200 metrov (I2). Prej sem vedno moral nekoga prositi (I3). Naši so predaleč, v Ljubljani (I4). Na občino je klicala žena in povedala, kdaj rabimo prevoz (I5). Do zdaj sva bila vedno odvisna od sosedov (I6), še zdaj včasih soseda prinese kaj iz lekarne iz Ormoža (I7). Včasih naju pelje kam tudi sin (I8).«

J: »Mi starejši smo danes odrezani (J3). Avtobusov ni (J4), vlakov ni (J5). Jaz sem sama (J6), k meni pridejo otroci tri do štirikrat na leto (J7). Jaz ne morem takrat reči, da sem bolna, če nisem (J8). To so takšne stvari ... Sama sem bila voznica. Vozniško sem si enkrat podaljšala, potem pa več ne. Imela sem star avto in to, da se enkrat ali dvakrat na mesec peljem v Ormož, ni računice (J9). Še vedno trdim, da starejši kot si, manj si sposoben voziti (J10). So ljudje, ki so sposobni še voziti, vendar se jaz več nisem čutila sposobne (J11).«

Za kakšna opravila ste potrebovali prevoz?

A: »Nekje štirikrat so me peljali (A14). Peljali so me do ambulante (A15), v lekarno (A16) in na banko (A17). In v trgovino (A18).«

B: »Prevoz sem koristil samo enkrat (B13), lani, za potrebe kontrole (B14). Pustim, da sedaj lahko koristijo tudi drugi (B15). Meni so s tem »šli na roko« (B16). Zavedam se, da je to bilo daleč.«

C: »Prevoz sem koristila enkrat (C10) v letu 2019, mislim, da je to neke leto dni nazaj. Peljali so me v Ormož in sem koristila za zdravstvene zadeve (C11).«

D: »Za zdravstvene storitve (D14), šla sem k zdravniku (D15), tudi za trgovino (D16), sem obenem šla.«

E: »Prvič so me peljali na odvzem krvi (E7) v Središče. V Ormož pa sem šla k svoji osebni zdravnici oz. v laboratorij (E8).«

F: »Voznik me je peljal v Središče, na pokopališče (F6) in tudi v trgovino (F7).«

G: »Prvič so me peljali k doktorju (G13) in tudi drugič do Ormoža. Tretjič pa celo do Ptuja, saj sem bila naročena pri ortopedu (G14) tudi popoldan.«

H: »Uporabljala sem zaradi zdravstvenih razlogov (H11). Peljali so me do Ormoža do zdravstvenega doma, nekje šestkrat približno (H12).«

I: »Peljali so me v Ormož v laboratorij (I9), v ambulanto (I10), na slikanje (I11). Na občini so mi rekli, da lahko koristimo tudi za kaj drugega, zato smo šli še v trgovino (I12). Kupili smo to, česar tukaj v Središču ne moremo dobiti (I13). Nismo koristili samo za trgovino, ne za luksuz (I14). Zraven je šla tudi moja žena (I15).«

J: »V glavnem so me peljali na preglede (J12). K okulistu (J13), enkrat sem imela nujen primer, da sem komaj predzadnji dan ugotovila, da mi je potekla evropska zdravstvena kartica in sem si šla to uredit na Zavod za zdravstveno zavarovanje v Ormož (J14). Nekje trikrat sem to koristila (J15).«

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

A: »Jaz sem bil vesel, da obstaja nekaj takega (A19) in ni mi šlo v glavo, kdo si je to zamislil (A20), da so to tako lepo uredili (A21). Da lahko pokličete in te nekdo pelje (A22). Šoferji so prijazni (A23), vse so pomagali nesti iz trgovine (A24).«

B: »To je projekt, ki so ga dobro osnovali, dobro so se spomnili (B17). Odličen je (B18), ampak menim, da ni dobro, če se preveč tega poslužuješ (B19). Jaz tega ne bom nikoli v življenju pozabil (B20). To je ena takšna usluga (B21). Drugače jaz ne bi več tega zahteval (B22). Vem, da ni dobro, da bi to preveč koristil (B23). Človek se znajde, kakor se pač ve. Ampak da bi se zanašal samo na to ... (B24) Zdaj pridem v Ormož z avtobusom (B25) ali pa me pelje sosed (B26). Sem jim res hvaležen za to (B27). Ta pomoč je bila vredna več kot cena (B28).«

C: »To je projekt, ki mu je treba dati pet zvezdic (C12), kajti pri nas je dosti ljudi, ki niso mobilni (C13), ki mogoče niti niso sposobni sami priti do trgovine (C14) in to človeku veliko pomeni (C15).«

D: »To mi je bilo všeč, da je bilo prostovoljno (D17) in da lahko izkoristiš, ko res rabiš (D18). Zdravnik je zelo nujen (D19), ostalo ni tako. Sem zadovoljna (D20).«

E: »Bilo je super (E9). Vsi so bili prijazni, šoferji (E10). Sem bila zadovoljna z obema voznikoma (E11).«

F: »Zaradi neprimernega vozila se nisem mogel peljati več kot enkrat (F8) ... Ampak so se mi prilagodili in mi potem vseeno omogočili (F9).«

G: »Je res v redu (G15). Naj samo ostane (G16). Bila sem strahotno vesela (G17).«

H: »To mi je dosti pomenilo (H13). Nisem bila toliko zgovorna, sem se dobro počutila (H14) in je bilo v redu (H15).«

I: »Meni je to dosti pomenilo (I16), saj sem se prej vozil sam z vlakom, potem pa več nisem mogel (I17). Ne smem voziti (I18). Prevozi so drugače super (I19), so dosegljivi (I20). To je dobra ideja (I21), je enkratna stvar (I22).«

J: »Prevoz mi pride zelo prav (J16). Preko telefona naročiš, se zмениš (J17). Je zelo dobrodošlo (J18) in mi starejši to zelo pozdravljamo (J19). Sem zelo hvaležna občini, da se je to organiziralo (J20) in da je to dostopno (J21), ker se starejši tudi ne najdemo (J22). Vsaka taka stvar je zelo dobrodošla (J23).«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

A: »To je tudi ena oblika druženja (A25).«

B: »Sem naletel na človeka, voznika, ki ga moram pohvaliti (B29). Vse sva se zmenila (B30) in tudi danes me še vozi, privat (B31). Vse je bilo pozitivno (B32). Dobrega človeka najdeš v sili (B33).«

C: »Sploh to, da te nekdo lepo sprejme (C16), ti nameni lepo besedo (C17). To je največ vredno (C18). Je čustveno (C19), bolj osebno (C20). Človek do človeka, kajti dandanes to pogrešamo (C21).«

E: »Oba voznika sem poznala (E12), bila sta prijazna (E13), sta domačina (E14). Eden je tudi moj sosed (E15).«

G: »Všech mi je bilo to, da se preko tega ljudje tudi družimo (G18), da lahko s kom malo poklepetaš (G19).«

H: »Sem bila zelo zadovoljna s tem (H16). Če bi bilo za plačati, bi tudi plačala (H17). Mogoče me malo teži to, da sem nekomu nekaj dolžna, ker mi je pomagal (H18). Ampak bila je priložnost, da si prosil, ker je bilo brezplačno (H19).«

I: »Voznik mi je nudil tudi spremstvo (I23).«

J: »Jaz še vedno trdim – človek do človeka (J24), tudi lažje poveš neke stvari (J25). Danes se vse ureja preko e-mailov (J26), stari ljudje pa smo nepismeni (J27). V prvi vrsti tukaj gre tudi za druženje (J28), mi stari ne smemo biti sami (J29) in se ne smemo zapustiti (J30).«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

A: »Nič ne morem reči, da bi bilo kaj narobe (A26). Vsi so bili prijazni (A27). Sem še izgubil oz. pozabil denarnico, pa mi jo je šofer šel nazaj iskat, medtem ko sem bil v ambulanti (A28).«

B: »Za prvo silo je to zelo dobro (B34) in odlično (B35). Ne vidim nikjer pomanjkljivosti (B36), ker za vse izboljšave morajo biti potem tudi finančna sredstva (B37). Naša občina je mala in to pričakovati od tam (B38) .. Sem zadovoljen s tem, kako je (B39). To je najboljše za nas, ki nimamo avtov (B40).«

C: »Kolikor sem jaz koristila, lahko povem samo pozitivno (C22). Tudi drugi so rekli, da so zadovoljni, tako vozniki kot uporabniki (C23).«

D: »Hvala bogu, nisem (D21). Ko sem klicala na občino, so mi takoj vse uredili (D22), tam sem bila na uro točno (D23).«

E: »Nič se mi ni zamerilo (E16).«

F: »Jaz sem mislil, da imajo avto, kot mora biti (F10). Potem je pa voznik prišel sem in mi rekel, da naj stopim na stolček (F11). Seveda ne morem stopiti, ker nimam noge (F12). Avto oz. kombi zame ni bil primeren (F13). Voznik me je potem peljal s svojim osebnim avtomobilom (F14). Avto bi moral biti prilagojen tudi za invalide (F15). Lahko me vozi le Rdeči križ (F16).«

G: »Kombi je mogoče malo neprimeren za starejše (G20). Za tiste, ki so še gibljivi, je še dokaj dobro (G21). Težko je priti gor, je visoko (G22).«

H: »Nič ni bilo narobe (H20). So me odpeljali, počakali in pripeljali nazaj (H21).«

I: »Avto, takšen kot je, se jaz težko spravim vanj (I24). Enkrat je po nas zato prišel voznik s svojim osebnim avtomobilom (I25). Rabim prilagoditve (I26). Tudi z roko se ne morem prijeto in zato ne morem v avto (I27).«

J: »Jaz nimam slabih izkušenj (J31). Mogoče to, da sicer piše, da moraš javiti dva dni prej, a če pride sila ... (J32) No, ampak tudi to se je dalo uskladiti, ker je več šoferjev na razpolago (J33). Mislim, da to ne bi smela biti kakšna ovira.«

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo projekta v prihodnosti?

B: »Predlog bi mogoče bil to, da bi tiste, ki so res bolni in nimajo prevoza, npr. do Maribora peljali enkrat na leto, kot pa ene in iste večkrat na mesec na banko v Ormož (B41). Eni ljudje so takšni, da če jim nekaj nudiš, potem mislijo, da je to njihovo, da je to samo za njih in da to morajo koristiti (B42). Vozijo tudi ljudi, ki bi še lahko šli na avtobus do Ormoža (B43). Mene bi zdaj bilo sram, če bi moral iti na občino in jih prositi, da me peljejo do Ormoža (B44).«

C: »Na podlagi tega, kar nam lahko nudi občina, mislim, da je to maksimalno, kar nam lahko dajo (C24). Konec koncev en avto ni poceni, vzdrževanje ... (C25).«

D: »Nimam predlogov (D24). Je v redu tako, kot je (D25).«

H: »Nimam nobenih predlogov (H22). Mogoče je bilo edino to, da niso vozili do Ptuja, samo do Ormoža (H23). Daljše relacije ni bilo. Ko sem hodila na Ptuj, me je peljal Rdeči križ (H24). Do Ormoža me je peljal tudi sosed (H25), nazaj sem šla v taksijem (H26).«

I: »Dobro bi bilo, da bi občina imela še kakšen osebni, nizki avto (I28). To ne rabi biti ne vem kako drag avto (I29).«

J: »Sem pristaš tega, da se ne pelje samo en, da se zmenimo ljudje (J34). Nerodno je peljati samo enega. Če na primer gremo v trgovino, se ljudje zmenimo – en bo dalj časa neko stvar kupoval ali bo pri zdravniku, malo počakaš (J35). Nam upokojemcem se pa res nikamor ne mudi (J36). V ta kombi gre več ljudi (J37). Sem pristaš dogovora. Vse se da zmeniti in organizirati. Ampak mi smo zdaj navajeni usesti se v avto (J38), ne biti odvisen od nikogar (J39), nikogar prosjati (J40). To ni prosjačenje, to je dogovor. Saj smo domačini (J41).«

»Medgeneracijsko druženje bi bilo še sploh pozitivno (J42), če bi se vključili mladi (J43). Zdaj se družimo mi stari in ne delamo nič drugo, kot »jamramo« (J44). Mlad človek je drugače dostopen, drugače razgledan (J45). Rabimo mlade ljudi, rabimo nov čas (J46). Na nek način te to »bremza« (J47). Dobro je, da veš, če se lahko v sili kam obrneš, da ti lahko mlad človek pride nasproti (J48). Tudi za mlade bi to bila dobra izkušnja, da bi drugače gledali na starost (J49).«

TRAJNOST PROJEKTA

Bi v prihodnosti še izbrali takšno obliko pomoči in zakaj da/ne?

A: »Da, še bi (A29). Če bi prišlo kaj takega in bi bila sila (A30).«

B: »Ne rečem, da če se bo projekt izvajal, ga ne bi več prosil, da me pelje (B45), ampak to je tista skrajna sila (B46).«

C: »Če se bo projekt izvajal, bi se še udeležila (C26), dostikrat res pride tako, da svojci ne zmorejo peljati (C27).«

D: »Če bi rabila, bom še koristila (D26). Želela bi, da bi se ti prevozi nadaljevali za nas starejše (D27), za nujne primere (D28).«

E: »Bi, če bi kaj rabila (E17).«

G: »Absolutno, da (G23).«

H: »Še bi (H27). Starejši ljudje to vedno potrebujejo (H28).«

I: »Seveda (I30). Zdaj sva res odvisna od tega (I31). Gospa iz občine naju je že klicala, zakaj trenutno nič ne koristiva prevozov (I32). Na vsake 14 dni bi ta prevoz zagotovo potrebovala (I33).«

J: »Absolutno bom še izkoristila (J50), ker sem primorana (J51), tudi mogoče za kakšno drugo stvar (J52). Je le mesto (J53). Mogoče včasih tudi za kakšen večji nakup (J54).«

POLOŽAJ STARIH LJUDI

S kakšnimi težavami/omejitvami se srečujete v vsakdanjem življenju, če se osredotočimo na dejstvo, da bivate v bolj oddaljenem, ruralnem kraju?

A: »Oba sva stara (A31), na samem (A32), nikamor ne greva (A33). Do ničesar ne moreva (A34). Nekoga prositi, da ti nekaj prinese (A35) in naredi, tega ni (A36). Hčerka, če pride domov, pride za 2–3 ure, je tudi ne morem siliti (A37). Če rabiva pomoč, je ne dobiva od sosedov (A38). Če se zgodi kakšna nesreča, že ... (A39) Ostale stvari pa ne, npr. za iti na banko (A40). Nimava nikogar takega, ki bi ga lahko prosila, da nama kaj zrihta (A41). Najhuje je za zdravila, že ko kličeš (A42). Včasih je zasedeno, včasih rečejo, da treba poklicati kasneje, da recepta

ni ... (A43) Potem pa spet nimam nikogar, da bi šel po to (A44). Da pa bi vedno klical za te prevoze, da bi mi pomagali, bi mi bilo nerodno (A45). Dvakrat sem se peljal že s taksijem (A46), ki pa ga je treba plačati (A47). Ampak čaka te ne (A48), tudi čakanje stane (A49).«

B: »Jaz, hvala bogu, zaenkrat še ne doživljam nobenih omejitev (B47). Pri zdravniku in na občini lahko prideš normalno notri, je poskrbljeno tudi za invalide (B48). Nimamo prave kmetijske trgovine (B49), nimamo banke (B50), tako da moraš iti v Ormož. Midva sva recimo morala iti po osebne izkaznice, tega ne moreš dobiti pri nas (B51). Sva šla z avtobusom (B52).«

C: »Vsak upokojenec je bolj tako – omejen (C28). Ne moreš si predstavljati, da je to res. Ko sem šla v penzijo, sem se vprašala Bom jaz to zmogla? (C29) Če primerjam svojo plačo nekoč in svojo penzijo ... (C30). Zaenkrat še nekako gre. Če bi se to dalo in bi tukaj dobili zdravnika za osem ur, bi tudi marsikdo hodil sem in ga imel pred nosom (C31). Vendar vse to ni tako lahko narediti, kot je lahko reči. Ormož spet ni tako daleč, če pa si vezan in odvisen od drugega, potem je daleč (C32). Do lani sem se vozila tudi s kolesom (C33), dokler si nisem poškodovala roke (C34). Zdaj ne upam iti, zaradi svoje varnosti in varnosti drugih (C35).«

D: »Problemi, seveda.. Skrbi me za zdravje (D29). Gibljem se še kolikor toliko lahko (D30), imam že tudi obrabljene kolke (D31), uporabljam bergle (D32). Starost prinese marsikaj (D33). Paziti moram, da ne padem (D34). Zunaj uporabljam dve palici (D35).«

E: »Nerodno je priti npr. do banke (E18). Ne vem niti, kdaj banko odprejo in podobne stvari (E19). Zato sem si uredila, da mi pokojnino prinese poštar domov (E20). Pri tem mi je pomagala sokrajanka, ki dela na banki in me je peljala na Ptuj, sva takoj tam vse uredili (E21). To mi je še zdaj tako lepo, da ne rabim na to nič misliti. Tudi z bankomatom se nič ne razumem, pa mi je kazal že sin in še ena gospa (E22). Se nič ne razumem, kje je kaj (E23). Pozabim vse (E24). Gibalno sem že kar omejena (E25).«

F: »Ne vem, če bi kdo lahko živel tako, kot živim jaz – brez noge (F17). Živim, kot pač živim, in to doma. Naredim si, kolikor si pač lahko. Ne morem po stopnicah (F18). Večkrat sem že padel z vozička (F19). Manjka mi tudi družba (F20). Sem skoraj 24 ur na dan sam (F21). Nihče tudi nima časa, da bi mi kaj pomagal ali naredil (F22). Sosed mi je rekel že dlje časa nazaj, da bo pokosil, pa še zdaj ni (F23). Danes pa tudi nobena pomoč ni več brezplačna (F24).«

G: »Sem, kako bi rekla, odrezana od sveta (G24). Dostikrat so mi pomagali nositi kaj iz trgovine (G25). Hodila je k meni sokrajanka, preko projekta Starejši za starejše (G26). Ona je potem hodila k meni in me vprašala, kaj rabim (G27). Tudi ena druga gospa še mi včasih zdaj kaj prinese (G28). Ni pa enako, kot če bi šel sam v trgovino (G29). Se včasih še kasneje kaj spomnim, da bi še rabila (G30). Ko mi prinesejo, ne morem še enkrat reči, da naj grejo jutri še enkrat (G31). To je hudo. Včasih še odidem sama, z berglo (G32). V naši ulici se tudi ne moreš na nikogar zanesti (G33). Sosed mi včasih pokosi in kaj pomaga (G34), ostali pa ne (G35). Ni niti ene ženske, ki bi kaj pomagala (G36).«

H: »Bivanje je zaenkrat še v redu in sem v redu (H29). Če rabim kaj iz trgovine, gre sin s kolesom in mi je to zaenkrat še omogočeno (H30). Sin je zdaj bil doma, zaradi korone, sedaj bo doma še en mesec, potem bo sigurno šel nazaj v službo, takrat bo težje (H31). Vse ostalo, kar je v Ormožu, tudi lahko reši sin (H32). Zdaj sem bila tudi s kolkom na operaciji (H33) in mi je hodila na dom previjati patronaža (H34). Težko se spravim v avto in mi je težko (H35), zato sem prosila, če lahko pridejo domov.«

I: »Težko urejam že tudi stvari okrog hiše, fizično ne zmorem (I34). Ljudje tudi niso vedno pripravljeni pomagati (I35).«

J: »Sem še zelo aktivna (J55). Hodim na proslave, dogodke in se družim, kjer pač lahko (J56). Skušam vzdrževati svoje družabno življenje (J57) in poskušam biti »nezamorjena« (J58).«

Za kakšne oblike podpore in pomoči, ki bi vam omogočile čim bolj kakovostno bivanje doma, bi se odločili v prihodnosti, če bi to bilo potrebno?

A: »Zaenkrat še nič, zdaj še gre (A50). Nikoli ne veš, kaj pride – bolezen, nesreča (A51).«

B: »Če bi lahko, bi raje koristil pomoč na domu, kakor pa šel v dom (B53). Dokler se lahko giblješ, raje pomoč na domu. Je pa vprašanje glede denarja (B54). Če nimaš penzije, je to težje (B55) in bo nekdo to moral plačati (B56). Tukaj ne moreš nekaj veliko zahtevati ali prositi, več kot je dovoljeno (B57), ker je manjša občina in ni veliko denarja (B58). Dokler bi lahko sam, ne bi nikogar za nič prosil (B59). Če bo tukaj kdaj dom, bi hišo prodal, ko ne bi moral več, bi šel v dom (B60). Moraš se truditi, ko se »zapustiš«, tudi ni več dobro.«

C: »Če ostane tako, kot je, če mi služi zdravje še naprej ... Če bi postala nepokretna, si doma tako ne morem plačati (C36), sem breme občini, ker svojih otrok nimam (C37). Za občino nisem dala nič, ker sem iz druge občine. Je pa tudi vprašanje, kakšna starost te čaka. (C38) Če boš invalid, če boš v postelji ... Dom izvaja tudi nego na domu (C39), vendar če nekdo potrebuje 24-urno pomoč, to ni dovolj (C40). Dostikrat se sprašujem, zakaj so domovi tako dragi. (C41)«

D: »Zdravnik mi je že svetoval, da bi mi domov vozili kosila oz. malice (D36). To je zdaj za začetek.«

E: »Težko rečem. V starosti se stvari lahko zelo hitro spremenijo (E26). Gledam možovo sestro, ki je doživela kap. Sedaj jim pomaga ena gospa iz sosednjega kraja. Vedno sem rada hodila tja, sedaj pa mi je tako hudo to gledati. Je v postelji in mi je brez pomena, da jo hodim gledat. Težko rečem, če bi jaz sama koristila to pomoč na domu (E27). Če bi mogoče prišla vsaj zjutraj socialna delavka in me uredila (E28). Sin dela in ne more pustiti službe (E29), že tako ima majhno plačo (E30). Ne vem, kaj bi naredila (E31). Dom je tudi drag (E32).«

F: »Hodil sem že v dom, da sem tam videl, kako je (F25). Vozili so me gasilci (F26). Doma je še vedno lepše (F27). Bil sem v Soči in takrat so želeli, da bi šel v dom, pa se nisem odločil. Pomoč na domu že koristim (F28), hodijo trikrat na teden, dostavijo mi tudi hrano od tam (F29). Rad bi, če bi kdo prišel, da bi spila kakšno kavico, da bi se malo pogovarjala (F30). Če pogledam Maribor ali Ljubljano, tam imajo več vsega (F31). Mi pa smo, kot da bi bili nekje »na tleh« (F32).«

G: »Če bi res kdaj kaj potrebovala, bi se potem pozanimala. Dom je drag (G37). Tudi za to pomoč na domu ne vem, če bi jo zmogla plačevati sama (G38). Hčerka, ki je v Mariboru, me vabi, da bi prišla živeti k njej (G39). Zdaj pa odidi kar tako od doma (G40). Ne morem zapustiti doma (G41). Mogoče sem trmasta. Najraje bi šla k hčerki, ker je tudi po duši najbolj podobna meni (G42). Je v Ljubljani, vendar živi v bloku, tja pa ne morem (G43).«

H: »Poznam pomoč na domu, v dom pa ne bi šla, ker je penzija premajhna (H36) in bi sinova morala plačevati (H37). Za pomoč na domu bi se težko odločila, težko rečem (H38). Ne vem kaj bo, lahko te že jutri ni več (H39).«

I: »Zaenkrat še ne. V sklopu projekta Starejši za starejše naju obišče vsako leto sokrajanka (I36). Pride na dva meseca, da vidi, kako sva (I37). Ostalega še nisva koristila. Finančno tudi ne vem, če bi to šlo skozi (I38). Doma si ne moreva privoščiti (I39). Pomoč na domu bi koristila, tudi če bi to bilo eno uro na dan (I40). Če bi mogla, bi. Za starejše kot sva midva, bi bilo v redu tudi to, da bi se organizirala pomoč, da bi ljudje prišli pomagat, prostovoljci (I41).«

J: »Včasih bi potrebovala pravo, formalno pomoč (J59). Če bi človek res nujno potreboval, da ne bi mogel priti po stopnicah ... Problem je tudi finančno vse (J60), tudi organizacijsko (J61). Problem je tudi čas (J62).«

b) Vozniki prostovoljci

VKLJUČITEV V PROJEKT

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

K: »Kot prostovoljec v vseslovenskem projektu Starejši za starejše v Društvu upokojencev Središče ob Dravi sodelujem že vrsto let (K1) in s pogovorom starejših sem ugotovil, da njihovi otroci oz. drugi družinski člani pogosto nimajo časa, da bi jih peljali k zdravniku, v trgovino ali po drugih opravkih (K2).«

L: »Za sodelovanje sem se odločil, ker čutim, da sem se dolžan odzvati na tako pobudo (L1).«

M: »Za sodelovanje sem se odločil, ker želim pomagati pomoči potrebnim starejšim (M1).«

N: »Za ta projekt prostovoljca sem se odločila zaradi sebe, ker mi je to užitek (N1) in pa tudi zaradi starostnikov, ki potrebujejo pomoč (N2).«

O: »Potem, ko sem ostal sam, sem naenkrat imel veliko prostega časa, ki sem ga moral nekako zapolniti (O1). Vključil sem se v razna društva oz. postal aktivnejši (O2).«

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

K: »Pomagati ljudem, ki potrebujejo pomoč (K3), včasih tudi samo pogovor (K4).«

L: »Za mene je to pomenilo v glavnem to, da sem lahko pomagal pomoči potrebnim (L2).«

M: Z mojega vidika predvsem to, da tudi po upokojitvi ostanem aktiven v družbeni skupnosti (M2).«

N: »Izkušnja, ki jo pridobiš pri tem, je zelo čustvena (N3), saj vidiš, kako starostniki doživljajo vse te spremembe, ki jih niso vajeni (N4).«

O: »Vključitev med voznike prostovoljce je zelo pozitivna izkušnja (O3), ker lahko koristno izrabim čas (O4) in hkrati pomagam pomoči potrebnim (O5).«

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

K: »Dobro stran vidim predvsem v medsebojni pomoči (K5), kajti nikoli ne veš, kdaj boš pomoč potreboval tudi sam (K6).«

L: »Tukaj bi povedal enako kot pri prejšnjem vprašanju. Prednost vidim v tem, da sem lahko pomagal tistim, ki zares potrebujejo pomoč druge osebe (L3).«

M: »Omogočati starejšim, da imajo v vsakem trenutku možnost brezplačnega prevoza do svojega zdravnika ali drugam (M3).«

N: »Pozitivna stran tega projekta je predvsem, da se starostniki zavedajo, da jim bo nekdo nudil pomoč, ki jo bodo potrebovali (N5).«

O: »Občutek, da nekomu pomagaš, je prijeten (O6). Da obstajajo ljudje, ki so hvaležni za pomoč, je tudi lepo (O7).«

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

K: »Mislim, da je pomanjkljivost samo ta, da zaradi neprimernega vozila ne moremo nuditi pomoči ljudem, ki so gibalno ovirani oz. invalidi na vozičku (K7).«

L: »Pri nekaterih sem opazil, da mogoče izkoriščajo to priložnost (L4), saj imajo tudi svoje bližnje, ki bi jim lahko naredili to uslugo (L5).«

M: »Projekt kot tak je dobro zasnovan (M4) pa tudi izvajamo ga korektno (M5) in vestno (M6). Le vozilo, s katerim opravljamo prevoze, v določenih primerih ne ustreza potrebam (M7), saj so uporabniki v večini primerov gibalno omejeni (M8).«

N: »Zaenkrat še nisem naletela na nobeno pomanjkljivost (N6).«

O: »Pomanjkljivosti ni veliko. Mogoče dostop do posameznih uporabnikov (O8) pa sodelovanje v zdravstvenih ustanovah bi lahko bilo boljše (O9). Včasih je potrebno neprimerno dolgo čakati na obravnavo (O10).«

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo projekta v prihodnosti?

K: »Po možnosti nabavo vozila, primernega tudi za invalide (K8).«

L: »Menim, da je prostovoljne pomoči potrebnih mnogo več naših občanov (L6), ampak, da o tej možnosti niso obveščeni (L7).«

M: »Mogoče bi bilo potrebno pristopiti k nabavi primernejšega vozila (M9).«

N: »Moji predlogi so, da bi se na nekakšen način pridobila sredstva za starostnike in tudi za nas, za kako pomoč na domu, da bi lahko šel k njim na kaki pogovor, jim kaj postoril (N7). Hočem reči, da bi se lahko tudi zaposlil na tem področju in z veseljem opravljal delo (N8).«

O: »Če se razrešita prejšnji dve pomanjkljivosti, torej lažji dostop do uporabnikov (O11) ter zdravstvenih storitev (O12), večjih težav ne vidim. Mogoče v bodočnosti kakšen manjši osebni avto za te namene (O13).«

TRAJNOST PROJEKT

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljci v ta projekt in zakaj da/ne?

K: »Da (K9).«

L: »Da, bi se (L8). Rad grem med ljudi (L9), ker sem eden od tistih upokoјencev, ki si vzamejo čas za vse in nikoli ne rečem, da nimam časa (L10).«

M: »Da (M10).«

N: »Vedno bi se vključevala v dobrodelne projekte prostovolјec za starostnike (N9), ker če delaš s srcem (N10) in dušo, je to to (N11).«

O: »Da, vedno (O14), dokler bi bil sposoben za tako delo (O15).«

PROSTOVOLJSTVO

V čem vidite svoj lasten prispevek kot prostovolјec/-ka?

K: »Z našo pomočjo starejšim zagotavljamo, da so lahko čim dalj časa v domačem okolju (K10), kar jim veliko pomeni (K11). Bojijo se, da bodo morali iti v domove za starejše (K12), kar jim finančno stanje to pogostokrat onemogoča (K13). Ne bi pa bili radi v breme otrokom (K14), pa tudi ne lokalni skupnosti (K15).«

L: »Sem človek odprtega srca (L11) in z veseljem naredim takšno uslugo (L12).«

M: »Splošno zadovoljstvo uporabnikov (M11) in nas vseh z občinsko upravo na čelu (M12).«

N: »Delo s starostniki mi je v veliko zadovoljstvo (N12), ker vedo pokazati hvaležnost (N13) in v tej meri jim jo tudi vračam (N14). Veliko ti tudi povedo (N15), predvsem kake izkušnje so imeli v mladosti (N16). Kot posameznica prostovolјka jim nudim vse, za kar me prosijo (N17), da sem jim tisti trenutek v oporo (N18). Vsakemu posebej pa se maksimalno posvetim (N19) in ga poslušam (N20).«

O: »Največji del prispevka je v času, ki ga imam na pretek (O16), v znanju (O17) in vedenju (O18), ker je včasih potrebno komu pomagati tudi z različnimi informacijami (O19).«

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovolјsko delo?

K: »Prijaznost (K16), potrpežljivost (K17), čas (K18) in znati poslušati (K19).«

L: »Posameznik mora imeti lastnosti, ki sem jih omenil že prej, da torej človeka takšno delo veseli (L13), da ima dobre namene (L14), da je odprtega srca (L15).«

M: »Človek mora biti zanesljiv (M13), dober voznik (M14), nesebičen (M15), pošten (M16) in mora imeti čut do starejših, pomoči potrebnih (M17).«

N: »Moje mnenje je, da predvsem veselje do tega dela (N21), dobra volja (N22), humanost (N23), predanost (N24), čustvenost do soljudi (N25) in še in še ...«

O: »Biti mora prijazen (O20), komunikativen (O21), ustrežljiv (O22), potrpežljiv (O23).«

c) Izvajalec projekta

POBUDA ZA PROJEKT

Kako je prišlo do pobude za projekt?

P: »Prvo pobudo za prevoz starostnikov je pred približno tremi leti (P1) podal občan, ki je živel v Nemčiji in se je v času upokoјitve vrnil sem, domov (P2). Ta projekt so izvajali tam, kjer je živel prej in je tudi sam bil voznik prostovolјec (P3). V začetku leta 2019 smo to idejo obudili (P4) in jo je podžupan občine začel pripravljati.«

»Na naši občini smo prepoznali potrebe starih prebivalcev po mobilnosti (P5), saj omejena mobilnost pogostokrat vodi v izoliranost (P6) in osamljenost (P7), zlasti tistih, ki prihajajo iz oddaljenih naselij (P8) – Šalovci, Godeninci, Obrež, tudi Grabe in Središče ob Dravi. Stari ljudje imajo zaradi oddaljenosti (P9), slabih prometnih povezav (P10) ali gibalne omejenosti (P11) le redko možnost zapustiti svoj dom (P12). Težava je tudi v tem, da nimajo avta (P13) (Občina Središče ob Dravi, 2019).

»V tem času so podoben projekt že izvajali po nekaterih občinah v Sloveniji (P14).«

CILJI PROJEKTA

Katerim ciljem je sledil projekt pred začetkom izvajanja?

P: *Osnovni cilji projekta so:*

- stare ljudi spodbujati k aktivnosti (P15), tako da lahko sami uredijo opravke (P16),
 - sodelovanje (P17), saj vozniki prostovoljci zraven prevoza starim ljudem nudijo tudi druženje (P18) in pomoč pri opravkih (P19), kot sta npr. spremstvo (P20) ter pomoč pri prenašanju težjih stvari (P21),
 - s sodelovanjem voznikov in uporabnikov vzpostaviti tudi »prijateljstvo« (P22),
 - povezovanje, s katerim se omogoča, da stari ljudje, ki živijo izven središč in večjih krajev, niso izključeni iz družabnega življenja (P23),
 - nadomeščanje pomoči družinskih članov (P24), ki vodi tudi v medgeneracijsko povezovanje (P25), zaupanje (P26) in sodelovanje.
- (Občina Središče ob Dravi, 2019).

Katere cilje ste po vašem mnenju uspeli doseči v dosedanjem času izvajanja projekta?

P: »Cilji so ne glede na rok trajanja projekta doseženi (P27). Vsi, ki so to pomoč potrebovali, so jo dobili (P28).«

INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROJEKTU

Na kakšen način ste obvestili širšo javnost o projektu oz. o možnosti vključitve v projekt?

P: »Obvestili smo jih tako, da je bil poziv o začetku projekta poslan v vsa gospodinjstva (P29), objavljeno je bilo v občinskem glasilu Sredica (P30), v lokalnem časopisu Štajerski tednik (P31), na internetni strani občine (P32), o projektu pa so obveščali tudi izvajalci projekta Starejši za starejše na terenu (P33). V vsakem kraju imajo ljudi, ki jih obiskujejo, in so jim o tem sporočili (P34). Obveščenost je bila, da pa vsaka informacija do vsakega ne pride, pa tudi drži (P35).«

V kolikšni meri ste zadovoljni z odzivom ljudi?

P: »Zadovoljni smo z odzivom vseh (P36), bil je dober odziv voznikov (P37). Občina je mala, tako da je odziv bil dober (P38). «

TRAJNOST PROJEKTA

Kakšne so možnosti za izvajanje projekta v prihodnosti?

P: »Projekt se bo sigurno izvajal še naprej (P39), saj ima občina visok delež starejšega prebivalstva (P40). Občina namerava v letu 2012 kupiti novo vozilo za izvajanja prevozov (P41). Potrebe sigurno so (P42). «

POLOŽAJ STARIH LJUDI

Kako ocenjujete položaj starih ljudi v vaši občini?

P: »Občina ima visok delež starejšega prebivalstva (P44). Imamo splošno (P44) in zobozdravstveno ambulanto (P45), lekarno (P46), za ostale storitve je potrebno iti v Maribor (P47), na Ptuj (P87). Kar aktivno je Društvo upokojencev (P49), ki organizira druženja (P50), prireditve (P51), obiskujejo nemočne prebivalce (P52).«

»Avtobusno povezave so, vendar so slabe (P53), le dopoldan (P54). Za starejše, ki se ne morejo več toliko gibati, je to kar problem (P55). Živimo na podeželju (P56). Povezave z vlakom so še slabše (P57).«

Katere storitve, dejavnosti ipd. ocenjujete, da v vaši občini primanjkujejo za potrebe starih ljudi?

P: »Projektov medgeneracijskega sodelovanja, ki tečejo v okviru vseh treh občin, je veliko (P58). Večje ali mestne občine imajo več možnosti (P59), na primer tudi več kulturnih dogodkov. Večja mesta lahko nudijo več (P60). Glede na to, da smo mala občina, imamo dosti dostopnih zadev (P61). Namen projekta je tako bil, da ravno s tem prevozom omogočimo, da npr. lahko pridejo do specialistov nekje na bolj oddaljenem kraju (P62). Če torej pogledamo s tega vidika, ravno ta projekt omogoča dostopnost do storitev, ki jih tukaj ni (P63).«

»Za pomoč na domu ima občina sklenjeno koncesijo z domom Ormož, tako da to je omogočeno (P64).«

»Razmišljamo, da bi v sklopu doma Ormož bilo organizirano dnevno varstvo za starejše, tukaj pri nas (P65). To predstavlja tudi možnost medgeneracijskega centra (P66).«

»Naše društvo ima več sekcij, imajo več društev (P67), nudijo tudi izlete (P68), športna druženja (P69).«

9.6 Priloga št. 6: Odprto kodiranje

a) Stari ljudje

VKLJUČITEV V PROJEKT

Kje ste izvedeli za možnost vključitve v projekt?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Po pošti, ko je prišel poziv.	preko javnega poziva	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
A2	Klicala sem na občino, oglasila se je prijazna gospa in to uredila naprej, organizirala.	hitra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
A3	Povedali so mi, kateri dan kdo vozi, so imeli že razpored.	vnaprej sestavljen urnik razpoložljivih voznikov	prednosti projekta	zadovoljstvo
B1	Šel sem na občino, za katero delam križanke in za te prevoze nisem prej vedel.	na občini	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
B2	Tam sem to omenil in je tajnica občine rekla, da se bodo probali zmeniti, da bi to probali urediti.	odzivnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
B3	Poklicali so voznika in naslednji dan so me že klicali, da so mi uredili prevoz.	hitra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
C1	Prej sem veliko sodelovala pri upokojencih, tam se zvedela za to.	v Društvu upokojencev Središče ob Dravi	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
D1	Domov sem dobila obvestilo po pošti, da imamo upokojenci možnost za prevoz.	preko javnega poziva	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
E1	Domov sem dobila papir.	preko javnega poziva	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
F1	Izvedel sem iz časopisa, Štajerskega tednika.	v lokalnem časopisu	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
G1	Ena ženska mi je povedala v pogovoru.	v pogovoru z drugimi	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
H1	Lani je domov prišla pola, letak.	preko javnega poziva	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
H2	Potem sem morala poklicati na občino dva dni prej, da so me potem peljali.	predhodna najava	prednosti projekta	zadovoljstvo

I1	Po pošti je prišlo obvestilo, da je možno koristiti.	preko javnega poziva	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
J1	Sem članica Društva upokojencev, ne vem, ali smo imeli občni zbor ali kakšno druženje in sem verjetno tam to izvedela.	v Društvu upokojencev Središče ob Dravi	seznanitev s projektom	vključitev v projekt
J2	V pogovoru med ljudmi sem to izvedela, si povemo novice, tudi o tem, kaj se v kraju dogaja.	v pogovoru z drugimi	seznanitev s projektom	vključitev v projekt

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A4	Avta več nimam.	brez avta	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
A5	Včasih pride hčerka iz Maribora, ji naročiva in nama kupi, kar potrebujeva.	pomoč hčerke pri nakupih	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
A6	Operiran sem bil na kolku,	operacija kolka	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A7	na očeh	operacija oči	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A8	in imam spodbujevalec srca.	spodbujevalec srca	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A9	Sem še vozil avto, vendar sedaj več ne upam, lahko se zgodi kaj meni, pa tudi drugim.	ogrožanje svoje varnosti in varnosti drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A10	Boljše, da ne grem na cesto.	nezmožnost vožnje	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A11	Hudo je, če moraš kam iti, pa nimaš nikogar, da bi ga poklical.	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	položaj starih ljudi
A12	Ko sva prodala avto, je bilo, kot da bi mi nekdo odrezal noge.	prodaja avta	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
A13	Tedaj komaj čutiš bolečino.	bolečina ob izgubi avta	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B4	Vsak mesec imam v Mariboru kontrolo, lani sem jo imel večer in	pozen zdravstveni pregled	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

	kako sedaj priti zvečer ob petih v Maribor.			
B5	Ne vozijo vlaki,	nedostopnost vlakov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B6	ne vozijo avtobusi	nedostopnost avtobusov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B7	pa še bolan sem,	bolezen	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B8	Drugače me vozijo okrog tudi drugi sokrajanjani,	prevoz sokrajanov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B9	tudi sorodniki,	prevoz sorodnikov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B10	ki jim plačam,	plačevanje prevoza drugim	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B11	vendar za tisti dan ni bilo nikogar, ki bi me lahko.	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
B12	Dopoldan so še dobre povezave, popoldan pa je težko priti.	nedostopnost avtobusov popoldan	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
C2	Takrat, ko sem jaz to rabila, sem hodila na injekcije, ker imam težave z išiasom.	bolečine v hrbtenici	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
C3	Čez teden ni bil problem, ker je avtobus,	nedostopnost avtobusov med vikendi	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
C4	tudi svojci, moja nečakinja, je rekla, da me peljejo.	prevoz sorodnikov	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
C5	Sem rekla, da dokler sem sama pri močeh, grem sama.	uporaba avtobusa	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
C6	Ampak, ker je to bilo v soboto, ni bilo avtobusa.	nedostopnost avtobusov med vikendi	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
C7	Šla sem na občino, povedala in so rekli, da ni problem.	odzivnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
C8	Voznik je prišel sem do mene, me peljal do ambulate, me počakal in pripeljal domov.	dobra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
C9	Med vožnjo me je še vprašal, ali imam kakšne želje, da me npr. pelje še v trgovino.	več opravkov hkrati	prednosti projekta	zadovoljstvo
D2	Nimam svojega prevoza.	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

D3	Sosedje imajo veliko kmetijo in veliko dela	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
D4	in jih sin niti ni upal prositi, da bi me peljali.	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
D5	Če kam greš, moraš čakati, se npr. pri zdravniku lahko zavleče.	čakanje med opravki	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
D6	Sedaj, ko rabim k zdravniku, pokličem kar tega prevoznika in pride.	odzivnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
D7	Včasih me je sicer peljal sosed	prevoz sosedov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D8	pa tudi zet od hčerke.	prevoz zeta	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D9	To je bolj redko,	redka pomoč sorodnikov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D10	on dela v različnih izmenah pa je tudi dosti odsoten.	odsotnost zeta od doma	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D11	Če rabim kaj iz trgovine, me odpelje tudi vnuk,	prevoz vnuka	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D12	to je enkrat na mesec, da imam potem za dalj časa.	nakup za dalj časa	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
D13	Tudi bencin ni poceni.	drag bencin	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
E2	Sin me ni mogel peljati.	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
E3	So takoj vse organizirali.	hitra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
E4	Medtem, ko sem tam čakala, mi je on (voznik) dal svojo telefonsko in ko sem končala, ga je poklicala medicinska sestra.	dobro sodelovanje	prednosti projekta	zadovoljstvo
E5	Včasih me zapelje tudi sin,	prevoz sina	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
E6	vendar ker dela, nima vedno časa.	odsotnost sina od doma	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
F2	Živim sam,	sam v gospodinjstvu	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
F3	sem invalid.	invalidnost	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
F4	Nimam drugih svojcev.	brez svojcev	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt

F5	Sestra pride enkrat na teden in mi prinese kaj iz trgovine, ostalo pa nič.	redka pomoč sestre pri nakupu	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G2	Enkrat sem bila v stiski.	stiska	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G3	Zvečer sem imela zdravnika v Ormožu.	pozen zdravstveni pregled	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G4	Ne morem z avtobusom,	nedostopnost avtobusov	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G5	ne morem z vlakom.	nedostopnost vlakov	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G6	Tudi do železniške postaje pri nas je daleč	oddaljenost od železniške postaje	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G7	in potem tudi v Ormožu s postaje do mesta.	oddaljenost od železniške postaje do mesta	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G8	Sem enkrat hodila na vlak, ampak je tudi nerodno priti gor na vlak po visokih stopnicah.	neprilagojena uporaba vlakov	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G9	Če treba, plačam prevoz od Ormoža do Ptuja.	pripravljenost plačati prevoz	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
G10	Imam tri hčerke, ena je v Mariboru,	oddaljenost hčerk	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G11	ena celo v Ljubljani.	oddaljenost hčerk	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
G12	So daleč.	oddaljenost hčerk	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H3	Imela sem poškodovano nogo,	poškodba noge	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H4	skoraj dva meseca je trajalo,	dolgotrajna poškodba	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H5	da so previjali,	zdravljenje	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H6	nazadnje so mi še obsevali.	zdravljenje	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H7	Avta sin ni imel.	sin nima avta	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H8	Sosede sem klicala, vedno me niso mogli peljati,	nedostopna pomoč drugih	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
H9	vendar so me prej večkrat tudi oni peljali.	prevoz sosedov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
H10	Drugi sin pa ima avto, vendar je v službi in tudi ne more dostikrat.	odsotnost sina od doma	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
I2	Imam zdravniško predpisano, da ne	nezmožnost dolge hoje	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt

	smem hoditi več kot 200 m.			
I3	Prej sem vedno moral nekoga prositi.	odvisnost od pomoči drugih	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
I4	Naši so predaleč, v Ljubljani.	oddaljenost sorodnikov	motivi za vključenost v projekt	vključitev v projekt
I5	Na občino je klicala žena in povedala, kdaj rabimo prevoz.	predhodna navaja	prednosti projekta	zadovoljstvo
I6	Do zdaj sva bila vedno odvisna od sosedov,	prevoz sosedov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
I7	še zdaj včasih sosedu prinese kaj iz lekarne iz Ormoža.	pomoč sosede pri prinašanju zdravil	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
I8	Včasih naju pelje kam tudi sin.	prevoz sina	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
J3	Mi, starejši smo danes odrezani.	izoliranost	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J4	Avtobusov ni,	nedostopnost avtobusov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J5	vlakov ni.	nedostopnost vlakov	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J6	Jaz sem sama,	sama v gospodinjstvu	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J7	k meni pridejo otroci tri- do štirikrat na leto.	redki obiski otrok	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J8	Jaz ne morem takrat reči, da sem bolna, če nisem.	nepredvidljivost bolezni	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J9	Imela sem star avto in to, da se enkrat ali dvakrat na mesec peljem v Ormož, ni računice.	redka uporaba lastnega avta	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J10	Še vedno trdim, da starejši kot si, manj si sposoben voziti.	nezmožnost vožnje	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
J11	So ljudje, ki so sposobni še voziti, vendar se jaz več nisem čutila sposobne.	nezmožnost vožnje	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

Za kakšna opravila ste potrebovali prevoz?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A14	Nekje štirikrat so me peljali.	štirikrat	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt
A15	Peljali so me do ambulante,	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
A16	v lekarno	lekarna	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt

A17	in na banko.	banka	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
A18	In v trgovino.	trgovina	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
B13	Prevoz sem koristil samo enkrat,	enkrat	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt
B14	za potrebe kontrole.	zdravstveni pregled	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
B15	Pustim, da sedaj lahko koristijo tudi drugi.	nepohlepnost	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt
B16	Meni so s tem »šli na roko«.	velika usluga	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C10	Prevoz sem koristila enkrat,	enkrat	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt
C11	sem koristila za zdravstvene zadeve.	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
D14	Za zdravstvene storitve,	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
D15	šla sem k zdravniku,	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
D16	tudi za trgovino.	trgovina	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
E7	Prvič so me peljali na odvzem krvi.	odvzem krvi	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
E8	V Ormož pa sem šla k svoji osebni zdravnici oz. v laboratorij.	laboratorij	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
F6	Voznik me je peljal v Središče, na pokopališče	pokopališče	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
F7	in tudi v trgovino.	trgovina	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
G13	Prvič so me peljali k doktorju.	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
G14	Tretjič pa celo do Ptuja, saj sem bila naročena pri ortopedu.	ortoped	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
H11	Uporabljala sem zaradi zdravstvenih razlogov,	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
H12	nekje šestkrat približno.	šestkrat	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt
I9	Peljali so me v Ormož v laboratorij,	laboratorij	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
I10	v ambulanto,	zdravnik	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
I11	na slikanje.	slikanje	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
I12	Na občini so mi rekli, da lahko koristimo tudi za kaj drugo, zato smo spotoma šli še v trgovino.	trgovina	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt

I13	Kupili smo to, česar tukaj v Središču ne moremo dobiti.	večji nakup	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
I14	Nismo koristili samo za trgovino, ne za luksuz.	nujne storitve	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
I15	Zraven je šla tudi moja žena.	spremljevalka žene	prednosti projekta	zadovoljstvo
J12	V glavnem so me peljali na preglede.	zdravstveni pregled	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
J13	K okulistu,	okulist	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
J14	enkrat sem imela nujen primer, da sem komaj predzadnji dan ugotovila, da mi je potekla evropska zdravstvena kartica in sem si šla to urediti na Zavod za zdravstveno zavarovanje v Ormož.	urejanje evropske zdravstvene kartice	nameni uporabe prevoza	vključitev v projekt
J15	Nekje trikrat sem to koristila.	trikrat	pogostost uporabe prevoza	vključitev v projekt

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A19	Jaz sem bil vesel, da obstaja nekaj takega	veselje	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
A20	in ni mi šlo v glavo, kdo si je to izmislil,	inovativnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
A21	da so to tako lepo uredili.	dobra organizacija	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
A22	Da lahko pokličeš in te nekdo pelje.	hitra dostopnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
A23	Šoferji so prijazni,	prijaznost voznikov	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
A24	vse so pomagali nesti iz trgovine.		osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B17	To je projekt, ki so ga dobro osnovali, dobro so se spomnili.	inovativnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B18	Odličen je,	odličnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B19	ampak menim, da ni dobro, če se preveč tega poslužuješ.	nepohlepnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

B20	Jaz tega ne bom nikoli v življenju pozabil.	nepozabna izkušnja	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B21	To je ena takšna usluga.	velika usluga	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B22	Drugače jaz ne bi več tega zahteval.	nepohlepnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B23	Vem, da ni dobro, da bi to preveč koristil.	izbira v skrajni sili	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B24	Ampak da bi se zanašal samo na to ...	izbira v skrajni sili	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B25	Zdaj pridem v Ormož z avtobusom	uporaba avtobusa	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B26	ali pa me pelje sosed.	prevoz sosedov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B27	Sem jim res hvaležen za to.	hvaležnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B28	Ta pomoč je bila vredna več kot cena.	dragocena izkušnja	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C12	To je projekt, ki mu je treba dati pet zvezdic,	kakovosten projekt	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C13	kajti pri nas je dosti ljudi, ki niso mobilni,	dosežen namen projekta	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C14	ki niti niso mogoče sposobni sami priti do trgovine	dosežen namen projekta	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C15	in je to za človeka zelo pomembno.	velik pomen	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
D17	To mi je bilo všeč, da je bilo prostovoljno	prostovoljstvo	prednosti projekta	zadovoljstvo
D18	in da lahko izkoristiš, ko res rabiš.	hitra dostopnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
D19	Zdravnik je zelo nujen.	pomoč ob nujnih opravkih	osebno vrednotenje projekta	zadovoljstvo
D20	Sem zadovoljna.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
E9	Bilo je super.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
E10	Vsi so bili prijazni, šoferji.	prijaznost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
E11	Sem bila zadovoljna z obema voznikoma.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
F8	Zaradi neprimernega vozila se nisem mogel peljati več kot enkrat.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo

F9	Ampak so mi prilagoditi in mi potem vseeno omogočili.	omogočitev prevoza s prilagoditvami	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
G15	Je res v redu.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
G16	Naj samo ostane.	želja po nadaljevanju projekta	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
G17	Bila sem strahotno vesela.	veselje	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H13	To mi je dosti pomenilo,	velik pomen	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H14	sem se dobro počutila	dobro počutje	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H15	in je bilo v redu.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I16	Meni je to dosti pomenilo,	velik pomen	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I17	saj sem se prej vozil sam z vlakom, potem pa več nisem mogel.	nezmožnost uporabe avtobusa	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
I18	Ne smem voziti.	nezmožnost vožnje	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
I19	Prevozi so drugače super,	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I20	so dosegljivi.	hitra dostopnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
I21	To je dobra ideja,	inovativnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I22	je enkratna stvar.	inovativnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
J16	Prevoz mi pride zelo prav.	uporabnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
J17	Preko telefona naročiš, se zмениš.	enostaven dogovor	prednosti projekta	zadovoljstvo
J18	Je zelo dobrodošlo	zaželenost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
J19	in mi starejši to zelo pozdravljamo.	hvaležnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
J20	Sem zelo hvaležna občini, da se je to organiziralo	hvaležnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
J21	in da je to dostopno,	hitra dostopnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
J22	ker se starejši tudi ne najdemo.	dostopnost	osebno vrednotenje projekta	zadovoljstvo
J23	Vsaka taka stvar je zelo dobrodošla.	zaželenost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A25	To je tudi ena oblika druženja.	druženje	prednosti projekta	zadovoljstvo
B29	Sem naletel na človeka, voznika, ki ga moram pohvaliti.	nova poznanstva	prednosti projekta	zadovoljstvo

B30	Vse sva se zmenila	možnost dogovora	prednosti projekta	zadovoljstvo
B31	in tudi danes me še vozi, zasebno.	zasebni prevozi	prednosti projekta	zadovoljstvo
B32	Vse je bilo pozitivno.	pozitivizem	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B33	Dobrega človeka najdeš v sili.	nova poznanstva	prednosti projekta	zadovoljstvo
C16	Sploh to, da te nekdo lepo sprejme,	sprejetost	prednosti projekta	zadovoljstvo
C17	ti nameni lepo besedo.	pogovor	prednosti projekta	zadovoljstvo
C18	To je največ vredno.	osebna vrednost	osebno vrednotenje projekta	zadovoljstvo
C19	Je čustveno,	emocionalnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
C20	bolj osebno.	oseben odnos	prednosti projekta	zadovoljstvo
C21	Kot človek do človeka, kajti dandanes to pogrešamo.	humanost	prednosti projekta	zadovoljstvo
E12	Oba voznika sem poznala,	domačnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
E13	bila sta prijazna,	prijaznost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
E14	sta domačina.	domačnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
E15	En je tudi moj sosed.	domačnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
G18	Všeč mi je bilo to, da se preko tega ljudje tudi družimo,	druženje	prednosti projekta	zadovoljstvo
G19	da lahko s kom malo poklepetaš.	pogovor	prednosti projekta	zadovoljstvo
H16	Sem bila zelo zadovoljna s tem.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H17	Če bi bilo za plačati, bi tudi plačala.	pripravljenost plačati prevoz	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H18	Mogoče me malo teži to, da sem nekomu nekaj dolžna, ker mi je pomagal.	občutek oddolžitve pomoči	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
H19	Ampak bila je priložnost, da si prosil, ker je bilo brezplačno.	brezplačna pomoč	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I23	Voznik mi je nudil tudi spremstvo.	spremstvo	prednosti projekta	zadovoljstvo
J24	Jaz še vedno trdim – človek do človeka,	humanost	prednosti projekta	zadovoljstvo
J25	tudi lažje poveš neke stvari.	dobra komunikacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
J26	Danes se vse ureja preko e-mailov,	dogovor po telefonu	prednosti projekta	zadovoljstvo
J27	stari ljudje pa smo nepismeni.	tehnološka nepismenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi

J28	V prvi vrsti gre tukaj tudi za druženje,	druženje	prednosti projekta	zadovoljstvo
J29	mi stari ne smemo biti sami	preprečevanje osamljenosti	prednosti projekta	zadovoljstvo
J30	in se ne zapustiti.	vzdrževanje kakovosti življenja	prednosti projekta	zadovoljstvo

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

A26	Nič ne morem reči, da bi bilo kaj narobe.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
A27	Vsi so bili prijazni.	prijaznost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
A28	Sem še izgubil oz. pozabil denarnico, pa mi jo je šofer šel nazaj iskat, medtem, ko sem bil v ambulantni.	pomoč voznika pri izgubi denarnice	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B34	Za prvo silo je to zelo dobro	dober projekt	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B35	in odlično.	odličnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B36	Ne vidim nikjer pomanjkljivosti,	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
B37	ker za vse izboljšave morajo biti potem tudi finančna sredstva.	omejena finančna sredstva	ovire za uresničevanje predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
B38	Naša občina je mala in to pričakovati od tam,	majhnost občine	ovire za uresničevanje predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
B39	sem zadovoljen s tem, kako je.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
B40	To je najboljše za nas, ki nimamo avtov.	inovativnost	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C22	Kolikor sem jaz koristila, lahko povem samo pozitivno.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
C23	Tudi drugi so rekli, da so zadovoljni, tako vozniki kot uporabniki.	osebno zadovoljstvo	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
D21	Hvala bogu, nisem.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
D22	Ko sem klicala na občino, so mi takoj vse uredili,	hitra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
D23	tam sem bila na uro točno.	točnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
E16	Nič se mi ni zamerilo.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
F10	Jaz sem mislil, da imajo avto, kot mora biti.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo

F11	Potem je pa voznik prišel sem in mi rekel, da naj stopim na stolček.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
F12	Seveda ne morem stopiti, ker nimam noge.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
F13	Avto oz. kombi zame ni bil primeren.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
F14	Voznik me je potem peljal s svojim osebnim avtomobilom.	omogočitev prevoza s prilagoditvami	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
F15	Avto bi moral biti prilagojen tudi za invalide.	prilagoditev avtomobila za invalide	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
F16	Lahko me vozi le Rdeči križ.	prevoz z Rdečim križem	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G20	Kombi je mogoče malo neprimeren za starejše.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
G21	Za tiste, ki so še gibljivi, je še dokaj dobro.	primernost za mobilne ljudi	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
G22	Težko je priti gor, je visoko.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
H20	Nič ni bilo narobe.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
H21	So me odpeljali, počakali in pripeljali nazaj.	dobra organizacija	prednosti projekta	zadovoljstvo
I24	Avto, takšen kot je, se jaz težko spravim vanj.	neprimeren avtomobil	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
I25	Enkrat je po nas zato prišel voznik s svojim osebnim avtomobilom.	omogočitev prevoza s prilagoditvami	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
I26	Rabim prilagoditve.	prilagoditev avtomobila za invalide	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
I27	Tudi z roko se ne morem prijeti in zato ne morem v avto.	prilagoditev avtomobila za invalide	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J31	Jaz nimam slabih izkušenj.	ni bilo pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
J32	Mogoče to, da sicer piše, da moraš javiti dva dni prej in če pride sila ...	predhodna najava	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
J33	No, ampak tudi to se je dalo uskladiti, ker je več šoferjev na razpolago.	več razpoložljivih voznikov	prednosti projekta	zadovoljstvo

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo projekta v prihodnosti?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B41	Predlog bi mogoče bil to, da bi tiste, ki so res bolni in nimajo prevoza, npr. do Maribora peljali enkrat na leto, kot pa ene in iste večkrat na mesec na banko v Ormož.	možnost prevoza do daljše relacije	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
B42	Eni ljudje so takšni, da če jim nekaj nudiš, potem mislijo, da je to njihovo, da je to samo zaradi njih in da to morajo koristiti.	prilaščanje brezplačnega prevoza	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
B43	Vozijo tudi ljudi, ki bi še lahko šli na avtobus do Ormoža.	prevoz zgolj nemobilnih ljudi	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
B44	Mene bi zdaj bilo sram, če bi moral iti na občino in jih prositi, da me peljejo do Ormoža.	občutek sramu ob ponovni prošnji za prevoz	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
C24	Na podlagi tega, kar nam lahko nudi občina, mislim, da je to maksimalno, kar nam lahko dajo.	omejena finančna sredstva	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
C25	Konec koncev en avto ni poceni, vzdrževanje ...	vzdrževanje avtomobila	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
D24	Nimam predlogov.	brez predlogov	odsotnost predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
D25	Je v redu tako, kot je.	brez predlogov	odsotnost predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
H22	Nimam nobenih predlogov	brez predlogov	odsotnost predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
H23	Mogoče je bilo edino to, da niso vozili do Ptuja, samo okoliš do Ormoža	možnost prevoza na daljše relacije	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
H24	Ko sem hodila na Ptuj, me je peljal Rdeči križ.	prevoz z Rdečim križem	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
H25	Do Ormoža me je peljal tudi sosed,	prevoz sosedov	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi

H26	nazaj sem šla v taksijem.	prevoz s taksijem	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
I28	Dobro bi bilo, da bi občina imela še kakšen osebni, nizki avto.	nakup osebnega avtomobila	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
I29	To ne rabi biti ne vem kako drag avto.	nakup osebnega avtomobila	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J34	Sem pristaš tega, da se ne pelje samo en, da se zmenimo ljudje.	prevoz več oseb naenkrat	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J35	Če na primer gremo v trgovino, se ljudje zmenimo – en bo dalj časa neko stvar kupoval ali bo pri zdravniku, malo počakaš.	čakanje drug drugega	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J36	Nam upokojencem se pa res nikamor ne mudi.	potrpežljivost	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J37	V ta kombi gre več ljudi.	prevoz več oseb naenkrat	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J38	Ampak mi smo vsi navajeni zdaj, se uvesti v avto,	nepotrpežljivost	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
J39	ne biti odvisen od nikogar,	neodvisnost	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
J40	nikogar prosjačiti.	neodvisnost	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
J41	Saj smo domačini.	lažji dogovor zaradi poznanstev	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J42	Medgeneracijsko druženje bi bilo še sploh pozitivno,	spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J43	če bi se vključiti mladi.	vključitev mlade generacije v projekt	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J44	Zdaj se družimo mi stari in ne delamo nič drugo, kot da »jamramo«.	negativno ozračje	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
J45	Mlad človek je drugače dostopen, drugače razgledan.	izmenjava izkušenj in znanja	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J46	Rabimo mlade ljudi, rabimo nov čas.	izmenjava izkušenj in znanja	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
J47	Na nek način te to »bremza«.	osebnostna stagnacija	ovire pri uresničevanju predlogov	predlogi za izboljšanje projekta
J48	Dobro je, da veš, če se lahko v sili kam obrneš, da ti lahko	pripravljenost pomagati	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta

	mlad človek pride nasproti.			
J49	Tudi za mlade bi to bila dobra izkušnja, da bi drugače gledali na starost.	pridobitev izkušnje za mlade generacije	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta

TRAJNOST PROJEKTA

Bi v prihodnosti še izbrali takšno obliko pomoči in zakaj da/ne?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A29	Da, se bi.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
A30	Če bi prišlo kaj takega in bi bila sila.	v skrajni sili	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
B45	Ne rečem, da če se bo projekt izvajal, ga ne bi več prosil, da me pelje,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
A46	ampak to je tista skrajna sila.	v skrajni sili	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
C26	Če se bo projekt izvajal, bi se še udeležila,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
C27	dostikrat res pride tako, da svojci ne zmorejo peljati.	nedostopnost prevoza sorodnikov	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
D26	Če bi rabila, bom še koristila.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
D27	Želela bi, da bi se ti prevozi nadaljevali za nas starejše,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
D28	za nujne primere.	nujni opravlki	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
E17	Bi, če bi kaj rabila.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
G23	Absolutno, da.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
H27	Se bi.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
H28	Starejši ljudje to vedno potrebujejo.	nenehna potreba	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
I30	Seveda.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
I31	Zdaj sva res odvisna od tega.	odvisnost od brezplačnih prevozov	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
I32	Gospa iz občine naju je že klicala, zakaj trenutno nič ne koristiva prevozov.	preverjanje potrebe po prevozu s strani občine	prednosti projekta	zadovoljstvo
I33	Na vsake 14 dni bi ta prevoz zagotovo potrebovala.	pogosta uporaba	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta

J50	Absolutno bom še izkoristila,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
J51	ker sem primorana.	odvisnost od brezplačnih prevozov	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
J52	tudi mogoče za kakšno drugo stvar.	vsestranska uporaba	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
J53	Je le mesto.	dostop do mesta	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
J54	Mogoče včasih tudi za kakšen večji nakup.	za nakup	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta

POLOŽAJ STARIH LJUDI

S kakšnimi težavami/omejitvami se srečujete v vsakdanjem življenju, če se osredotočimo na dejstvo, da bivate v bolj oddaljenem, ruralnem kraju?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A31	Oba sva stara,	staranje	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A32	na samem,	izoliranost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A33	nikamor ne greš.	izoliranost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A34	Do ničesar ne moreva.	nedostopnost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A35	Nekoga prositi, da ti nekaj prinese	nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A36	in naredi, tega ni.	nedostopnost pomoči pri delu	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A37	Hčerka če pride domov, pride za 2–3 ure, je tudi ne morem siliti.	nedostopna pomoč hčerke	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A38	Če rabiva pomoč, je ne dobiva od sosedov.	nedostopna pomoč sosedov	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A39	Če se zgodi kakšna nesreča, že ...	pomoč sosedov le ob nesrečah	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A40	Ostale stvari pa ne, npr. za iti na banko.	nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A41	Nimava nikogar takega, ki bi ga lahko prosila, da nama kaj zrihtajo.	nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A42	Najhuje je za zdravila, že ko kličeš.	nedostopnost zdravil	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A43	Včasih je zasedeno, včasih rečejo, da treba poklicati kasneje, da recepta ni ...	neprimeren odnos z zdravstvenimi institucijami	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A44	Potem pa spet nimam nikogar, da bi šel po to.	Nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
A45	Da pa bi vedno klical za te prevoze, da bi mi pomagali, bi mi bilo nerodno.	občutek sramu ob ponovni prošnji za prevoz	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

A46	Dvakrat sem se peljal že s taksijem,	prevoz s taksijem	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
A47	ki pa ga je treba plačati.	plačevanje prevoza drugim	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
A48	Ampak čaka te ne,	odsotnost spremstva	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
A49	tudi čakanje stane.	plačljivo čakanje taksija	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
B47	Jaz, hvala bogu, zaenkrat še ne doživljam nobenih omejitev.	brez tveganj	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B48	Pri zdravniku in na občini lahko prideš normalno notri, je poskrbljeno tudi za invalide.	prilagojena infrastruktura	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B49	Nimamo prave kmetijske trgovine,	nedostopnost kmetijske trgovine	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B50	nimamo banke.	nedostopnost banke	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B51	Midva sva recimo morala iti po osebne izkaznice, tega ne moreš dobiti pri nas.	nedostopnost upravne enote	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B52	Sva šla z avtobusom.	uporaba avtobusa	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
C28	Vsak upokojenec je bolj tako – omejen.	splošna omejenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C29	Ko sem šla v penzijo, sem se vprašala Bom jaz to zdržala?	prelom ob pokojnini	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C30	Ker če primerjam mojo plačo nekoč in mojo penzijo ...	nizka pokojnina	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C31	Če bi se to dalo in bi tukaj dobili zdravnika za osem ur, bi tudi marsikdo hodil sem in ga imel pred nosom.	omejen delovni čas zdravnika	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C32	Ormož spet ni tako daleč, vendar če si vezan in odvisen od drugega, potem je daleč.	oddaljenost mesta	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C33	Do lani sem se vozila tudi s kolesom,	vožnja s kolesom	strategije spoprijemanja s	položaj starih ljudi

			prostorsko izključenostjo	
C34	dokler si nisem poškodovala roke.	poškodba roke	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
C35	Zdaj ne upam iti, zaradi svoje varnosti in varnosti drugih.	ogrožanje svoje varnosti in varnosti drugih	motivi za vključitev v projekt	položaj starih ljudi
D29	Skrbi me za zdravje.	zdravstveno stanje	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D30	Gibljem se še kolikor toliko lahko,	dobra mobilnost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D31	imam že tudi obrabljene kolke,	težave s kolki	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D32	uporabljam bergele.	uporaba bergel pri hoji	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D33	Starost prinese marsikaj.	starostne spremembe	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D34	Paziti moram, da ne padem.	padci	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
D35	Zunaj uporabljam dve palici.	uporaba palic pri hoji	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E18	Nerodno je priti npr. do banke.	nedostopnost do banke	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E19	Ne vem niti, kdaj banko odprejo in podobne stvari.	pomanjkanje informacij	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E20	Zato sem si uredila, da mi pokojnino prinese poštar domov.	prejem pokojnine na dom	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E21	Pri tem mi je pomagala sokrajanka, ki dela na banki in me je peljala na Ptuj, sva takoj tam vse uredili.	prevoz sokrajanov	strategije spopadanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
E22	Tudi z bankomatom se nič ne razumem, pa mi je kazal že sin in še ena gospa.	nezmožnost uporabe bankomata	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E23	Se nič ne razumem, kje je kaj.	neiznajdljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E24	Pozabim vse.	pozabljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E25	Gibalno sem že kar zelo omejena.	omejena mobilnost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F17	Ne vem, če bi kdo lahko živel tako, kot živim jaz – brez noge.	iznajdljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F18	Ne morem po stopnicah.	neuporabnost stopnic	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F19	Večkrat sem že padel z vozička.	padci	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F20	Manjka mi tudi družba.	osamljenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi

F21	Sem skoraj 24 ur na dan sam.	osamljenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F22	Nihče tudi nima časa, da bi mi kaj pomagal ali naredil.	nedostopnost do pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F23	Sosed mi je rekel že dlje časa nazaj, da bo pokosil, pa še zdaj ni.	nezanesljivost sosedov	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
F24	Danes pa tudi nobena pomoč ni več brezplačna.	plačljiva pomoč	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G24	Sem, kako bi rekla, odrezana od sveta.	osamljenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G25	Dostikrat so mi pomagali nositi kaj iz trgovine.	nošenje stvari iz trgovine	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G26	Hodila je k meni sokrajanka, preko projekta Starejši za starejše.	neformalna pomoč Društva upokojencev Središče ob Dravi	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G27	Ona je potem hodila k meni in me vprašala, kaj rabim.	neformalna pomoč Društva upokojencev Središče ob Dravi	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G28	Tudi ena druga gospa še mi včasih zdaj kaj prinese.	nošenje stvari iz trgovine	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G29	Ni pa enako, kot če bi šel sam v trgovino.	neprimerljivost z lastnim obiskom trgovine	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G30	Se včasih še kasneje kaj spomnim, da bi še rabila.	omejena pomoč	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G31	Ko mi prinesejo, ne morem še enkrat reči, da naj grejo jutri še enkrat.	omejena pomoč	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G32	Včasih še odidem sama, z berglo.	uporaba bergel pri hoji	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G33	V naši ulici se tudi ne moreš na nikogar zanesti.	nezanesljivost sosedov	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G34	Sosed mi včasih pokosi in kaj pomaga,	pomoč sosedu pri košnji trave	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
G35	ostali pa ne	nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
G36	Ni niti ene ženske, ki bi kaj pomagala.	nedostopnost ženske pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
H29	Bivanje je zaenkrat še v redu in sem v redu.	brez tveganj	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi

H30	Če rabim kaj iz trgovine, gre sin s kolesom in mi je to zaenkrat še omogočeno.	nošenje stvari iz trgovine	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
H31	Sin je zdaj bil doma, zaradi korone, sedaj je doma še en mesec in bo sigurno šel nazaj v službo, takrat bo težje.	odsotnost sina od doma	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
H32	Vse ostalo, kar je v Ormožu, tudi lahko reši sin.	pomoč sina pri reševanju pomembnih zadev	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
H33	Zdaj sem bila tudi s kolkom na operaciji	operacija kolka	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
H34	in mi je hodila na dom previjati patronaža.	patronažna služba	oblike pomoči	položaj starih ljudi
H35	Težko se spravim v avto in mi je težko.	omejena mobilnost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
I34	Težko urejam že tudi stvari okrog hiše, fizično ne zmorem.	fizična omejenost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
I35	Ljudje tudi niso vedno pripravljeni pomagati.	nedostopnost pomoči	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
J55	Sem še zelo aktivna.	aktivnost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
J56	Hodim na proslave, dogodke in se družim, kjer pač lahko.	vzdrževanje družbenega življenja	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
J57	Skušam vzdrževati svoje družabno življenje	vzdrževanje družbenega življenja	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
J58	in poskušam biti »nezamorjena«.	ohranjanje dobre volje	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi

Za kakšne oblike podpore in pomoči, ki bi vam omogočile čim bolj kakovostno bivanje doma, bi se odločili v prihodnosti, če bi to bilo potrebno?

A50	Zaenkrat še nič, zdaj še gre.	nepotrebna pomoč	oblike pomoči	položaj starih ljudi
A51	Nikoli ne veš, kaj pride – bolezen, nesreča.	nepredvidljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
B53	Če bi lahko, bi raje koristil pomoč na domu, kakor pa šel v dom.	pomoč na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B54	Je pa vprašanje glede denarja.	finančna nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi

B55	Če nimaš penzije, je to težje	finančna nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B56	in bo nekdo to moral plačati.	finančno breme	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B57	Tukaj ne moreš nekaj veliko zahtevati ali prositi, več kot je dovoljeno,	omejenost glede izbire pomoči	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B58	ker je manjša občina in ni veliko denarja.	majhnost občine	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B59	Dokler bi lahko sam, ne bi nikogar za nič prosil.	nepotrebna pomoč	oblike pomoči	položaj starih ljudi
B60	Če bo tukaj kdaj dom, bi hišo prodal, ko ne bi mogel več, bi šel v dom.	domsko varstvo	oblike pomoči	položaj starih ljudi
C36	Če bi postala nepokretna, si doma tako ne morem plačati,	finančna nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
C37	sem breme občini, ker svojih otrok nimam.	finančno breme	oblike pomoči	položaj starih ljudi
C38	Je pa tudi vprašanje, kakšna starost te čaka.	nepredvidljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
C39	Dom izvaja tudi nego na domu,	pomoč na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
C40	vendar če nekdo potrebuje 24-urno pomoč, to ni dovolj.	nezadostnost pomoči na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
C41	Velikokrat se sprašujem, zakaj so domovi tako dragi.	finančna nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
D36	Zdravnik mi je že svetoval, da bi mi domov vozili kosila oz. malice.	razvoz hrane	oblike pomoči	položaj starih ljudi
E26	V starosti se lahko stvari zelo hitro spremenijo.	nepredvidljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi
E27	Težko rečem, če bi jaz sama koristila to pomoč na domu.	neodločenost glede pomoči na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
E28	Če bi mogoče prišla vsaj jutraj socialna delavka in me uredila.	pomoč na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
E29	Sin dela in ne more pustiti službe,	nezmožnost sinove pomoči	oblike pomoči	položaj starih ljudi
E30	že tako ima majhno plačo.	finančno breme	oblike pomoči	položaj starih ljudi
E31	Ne vem, kaj bi naredila.	neodločenost	oblike pomoči	položaj starih ljudi

E32	Dom je tudi drag.	drag dom	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F25	Hodil sem že v dom, da sem tam videl, kako je.	ogled doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F26	Vozili so me gasilci.	prevoz z gasilci	strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo	položaj starih ljudi
F27	Doma je še vedno lepše.	navezanost na dom	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F28	Pomoč na domu že koristim,	pomoč na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F29	dostavijo mi tudi hrano od tam.	razvoz hrane	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F30	Rad bi, da bi kdo prišel, da bi spila kakšno kavico, da bi se malo pogovarjala.	vzpostavitev sistema prostovoljstva	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F31	Če pogledam Maribor ali Ljubljano, tam imajo več vsega.	omejenost glede izbire pomoči	oblike pomoči	položaj starih ljudi
F32	Mi pa smo, kot da bi bili nekje »na tleh«.	omejenost glede izbire pomoči	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G37	Dom je drag.	drag dom	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G38	Tudi za to pomoč na domu ne vem, če bi lahko zmogla plačevati sama.	nezmožnost plačevanja pomoči na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G39	Hčerka, ki je v Mariboru, me vabi, da bi prišla živeti k njej.	preselitev k hčerki	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G40	Zdaj pa ti odidi kar tako od doma.	navezanost na dom	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G41	Ne morem zapustiti doma.	navezanost na dom	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G42	Najraje bi šla k hčerki, ker je tudi po duši najbolj podobna meni.	preselitev k hčerki	oblike pomoči	položaj starih ljudi
G43	Je v Ljubljani, vendar živi v bloku, tja ne morem,	preselitev k hčerki	oblike pomoči	položaj starih ljudi
H36	v dom pa ne bi šla, ker je penzija premajhna	nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
H37	in bi sinova morala plačevati.	finančno breme	oblike pomoči	položaj starih ljudi
H38	Za pomoč na domu bi se težko odločila, težko rečem.	neodločenost glede pomoči na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
H39	Ne vem kaj bo, lahko te že jutri ni več.	nepredvidljivost	vsakdanja tveganja	položaj starih ljudi

I36	V sklopu projekta Starejši za starejše naju obišče vsako leto sokrajanka.	neformalna pomoč Društva upokojencev Središče ob Dravi	oblike pomoči	položaj starih ljudi
I37	Pride na dva meseca, da vidi, kako sva.	neformalna pomoč Društva upokojencev Središče ob Dravi	oblike pomoči	položaj starih ljudi
I38	Finančno tudi ne vem, če bi to šlo skozi.	finančna omejitev	oblike pomoči	položaj starih ljudi
I39	Doma si ne moreva privoščiti.	nezmožnost plačevanja doma	oblike pomoči	položaj starih ljudi
I40	Pomoč na domu bi koristila, tudi če bi to bilo eno uro na dan.	pomoč na domu	oblike pomoči	položaj starih ljudi
I41	Za starejše, kot sva midva, bi bilo v redu tudi to, da bi se organizirala pomoč, da bi ljudje prišli pomagat, prostovoljci.	vzpostavitev sistema prostovoljstva	oblike pomoči	položaj starih ljudi
J59	Včasih bi potrebovala pravo, formalno pomoč,	formalna pomoč	oblike pomoči	položaj starih ljudi
J60	problem je tudi finančno vse,	finančna omejitev	oblike pomoči	položaj starih ljudi
J61	tudi organizacijsko.	organizacijska omejitev	oblike pomoči	položaj starih ljudi
J62	Problem je tudi čas.	časovna omejitev	oblike pomoči	položaj starih ljudi

b) Vozniki prostovoljci

VKLJUČITEV V PROJEKT

Zakaj ste se odločili za sodelovanje v projektu?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K1	Kot prostovoljec v vseslovenskem projektu Starejši za starejše v Društvu upokojencev Središče ob Dravi sodelujem že vrsto let	dosedanje sodelovanje v prostovoljstvu	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
K2	in s pogovorom starejših sem ugotovil, da njihovi otroci oz. drugi družinski člani pogosto nimajo časa, da bi jih peljali k zdravniku, v trgovino ali po drugih opravkih.	pogovor o lastnih izkušnjah starih ljudi	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
L1	Za sodelovanje sem se odločil, ker	občutek dolžnosti	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

	čutim, da sem se dolžan odzvati na tako pobudo.			
M1	Za sodelovanje sem se odločil, ker želim pomagati starejšim, pomoči potrebnim.	potreba po zagotavljanju pomoči	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
N1	Za ta projekt prostovoljca sem se odločila zaradi sebe, ker mi je to v užitek	užitek ob delu	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
N2	in tudi zaradi starostnikov, ki potrebujejo pomoč.	potreba po zagotavljanju pomoči	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
O1	Potem, ko sem ostal sam, sem naenkrat imel veliko prostega časa, ki sem ga moral nekako zapolniti.	razpoložljiv prosti čas	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt
O2	Vključil sem se v razna društva oz. postal aktivnejši.	ohranjanje družbene aktivnosti	motivi za vključitev v projekt	vključitev v projekt

ZADOVOLJSTVO

Kakšen pomen je za vas imela ta izkušnja?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K3	Pomagati ljudem, ki potrebujejo pomoč,	zagotavljanje pomoči	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
K4	včasih tudi samo pogovor.	nudenje pogovora	osebno vrednotenje izkušnje	
L2	Za mene je to pomenilo v glavnem to, da sem lahko pomagal pomoči potrebnim.	zagotavljanje pomoči	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
M2	Z mojega vidika predvsem to, da tudi po upokojitvi ostanem aktiven v družbeni skupnosti.	ohranjanje družbene aktivnosti	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
N3	Izkušnja, ki jo pridobiš pri tem, je zelo čustvena,	emocionalna izkušnja	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
N4	saj vidiš, kako starostniki doživljajo vse te spremembe, ki jih niso vajeni.	vpogled v starostne spremembe	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
O3	Vključitev med voznike prostovoljce je zelo pozitivna izkušnja,	pozitivizem	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

O4	ker lahko koristno izrabim čas	zapolnitev prostega časa	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
O5	in hkrati pomagam pomoči potrebnim.	zagotavljanje pomoči	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

Kaj bi izpostavili kot pozitivno stran sodelovanja v projektu?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K5	Dobro stran vidim predvsem v medsebojni pomoči,	vzajemna pomoč	prednosti projekta	zadovoljstvo
K6	kajti nikoli ne veš, kdaj boš pomoč potreboval tudi sam.	povračilo pomoči	prednosti projekta	zadovoljstvo
L3	Prednost vidim v tem, da sem lahko pomagal tistim, ki zares potrebujejo pomoč druge osebe.	dosežen namen projekta	prednosti projekta	zadovoljstvo
M3	Omogočati starejšim, da imajo v vsakem trenutku možnost brezplačnega prevoza do svojega zdravnika ali drugam.	brezplačen prevoz	prednosti projekta	zadovoljstvo
N5	Pozitivna stran tega projekta je predvsem, da se starostniki zavedajo, da jim bo nekdo nudil pomoč, ki jo bodo potrebovali.	zagotavljanja potrebne pomoči	prednosti projekta	zadovoljstvo
O6	Občutek, da nekomu pomagaš, je prijeten.	pozitivni občutki ob zagotavljanju pomoči	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo
O7	Da obstajajo ljudje, ki so hvaležni za pomoč, je tudi lepo.	izražena hvaležnost starih ljudi	osebno vrednotenje izkušnje	zadovoljstvo

Na kakšne pomanjkljivosti ste naleteli tekom sodelovanja v projektu?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K7	Mislim, da je pomanjkljivost samo ta, da , zaradi neprimerne vozila ne moremo nuditi pomoči ljudem, ki so gibalno ovirani oz. invalidi na vozičku.	neprimerno vozilo	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo

L4	Pri nekaterih sem opazil, da mogoče izkoriščajo to priložnost,	prekomerno izkoriščanje prevoza	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
L5	saj imajo tudi svoje bližnje, ki bi jim lahko naredili to uslugo.	možen prevoz sorodnikov	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
M4	Projekt kot tak je dobro zasnovan	inovativnost	prednosti projekta	zadovoljstvo
M5	pa tudi izvajamo ga korektno	korektno izvajanje projekta	prednosti projekta	zadovoljstvo
M6	in vestno.	vestno izvajanje projekta	prednosti projekta	zadovoljstvo
M7	Edino vozilo, s katerim opravljamo prevoze, v določenih primerih ne ustreza potrebam,	neprimerno vozilo	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
M8	saj so uporabniki v večini primerov gibalno omejeni.	neprimerno vozilo za gibalno omejene	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
N6	Zaenkrat še nisem naletela na nobeno pomanjkljivost.	brez pomanjkljivosti	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
O8	Mogoče dostop do posameznih uporabnikov	dostop do starih ljudi	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
O9	pa sodelovanje v zdravstvenih ustanovah bi lahko bilo boljše.	dostop do zdravstvenih institucij	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
O10	Včasih je potrebno neprimerno dolgo čakati na obravnavo.	dolgo čakanje pri zdravnikih	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

Kakšne predloge bi podali za izboljšano izvedbo projekta v prihodnosti?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K8	Po možnosti nabavo vozila, primerne tudi za invalide.	nakup primerne avtomobila za invalide	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
L6	Menim, da je prostovoljne pomoči potrebnih mnogo več naših občanov,	primernejše obveščanje o možnosti vključitve v projekt	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
L7	ampak o tej možnosti niso obveščeni.	nezadostna obveščenost o možnosti vključitve v projekt	pomanjkljivosti projekta	zadovoljstvo
M9	Mogoče bi bilo potrebno pristopiti k nabavi	nakup avtomobila	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta

	primernejšega vozila.			
N7	Moji predlogi so, da bi se na nekakšen način pridobila sredstva za starostnike in tudi za nas, za kako pomoč na domu, da bi lahko šel k njim na kaki pogovor, jim kaj postoril.	dodatna pomoč starim ljudem na domu	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
N8	Hočem reči, da bi se lahko tudi zaposlil na tem področju in z veseljem opravljal delo,	pomoč starim ljudem kot zaposlitev	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
O11	torej lažji dostop do uporabnikov	lažji dostop do starih ljudi	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
O12	ter zdravstvenih storitev.	boljše sodelovanje z zdravstvenimi institucijami	organizacijski predlogi	predlogi za izboljšanje projekta
O13	Mogoče v bodočnosti kakšen manjši osebni avto za te namene.	nakup osebnega avtomobila	tehnični predlogi	predlogi za izboljšanje projekta

TRAJNOST PROJEKTA

Bi se v prihodnosti še vključili kot prostovoljci v ta projekt in zakaj da/ne?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K9	Da.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
L8	Da, bi se.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
L9	Rad grem med ljudi,	potreba po družabnosti	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
L10	ker sem eden od tistih upokojencev, ki si vzamejo čas za vse in nikoli ne rečem, da nimam časa.	razpoložljiv prosti čas	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
M19	Da.	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
N9	Vedno bi se vključevala v dobrodelne projekte prostovoljec za starostnike,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta
N10	ker če delaš s srcem	srčnost	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
N11	in dušo, je to to.	osebna izpolnitev	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
O14	Da, vedno,	da	interes za ponovno vključitev	trajnost projekta

O15	dokler bi bil sposoben za tako delo.	sposobnost za delo	razlogi za ponovno vključitev	trajnost projekta
-----	--------------------------------------	--------------------	-------------------------------	-------------------

PROSTOVOLJSTVO

V čem vidite svoj prispevek kot prostovoljec/-ka?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K10	Z našo pomočjo starejšim zagotavljamo, da so lahko čim dalj časa v domačem okolju,	bivanje v domačem okolju	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
K11	kar jim veliko pomeni.	velik pomen za stare ljudi	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
K12	Bojijo se, da bodo morali iti v domove za starejše,	strah pred domskim varstvom	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
K13	kar jim finančno stanje pogostokrat onemogoča.	nezmožnost plačevanja doma	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
K14	Ne bi pa bili radi v breme otrokom	finančno breme	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
K15	pa tudi ne lokalni skupnosti.	finančno breme	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
L11	Sem človek odprtega srca	sprejemanje	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
L12	in z veseljem naredim takšno uslugo.	ustrežljivost	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
M11	Splošno zadovoljstvo uporabnikov	zadovoljstvo starih ljudi	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
M12	in nas vseh z občinsko upravo na čelu.	zadovoljstvo občinske uprave	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N12	Delo s starostniki mi je veliko zadovoljstvo,	osebno zadovoljstvo	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N13	ker vedo pokazati hvaležnost	izražena hvaležnost	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N14	in v tej meri jim jo tudi vračam.	vračanje hvaležnosti	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N15	Veliko ti tudi povedo,	pogovor	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N16	predvsem kake izkušnje so imeli v mladosti.	delitev izkušenj	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N17	Kot posameznica prostovoljka jim nudim vse, za kar me prosijo,	ustrežljivost	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo

N18	da sem jim tisti trenutek v oporo.	nudnje opore	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N19	Vsakemu posebej pa se maksimalno posvetim	pozornost	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
N20	in ga poslušam.	poslušanje	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
O16	Največji del prispevka je v času, ki ga imam na pretek,	čas	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
O17	v znanju	znanje	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
O18	in vedenju,	vedenje	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo
O19	ker je včasih potrebno komu pomagati tudi z različnimi informacijami.	posredovanje informacij	doprinos prostovoljstva	prostovoljstvo

Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti posameznik, ki se želi vključiti v prostovoljno delo?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
K16	Prijaznost,	prijaznost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
K17	potrpežljivost,	potrpežljivost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
K18	čas	razpoložljiv čas	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
K19	in znati poslušati,	aktivno poslušanje	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
L13	da torej človeka takšno delo veseli,	veselje do dela	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
L14	da ima dobre namene,	dobronamernost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
L15	da je odprtega srca.	odprto srce	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
M13	Človek mora biti zanesljiv,	zanesljivost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
M14	dober voznik,	dober voznik	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
M15	nesebičen,	nesebičnost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
M16	pošten	poštenost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
M17	in mora imeti čut za starejše, pomoči potrebne.	čut do dela s starimi ljudmi	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
N21	Moje mnenje je, da predvsem veselje do tega dela,	veselje do dela	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
N22	dobra volja.	dobra volja	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
N23	Humanost,	humanost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
N24	predanost,	predanost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
N25	čustvenost do soljudi.	čut do dela s starimi ljudmi	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
O20	Biti mora prijazen.	prijaznost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
O21	Komunikativen.	komunikativnost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
O22	Ustrežljiv.	ustrežljivost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo
O23	Potrpežljiv.	potrpežljivost	lastnosti prostovoljca	prostovoljstvo

c) Izvajalec projekta

POBUDA ZA PROJEKT

Kako je prišlo do pobude za projekt?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P1	Prvo pobudo za prevoz starostnikov je pred približno tremi leti	pred tremi leti	časovna umestitev pobude	pobuda za projekt
P2	podal občan, ki je živel v Nemčiji in se je v času upokojitve vrnil sem, domov.	občan, ki je živel v Nemčiji	pobudnik	pobuda za projekt
P3	Ta projekt so izvajali tam, kje je živel prej, in je tudi sam bil voznik prostovoljec.	lastne izkušnje vključenosti v projekt kot voznik prostovoljec	pobudnik	pobuda za projekt
P4	V začetku leta 2019 smo to idejo obudili.	začetek leta 2019	uresničitev ideje	pobuda za projekt pobuda za projekt
P5	Na naši občini smo prepoznali potrebe starih prebivalcev po mobilnosti,	potrebe po mobilnosti starih ljudi	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P6	saj omejena mobilnost pogostokrat vodi v izoliranost	izoliranost kot posledica omejene mobilnosti	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P7	in osamljenost,	osamljenost	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P8	zlasti tistih, ki prihajajo iz oddaljenih naselij.	periferna območja	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P9	Stari ljudje imajo zaradi oddaljenosti,	oddaljenost	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P10	slabih prometnih povezav	slabe prometne povezave	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P11	ali gibalne omejenosti	mobilna omejenost	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P12	le redko možnost zapustiti svoj dom.	prikovanost doma	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P13	Težava je tudi v tem, da nimajo avta.	brez avta	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt
P14	V tem času so podoben projekt že izvajali po nekaterih občinah v Sloveniji.	izvajanje podobnih projektov v drugih občinah	motivi za začetek projekta	pobuda za projekt

CILJI PROJEKTA

Katerim ciljem je projekt sledil pred začetkom izvajanja?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P15	Stare ljudi spodbujati k aktivnosti,	spodbujanje aktivnosti	zadani cilji	cilji projekta
P16	tako da lahko sami uredijo opravke.	omogočanje neodvisnosti	zadani cilji	cilji projekta
P17	Sodelovanje,	sodelovanje	zadani cilji	cilji projekta
P18	saj vozniki prostovoljci zraven prevoza starim ljudem nudijo tudi druženje	druženje	zadani cilji	cilji projekta
P19	in pomoč pri opravkih,	pomoč pri opravkih	zadani cilji	cilji projekta
P20	kot sta npr. spremstvo	spremstvo	zadani cilji	cilji projekta
P21	ter pomoč pri prenašanju težjih stvari.	prenašanje stvari	zadani cilji	cilji projekta
P22	S sodelovanjem voznikov in uporabnikov vzpostaviti tudi »prijateljstvo«,	nova poznanstva	zadani cilji	cilji projekta
P23	povezovanje, s katerim se omogoča, da stari ljudje, ki živijo izven središč in večjih krajev, niso izključeni iz družabnega življenja.	socialna vključenost	zadani cilji	cilji projekta
P24	Nadomeščanje pomoči družinskih članov,	nadomestek za pomoč družinskih članov	zadani cilji	cilji projekta
P25	ki vodi tudi v medgeneracijsko povezovanje,	medgeneracijsko povezovanje	zadani cilji	cilji projekta
P26	zaupanje.	zaupanje	zadani cilji	cilji projekta

Katere cilje ste po vašem mnenju uspeli doseči v dosedanjem času izvajanja projekta?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P27	Cilji so, ne glede na rok trajanja projekta, doseženi.	doseg vseh zadanih ciljev	doseženi cilji	cilji
P28	Vsi, ki so to pomoč potrebovali, so jo dobili.	zagotovljena pomoč vsem pomoči potrebnim	doseženi cilji	cilji

INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROJEKTU

Na kakšen način vse ste obvestili širšo javnost o projektu oz. o možnosti vključitve v projekt?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P29	Obvestili smo jih tako, da je poziv o začetku projekta prišel v vsa gospodinjstva,	poziv o začetku projekta v vsa gospodinjstva	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P30	objavljeno je bilo v občinskem glasilu Sredica,	objava v občinskem glasilu	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P31	v lokalnem časopisu Štajerski tednik,	objava v lokalnem časopisu	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P32	na internetni strani občine,	objava na spletni strani občine	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P33	o projektu pa so obveščali tudi izvajalci projekta Starejši za starejše na terenu.	obveščanje izvajalcev projekta Starejši za starejše	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P34	V vsakem kraju imajo ljudi, ki jih obiskujejo in so jim o tem sporočili,	obveščanje na terenu	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu
P35	da pa vsaka informacije do vsakega ne pride, pa tudi drži.	možnost za neobveščenost vseh	kanali informiranja	informiranje javnosti o projektu

ZADOVOLJSTVO

V kakšni meri ste zadovoljni z odzivom ljudi?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P36	Zadovoljni smo z odzivom vseh,	dober odziv	odziv na pobudo za sodelovanje	zadovoljstvo
P37	bil je dober odziv voznikov.	dober odziv voznikov	odziv na pobudo za sodelovanje	zadovoljstvo
P38	Občina je mala, tako, da je odziv bil dober.	dober odziv glede na majhnost občine	odziv na pobudo za sodelovanje	zadovoljstvo

TRAJNOST PROJEKTA

Kakšne so možnosti za izvajanje projekta v prihodnosti?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P39	Projekt se bo sigurno izvajal še naprej,	nadaljevanje projekta	možnosti za nadaljevanje projekta	trajnost projekta
P40	saj ima občina visok delež starejšega prebivalstva.	visok delež starega prebivalstva	možnosti za nadaljevanje projekta	trajnost projekta
P41	Občina namerava v letu 2021 kupiti	nakup novega vozila	možnosti za nadaljevanje projekta	trajnost projekta

	ново vozilo za izvajanja prevozov.			
P42	Potrebe sigurno so.	zaznane potrebe	možnosti za nadaljevanje projekta	trajnost projekta

POLOŽAJ STARIH LJUDI

Kako ocenjujete položaj starih ljudi v naši občini, gledano predvsem iz vidika dostopnosti do splošnih storitev?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P43	Občina ima visok delež starejšega prebivalstva.	visok delež starih ljudi	delež starih ljudi	položaj starih ljudi
P44	Imamo splošno	dostop do splošne ambulate	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P45	in zobozdravstveno ambulantno,	dostop do zobozdravstvene ambulate	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P46	lekarno,	dostop do lekarne	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P47	za ostale storitve je potrebno iti v Maribor,	nedostopnost do ostalih storitev	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P48	na Ptuj.	nedostopnost do ostalih storitev	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P49	Kar aktivno je Društvo upokojencev,	aktivnost Društva upokojencev	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P50	ki organizira druženja,	organiziranje druženj	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P51	prireditve,	organiziranje prireditev	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P52	obiskujejo nemočne prebivalce.	neformalna pomoč Društva upokojencev	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P53	Avtobusne povezave so, vendar so slabe,	slabe avtobusne povezave	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P54	le dopoldan.	avtobusne povezave le dopoldan	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P55	Za starejše, ki se ne morejo več toliko gibati, je to kar problem.	nedostopnost za nemobilne prebivalce	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P56	Živimo na podeželju.	kraj bivanja kot dejavnik položaja starih ljudi	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P57	Povezave z vlakom so še slabše.	slabe povezave z vlakom	strukturna tveganja	položaj starih ljudi

Katere storitve, dejavnosti ipd. ocenjujete, da v vaši občini primanjkujejo za potrebe starih ljudi?

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
P58	Projektov medgeneracijskega sodelovanja, ki tečejo v okviru	projekti medgeneracijskega sodelovanja	obstoječe storitve	položaj starih ljudi

	vseh treh občin, je veliko.			
P59	Večje ali mestne občine imajo več možnosti.	majhna možnost izbire	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P60	Večja mesta lahko nudijo več.	omejena možnost zagotavljanja več storitev	strukturna tveganja	položaj starih ljudi
P61	Glede na to, da smo mala občina, imamo dosti dostopnih zadev.	zadostna dostopnost	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P62	Namen projekta je tako bil, da ravno s tem prevozom omogočimo, da npr. lahko pridejo do specialistov nekje v bolj oddaljenem kraju.	omogočanje dostopnosti do oddaljenih krajev	zadani cilji	cilji projekta
P63	Če pogledamo s tega vidika, ravno ta projekt omogoča dostopnost do storitev, ki jih tukaj ni.	omogočanje dostopnosti do nedostopnih storitev	zadani cilji	položaj starih ljudi
P64	Za pomoč na domu ima občina sklenjeno koncesijo z domom Ormož, tako da to je omogočeno.	pomoč na domu	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P65	Razmišljamo, da bi bilo tukaj pri nas v sklopu doma Ormož organizirano dnevno varstvo za starejše.	dnevno varstvo	možnosti za razvoj novih storitev	položaj starih ljudi
P66	To predstavlja tudi možnost medgeneracijskega centra.	medgeneracijski center	možnosti za razvoj novih storitev	položaj starih ljudi
P67	Naše društvo ima več sekcij, imajo več društev,	sekcije Društva upokojencev	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P68	nudijo tudi izlete,	organiziranje izletov	obstoječe storitve	položaj starih ljudi
P69	športna druženja.	organiziranje športnih prireditev	obstoječe storitve	položaj starih ljudi

9.7 Priloga št. 7: Oso kodiranje

a) Stari ljudje

VKLJUČITEV V PROJEKT

- Seznaiter s projektom
 - Preko javnega poziva (A1, D1, E1, H1, I1)
 - V Društvu upokojencev Središče ob Dravi (C1, J1)
 - V pogovoru z drugimi (G1, J2)
 - Na občini (B1)
 - V lokalnem časopisu (F1)
- Motivi za vključitev v projekt
 - Operacija kolka (A6)
 - Operacija oči (A7)
 - Spodbujevalec srca (A8)
 - Bolezen (B7)
 - Bolečine v hrbtenici (C2)
 - Invalidnost (F3)
 - Poškodba noge (H3)
 - Poškodba roke (C34)
 - Dolgotrajna poškodba (H4)
 - Zdravljenje (H5, H6)
 - Pozen zdravstveni pregled (B4, G3)
 - Nezmožnost dolge hoje (I2)
 - Stiska (G2)
 - Nepredvidljivost bolezni (J8)
 - Ogrožanje svoje varnosti in varnosti drugih (A9, C35)
 - Brez avta (A4)
 - Nezmožnost vožnje (A10, J10, J11, I18)
 - Prodaja avta (A12)
 - Bolečina ob izgubi avta (A13)
 - Redka uporaba lastnega avta (J9)
 - Sin brez avta (H7)
 - Čakanje med opravki (D5)
 - Nedostopna pomoč drugih (A11, B11, D2, D3, D4, E2, H8)
 - Nedostopnost vlakov (B5, G5, J5)
 - Neprilagojena uporaba vlakov (G8)
 - Oddaljenost od železniške postaje (G6)
 - Oddaljenost od železniške postaje do mesta (G7)
 - Nedostopnost avtobusov (B6, G4, J4)
 - Nedostopnost avtobusov popoldan (B12)
 - Nedostopnost avtobusov med vikendi (C3, C6)
 - Nezmožnost uporabe avtobusa (I17)
 - Odsotnost sina od doma (H10)
 - Oddaljenost hčerk (G10, G11, G12)
 - Oddaljenost sorodnikov (I4)
 - Redki obiski otrok (J7)
 - Brez svojcev (F4)
 - Izoliranost (J3)
 - Sam v gospodinjstvu (F2)
 - Sama v gospodinjstvu (J6)
 - Odvisnost od pomoči drugih (I3)
- Nameni uporabe prevoza
 - Zdravnik (A15, C11, D14, D15, G13, H11, I10)
 - Zdravstveni pregled (B14, J12)
 - Odvzem krvi (E7)
 - Laboratorij (E8, I9)
 - Ortoped (G14)

- Okulist (J13)
 - Slikanje (I11)
 - Lekarna (A16)
 - Urejanje evropske zdravstvene kartice (J14)
 - Banka (A17)
 - Trgovina (A18, D16, F7, I12)
 - Večji nakup (I13)
 - Nujne storitve (I14)
 - Pokopališče (F6)
- Pogostost uporabe prevoza
- Šestkrat (H12)
 - Štirikrat (A14)
 - Trikrat (J15)
 - Enkrat (B14, C10)
 - Nepohlepnost (B15)

ZADOVOLJSTVO

- Osebno vrednotenje izkušnje
- Osebno zadovoljstvo (D20, E9, E11, G15, H15, I9, H16, B39, C23)
 - Velik pomen (C15, H13, I16)
 - Hvaležnost (B27, J19, J20)
 - Prijaznost (E10, A27, E13)
 - Prijaznost voznikov (A23)
 - Veselje (A19, G17)
 - Dobro počutje (H14)
 - Pozitivizem (B32)
 - Osebna vrednost (C18)
 - Nepozabna izkušnja (B20)
 - Dragocena izkušnja (B28)
 - Velika usluga (B21)
 - Nepohlepnost (B19, B22)
 - Izbira v skrajni sili (B24, B25)
 - Inovativnost (A20, B17, I21, I22, B40)
 - Uporabnost (J16)
 - Zaželenost (J18, J23)
 - Dostopnost (J22)
 - Dobra organizacija (A21)
 - Odličnost (B18, B35)
 - Kakovosten projekt (C12)
 - Dosežen namen projekta (C13, C14)
 - Dober projekt (B34)
 - Pomoč ob nujnih opravkih (D19)
 - Pomoč voznika ob izgubi denarnice (A28)
 - Brezplačna pomoč (H19)
 - Omogočitev prevoza s prilagoditvami (F9, F14, I25)
 - Pripravljenost plačati prevoz (H17)
 - Občutek oddolžitve pomoči (H18)
 - Občutek sramu ob ponovni prošnji za prevoz (B44, A45)
- Prednosti projekta
- Hitra organizacija (A2, B3, E3, D22)
 - Dobra organizacija (C8, H21)
 - Dobro sodelovanje (E4)
 - Odzivnost (B2, C7, D6)
 - Hitra dostopnost (A22, I20, J21, D18)
 - Enostaven dogovor (J17)
 - Dogovor po telefonu (J26)
 - Možnost dogovora (B30)
 - Dobra komunikacija (J25)

- Predhodna najava (H2, I5)
 - Vnaprej sestavljen urnik razpoložljivih voznikov (A3)
 - Več razpoložljivih voznikov (J33)
 - Točnost (D23)
 - Preverjanje potrebe po prevozu s strani občine (I32)
 - Razpoložljivost (D18)
 - Zasebni prevozi (B31)
 - Prostovoljstvo (D17)
 - Druženje (A25, G18, J28)
 - Nova poznanstva (B29, B33)
 - Pogovor (C17, G19)
 - Domačnost (E12, E14, E15)
 - Emocionalnost (C19)
 - Oseben odnos (C20)
 - Humanost (C21, J24)
 - Sprejetost (C16)
 - Preprečevanje osamljenosti (J29)
 - Vzdrževanje kakovosti življenja (J30)
 - Spremistvo (I23)
 - Spremistvo žene (I15)
- Pomanjkljivosti projekta
 - Neprimeren avtomobil (F8, F10, F12, F13, G20, G22, I24)
 - Primerno za mobilne ljudi (G21)
 - Predhodna najava (J32)
 - Prilaščanje brezplačnega prevoza (B42)
 - Brez pomanjkljivosti (A26, B36, C22, D21, E16, H20, J31)

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

- Tehnični predlogi
 - Prilagoditev avtomobila za invalide (F15, I26, I27)
 - Nakup osebnega avtomobila (I28, I29)
- Organizacijski predlogi
 - Možnost prevoza na daljše relacije (B41, H23)
 - Prevoz zgolj nemobilnih ljudi (B43)
 - Prevoz več oseb hkrati (J34, J37)
 - Čakanje drug drugega (J35)
 - Potrpežljivost (J36)
 - Lažji dogovor zaradi poznanstev (J41)
 - Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja (J42)
 - Vključitev mlade generacije v projekt (J43)
 - Izmenjava izkušenj in znanja (J45, J46)
 - Pripravljenost pomagati (J48)
 - Izkušnje za mlade generacije (J49)
- Odsotnost predlogov
 - Brez predlogov (D24, D25, H22)
- Ovire pri uresničevanju predlogov
 - Omejena finančna sredstva (B37, C24)
 - Majhnost občine (B38)
 - Vzdrževanje avtomobila (C25)
 - Nepotrpežljivost (J38)
 - Neodvisnost (J39, J40)
 - Negativno ozračje (J44)
 - Osebna stagnacija (J47)

TRAJNOST PROJEKTA

- Interes za ponovno vključitev
 - Da (A29, B45, C26, D26, D27, E17, G23, H17, I30, J50)
 - Želja po nadaljevanju projekta (G15)
- Razlogi za ponovno vključitev
 - V skrajni sili (A30, I46)
 - Odvisnost od brezplačnih prevozov (I31, J51)
 - Nedostopnost prevoza sorodnikov (C27)
 - Nujni opravki (D28)
 - Za nakup (J54)
 - Nenehna potreba (H28)
 - Pogosta uporaba (I33)
 - Vsestranska uporaba (J52)
 - Dostop do mesta (J54)

POLOŽAJ STARIH LJUDI

- Strategije spoprijemanja s prostorsko izključenostjo
 - Pomoč hčerke pri nakupih (A5)
 - Prevoz sokrajanov (B8, E21)
 - Prevoz sorodnikov (B9, C4)
 - Plačevanje prevoza drugim (B10, A47)
 - Uporaba avtobusa (C5, B25, B52)
 - Prevoz sosedov (D7, H9, I6, B26, H25)
 - Prevoz zeta (D8)
 - Redka pomoč sorodnikov (D9)
 - Odsotnost zeta od doma (D10)
 - Prevoz vnuka (D11)
 - Nakup za dalj časa (D12)
 - Drag bencin (D13)
 - Prevoz sina (E5, I8)
 - Odsotnost sina od doma (E6, H31)
 - Redka pomoč sestre pri nakupih (F5)
 - Pomoč sosedu pri prinašanju zdravil (I7)
 - Prevoz z Rdečim križem (F16, H24)
 - Prevoz s taksijem (H26, A46)
 - Odsotnost spremstva (A48)
 - Plačljivo čakanje taksija (A49)
 - Vožnja s kolesom (B33)
 - Nošenje stvari iz trgovine (G25, G28, H30)
 - Neprimerljivost z lastnim obiskom trgovine (G29)
 - Uporaba bergel pri hoji (G32)
 - Pomoč sosedu pri košnji trave (G34)
 - Pomoč sina pri reševanju pomembnih zadev (H32)
 - Prevoz z gasilci (F26)
- Vsakdanja tveganja
 - Tehnološka nepismenost (J27)
 - Staranje (A31)
 - Izoliranost (A32, A33)
 - Nedostopnost (A34)
 - Nedostopnost pomoči (A35, A40, A41, A44, F22, G35, I35)
 - Nedostopnost pomoči pri delu (A36)
 - Nedostopna pomoč hčerke (A37)
 - Nedostopna pomoč sosedov (A38)
 - Pomoč sosedov le ob nesrečah (A39)
 - Nedostopnost zdravil (A42)
 - Neprimeren odnos z zdravstvenimi institucijami (A43)
 - Brez tveganj (B47, H29)
 - Prilagojena infrastruktura (B48)

- Nedostopnost kmetijske trgovine (B49)
 - Nedostopnost banke (B50, E18)
 - Nedostopnost upravne enote (B51)
 - Splošna omejenost (C28)
 - Prelom ob pokojnini (C29)
 - Nizka pokojnina (C30)
 - Omejen delovni čas zdravnika (C31)
 - Oddaljenost mesta (C32)
 - Zdravstveno stanje (D29)
 - Dobra mobilnost (D30)
 - Težave s kolki (D31)
 - Uporaba bergel pri hoji (D32)
 - Starostne spremembe (D33)
 - Padci (D34, F19)
 - Uporaba palic pri hoji (D35)
 - Pomanjkanje informacij (E19)
 - Prejem pokojnine na dom (E20)
 - Nezmožnost uporabe bankomata (E22)
 - Neiznajdljivost (E23)
 - Pozabljenost (E24)
 - Omejena mobilnost (E25, H35)
 - Neuporabnost stopnic (F18)
 - Osamljenost (F20, F21, G24)
 - Nezanesljivost sosedov (F23, G33)
 - Plačljiva pomoč (F24)
 - Omejena pomoč (G30, G31)
 - Nedostopnost ženske pomoči (G36)
 - Operacija kolka (H33)
 - Fizična omejenost (I34)
 - Aktivnost (J55)
 - Vzdrževanje družbenega življenja (J56, J57)
 - Ohranjanje dobre volje (J58)
 - Nepredvidljivost (A51, C38, E26, H39)
- Oblike pomoči
- Neformalna pomoč Društva upokojencev Središče ob Dravi (G26, G27, I36, I37)
 - Patronažna služba (H34)
 - Nepotrebna pomoč (A50, B59)
 - Pomoč na domu (B53, C39, E28, F28, I40)
 - Finančna nezmožnost plačevanja doma (B54, B55, C36, C41, H36, I39)
 - Finančno breme (B56, C37, E30, H37)
 - Omejenost glede izbire pomoči (B57, F31, F32)
 - Majhnost občine (B58)
 - Domske varstvo (B60)
 - Nezaupnost pomoči na domu (C40)
 - Razvoz hrane (D36, F29)
 - Neodločenost glede pomoči na domu (E27, H38)
 - Nezmožnost sinove pomoči (E29)
 - Neodločenost (E31)
 - Drag dom (E32, G37)
 - Ogled doma (F25)
 - Navezanost na dom (F27, G40, G41)
 - Nezmožnost plačevanja pomoči na domu (G38)
 - Selitev k hčerki (G39, G42, G43)
 - Finančna omejitev (I38, J60)
 - Vzpostavitev sistema prostovoljstva (I41, F30)
 - Formalna pomoč (J59)
 - Organizacijska omejitev (J61)
 - Časovna omejitev (J62)

b) Vozniki prostovoljci

VKLJUČITEV V PROJEKT

- Motivi za vključitev v projekt
 - Dosedanje sodelovanje v prostovoljstvu (K1)
 - Pogovor o lastnih izkušnjah starih ljudi (K2)
 - Občutek dolžnosti (L1)
 - Potreba po zagotavljanju pomoči (M1, N2)
 - Užitek ob delu (N1)
 - Razpoložljiv prosti čas (O1)
 - Ohranjanje družbene aktivnosti (O2)

ZADOVOLJSTVO

- Osebno vrednotenje izkušnje
 - Zagotavljanje pomoči (K3, L2, O5)
 - Nudenje pogovora (K4)
 - Ohranjanje družbene aktivnosti (M2)
 - Emocionalna izkušnja (N3)
 - Vpogled v starostne spremembe (N4)
 - Pozitivizem (O3)
 - Zapolnitev prostega časa (O4)
 - Pozitivni občutki ob zagotavljanju pomoči (O6)
 - Izražena hvaležnost starih ljudi (O7)
- Prednosti projekta
 - Vzajemna pomoč (K5)
 - Povračilo pomoči (K6)
 - Dosežen namen projekta (L3)
 - Brezplačen prevoz (M3)
 - Zagotavljanje potrebne pomoči (N5)
 - Inovativnost (M4)
 - Korektno izvajanje projekta (M5)
 - Vestno izvajanje projekta (M6)
- Pomanjkljivosti projekta
 - Neprimerno vozilo (K7, M7)
 - Neprimerno vozilo za gibalno omejene (M8)
 - Prekomerno koriščenje prevoza (L4)
 - Možen prevoz sorodnikov (L5)
 - Brez pomanjkljivosti (N6)
 - Dostop do starih ljudi (O8)
 - Dostop do zdravstvenih institucij (O9)
 - Dolgo čakanje pri zdravnikih (O10)
 - Nezadostna obveščenost o možnosti vključitve v projekt (L7)

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE PROJEKTA

- Tehnični predlogi
 - Nakup primernega avtomobila za invalide (K8)
 - Nakup avtomobila (M9)
 - Nakup osebnega avtomobila (O13)
- Organizacijski predlogi
 - Primernejšo obveščanje o možnosti vključitve v projekt (L6)
 - Dodatna pomoč starim ljudem na domu (N7)
 - Pomoč starim ljudem kot zaposlitev (N8)
 - Lažji dostop do starih ljudi (O11)
 - Boljše sodelovanje z zdravstvenimi institucijami (O12)

TRAJNOST PROJEKTA

- Interes za ponovno vključitev
 - Da (K9, L8, M19, N9, O14)
- Razlogi za ponovno vključitev
 - Potreba po družabnosti (L9)
 - Razpoložljiv prosti čas (L10)
 - Srčnost (N10)
 - Osebna izpolnitev (N11)
 - Sposobnost za delo (O15)

PROSTOVOLJSTVO

- Doprinos prostovoljstva
 - Bivanje v domačem okolju (K10)
 - Velik pomen za stare ljudi (K11)
 - Strah pred domskim varstvom (K12)
 - Nezmožnost plačevanja doma (K13)
 - Finančno breme (K14, K15)
 - Sprejemanje (L11)
 - Ustrežljivost (L12, N17)
 - Zadovoljstvo starih ljudi (M11)
 - Zadovoljstvo občinske uprave (M12)
 - Osebno zadovoljstvo (N12)
 - Izražena hvaležnost (N13)
 - Vračanje hvaležnosti (N14)
 - Pogovor (N15)
 - Delitev izkušenj (N16)
 - Nudenje opore (N18)
 - Pozornost (N19)
 - Poslušanje (N20)
 - Čas (O16)
 - Znanje (O17)
 - Vedenje (O18)
 - Posredovanje informacij (O19)
- Lastnosti prostovoljca
 - Prijaznost (K16, O20)
 - Potrpežljivost (K17, O23)
 - Razpoložljiv čas (K18)
 - Aktivno poslušanje (K19)
 - Veselje do dela (L13, N21)
 - Dobronamernost (L14)
 - Odprto srce (L15)
 - Zanesljivost (M13)
 - Dober voznik (M14)
 - Nesebičnost (M15)
 - Poštenost (M16)
 - Čut za delo s starimi ljudmi (M17, N25)
 - Dobra volja (N22)
 - Humanost (N23)
 - Predanost (N24)
 - Komunikativnost (O21)
 - Ustrežljivost (O22)

c) Izvajalec projekta

POBUDA ZA PROJEKT

- Pobudnik
 - Občan, ki je živel v Nemčiji (P2)
 - Lastne izkušnje vključenosti v projekt kot prostovoljec (P3)
- Časovna umestitev pobude
 - Pred tremi leti (P1)
- Uresničitev ideje
 - Začetek leta 2019 (P4)
- Motivi za začetek projekta
 - Potrebe po mobilnosti starih ljudi (P5)
 - Izoliranost kot posledica omejene mobilnosti (P6)
 - Osamljenost (P7)
 - Periferna območja (P8)
 - Oddaljenost (P9)
 - Slabe prometne povezave (P10)
 - Mobilna omejenost (P11)
 - Prikovanost na dom (P12)
 - Brez avta (P13)
 - Izvajanje podobnih projektov v drugih občinah (P14)

CILJI PROJEKTA

- Zadani cilji
 - Spodbujanje aktivnosti (P15)
 - Omogočanje neodvisnosti (P16)
 - Sodelovanje (P17)
 - Druženje (P18)
 - Pomoč pri opravkih (P19)
 - Spremistvo (P20)
 - Prenašanje stvari (P21)
 - Nova poznanstva (P22)
 - Socialna vključenost (P23)
 - Nadomestek za pomoč družinskih članov (P24)
 - Medgeneracijsko sodelovanje (P25)
 - Zaupanje (P26)
- Doseženi cilji
 - Doseg vseh zadanih ciljev (P27)
 - Zagotovljena pomoč vsem potrebnim (P28)

INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROJEKTU

- Kanali informiranja
 - Poziv o začetku projekta v vsa gospodinjstva (P29)
 - Objava v občinskem glasilu (P30)
 - Objava v lokalnem časopisu (P31)
 - Objava na spletni strani občine (P32)
 - Obveščanje izvajalcev projekta Starejši za starejše (P33)
 - Obveščanje na terenu (P34)
 - Možnost za neobveščenost vseh (P35)
- Odziv na pobudo za sodelovanje
 - Dober odziv (P36)
 - Dober odziv voznikov (P37)
 - Dober odziv glede na majhnost občine (P38)

TRAJNOST PROJEKTA

- Možnosti za nadaljevanje projekta
 - Nadaljevanje projekta (P39)
 - Visok delež starega prebivalstva (P40)
 - Nakup novega vozila (P41)
 - Zaznane potrebe (P42)

POLOŽAJ STARIH LJUDI

- Delež starih ljudi
 - Visok delež starih ljudi (P43)
- Obstoječe storitve
 - Dostop do splošne ambulante (P44)
 - Dostop do zobozdravstvene ambulante (P45)
 - Dostop do lekarne (P46)
 - Aktivnost Društva upokojencev (P49)
 - Organiziranje druženj (P50)
 - Organiziranje prireditev (P51)
 - Neformalna pomoč Društva upokojencev (P52)
 - Projekti medgeneracijskega sodelovanja (P58)
 - Zadostna dostopnost (P61)
 - Pomoč na domu (P64)
 - Sekcije Društva upokojencev (P67)
 - Organiziranje izletov (P68)
 - Organiziranje športnih prireditev (P69)
- Možnosti za razvoj novih storitev
 - Dnevno varstvo (P65)
 - Medgeneracijski center (P66)
- Strukturna tveganja
 - Nedostopnost ostalih storitev (P47, P48)
 - Slabe avtobusne povezave (P53)
 - Avtobusne povezave le dopoldan (P54)
 - Nedostopnost za nemobilne prebivalce (P55)
 - Kraj bivanja kot dejavnik položaja starih ljudi (P56)
 - Slabe povezave z vlakom (P57)
 - Majhna možnost izbire (P59)
 - Omejena možnost zagotavljanja več storitev (P60)